

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ERGENLERDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI
VE ANA BABA TUTUMLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİLERİN BAZI DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Seval KILIÇ

**İzmir
2018**

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ERGENLERDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI
VE ANA BABA TUTUMLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİLERİN BAZI DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Seval KILIÇ

Danışman
Dr. Öğr. Üye. Zekavet TOPÇU KABASAKAL

İzmir
2018

YEMİN METNİ

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne yüksek lisans tezi olarak sunduğum **“Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişkilerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”** adlı çalışmanın, tarafımdan tüm etik ve akademik kurallara uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıfta bulunularak yararlanılmış olunduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

SEVAL KILIÇ

04/06/ 2018

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

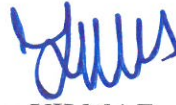
İşbu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya Kabaşlı ZKD
Üye : Prof. Dr. Rengin Karaca RK
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Zümrüt Gedik ZG

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

4.6.2018

Prof. Dr. Süha YILMAZ
Enstitü Müdürü V.

TEŞEKKÜR

Tez sürecimin başlangıcından sonuna kadar kafama takılan soruları anında aydınlatan, her zaman ulaşabildiğim, engin bilgi ve donanımıyla beni destekleyen, sevgili tez danışmanım, değerli hocam Öğr. Gör. Dr. Zekavet Topçu Kabasakal'a sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim sırasında bilgi ve deneyimlerinden beslendiğim sevgili anabilimdalı başkanı sayın Prof. Dr. Ferda Aysan, bölüm başkanı sayın Prof. Dr. Rengin Karaca ve tüm değerli bölüm hocalarıma bana kattıkları her şey için çok teşekkür ederim.

Yaşamı paylaştığım, bu süreçte her an gerekli gereksiz anlattığım her şeyi dikkatle dinleyen, her türlü kaygımı elinden geldiğince gidermeye çalışan, bu süreci benim için son derece kolaylaştıran, her konuda bana destek olan yol arkadaşım, eşim Mehmet Kılıç' a bir kez daha teşekkür ederim. İyi ki varsın.

Ve tüm bu zaman içinde içimde büyüttüğüm, heyecanla beklediğim ve çok şükür kavuştuğum , büyüüşünü şaşkınlık ve hayranlıkla seyrettiğim oğlum Deniz Kılıç' a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER TABLOSU

YEMİN METNİ	i
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER TABLOSU	iv
TABLolar LİSTESİ	vii
ÖZET	ix
ABSTRACT	xi

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1 Problem	11
1.2 Araştırmanın Amacı	12
1.3 Araştırmanın Önemi	12
1.4 Problem Cümlesi	12
1.5 Alt Problemler	12
1.6 Sayıtlar	14
1.7 Sınırlılıklar	14
1.8 Konu İle İlgili Tanımlar	14

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	17
İlgili Yayınlar Işığında Planlanan Araştırmanın Yeri	17
2.1. İnternet Bağımlılığı Kavramı	17
2.2. İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri	18
2.2.1. İnternet Bağımlılığında Young'ın Tanı Kriterleri	20
2.2.2. İnternet Bağımlılığında Goldberg'in Tanı Kriterleri	21

2.2.3. İnternet Bağımlılığında Griffiths'in Tanı Kriterleri	22
2.2.4. İnternet Bağımlılığında Suler'in Tanı Kriterleri	24
2.2.5. İnternet Bağımlılığında Beard ve Wolf'un Tanı Kriterleri	25
2.3. Ana-Baba Tutumları	26
2.3.1. Kuzgun'un Ana-Baba Tutumu Modeli	28
2.3.1.1. Demokratik Ana-Baba Tutumu.....	28
2.3.1.2. İlgisiz Ana-Baba Tutumu.....	29
2.3.1.3. Otoriter Ana-Baba Tutumu	29
2.3.2. Örgün'ün Ana-Baba Tutumu Modeli	29
2.3.2.1. Demokratik Ana-Baba Tutumu.....	30
2.3.2.2. Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci Tutum	30
2.3.2.3. Baskıcı ve Otoriter Tutum	30
2.3.2.4. Reddedici Ana- Baba Tutumu.....	30
2.3.2.5. Tutarsız Ana-Baba Tutumu.....	31
2.3.3. Yavuzer'in Ana-Baba Tutumu Modeli	31
2.3.3.1. Aşırı Baskılı ve Otoriter Tutum	31
2.3.3.2. Aşırı Hoşgörülü Tutum-Çocuk Merkezci Aile.....	32
2.3.3.3. Dengesiz ve Kararsız Tutum	32
2.3.3.4. Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu	33
2.3.3.5. Güven Verici ve Hoşgörülü Tutum	33
2.4. İnternet Bağımlılığıyla ve Ana-Baba Tutumlarıyla İlgili Yapılan Araştırmalar	34

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	43
3.1. Araştırma Modeli	43
3.2. Evren ve Örneklem	43
3.3. Veri Toplama Araçları.....	43
3.3.1. İnternet Bağımlılığı Ölçeği	44
3.3.2. Ana-Baba Tutum Ölçeği.....	44

3.3.3. Kişisel Bilgi Formu.....	45
3.4. Veri Çözümleme Teknikleri	46

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM.....	47
------------------------	----

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	74
KAYNAKÇA	81
EKLER.....	91
EK 1.....	91
KİŞİSEL BİLGİ FORMU	91
EK 2.....	95
İNTERNET BAĞIMLILIK ÖLÇEĞİ.....	95
EK 3.....	104
ANNE –BABA TUTUM ÖLÇEĞİ.....	104
EK 4.....	109
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kullanım İzni	109
EK 5.....	110
Ana Baba Tutum Ölçeği Kullanım İzni	110

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1 Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	47
Tablo 4.2 Katılımcıların Anne Babalarına İlişkin Demografik Bulgular.....	49
Tablo 4.3 Katılımcıların İnternet Kullanımlarına İlişkin Demografik Bulgular	51
Tablo 4.4 Ölçeklere ilişkin Cronbach's Alfa Değerleri	53
Tablo 4. 5 KMO ve Bartlett's Testine İlişkin Bulgular.....	53
Tablo 4.6 Ölçek Maddelerine İlişkin Açıklayıcılık Bulguları.....	54
Tablo 4.7 Katılımcıların Demografik Özellikler ile Bağımlılık ve Anne-baba Tutumu Ölçekleri Arasındaki İlişkiler	56
Tablo 4.8 Katılımcıların Anne-Babalarına İlişkin Demografik Özellikleri ile Bağımlılık ve Anne-baba Tutumu Ölçekleri Arasındaki İlişkiler.....	57
Tablo 4.9 Katılımcıların İnternet Kullanım Özellikleri ile Bağımlılık ve Anne-baba Tutumu Ölçekleri Arasındaki İlişkiler.....	58
Tablo 4. 10 Verilere uygulanan normallik testleri	60
Tablo 4.11 Cinsiyet değişkenine göre ANOVA testi bulguları	62
Tablo 4.12 Partnere sahip olma değişkenine göre ANOVA bulguları.....	62
Tablo 4.13 Kardeş sayısı değişkenine göre ANOVA bulguları	62
Tablo 4.14 Anne-baba durumu değişkenine göre ANOVA bulguları	63
Tablo 4.15 İnternet sitesi değişkenine göre ANOVA bulguları.....	63
Tablo 4.16 Akıllı telefon kullanma değişkenine göre ANOVA bulguları	64
Tablo 4.17 Sanatsal-spor faaliyetlerinde bulunma değişkenine göre ANOVA bulguları	64
Tablo 4.18 Anne-babaların işe sahip olma değişkenine göre ANOVA bulguları	64

Tablo 4.19 İnternet ortamı değişkenine göre ANOVA bulguları.....	65
Tablo 4.20 İnternet bağlantısı değişkenine göre ANOVA bulguları	65
Tablo 4.21 Okul öncesi, sırası ve sonrası internet kullanım değişkenine göre MANOVA bulguları	66
Tablo 4.22 Evde bulunan bilgisayar sayısı değişkenine göre ANOVA bulguları	66
Tablo 4.23 Dersle ilgili internet kullanımı değişkenine göre ANOVA bulguları	67
Tablo 4.24 İnternet bağımlılık düzeyine göre anne baba tutumu ANOVA bulguları	67
Tablo 4.25 İnternet Bağımlılığı üzerinde değişen anne-baba tutumları.....	68
Tablo 4.26 İnternet bağımlılığı ve anne-baba tutumlarının ilişkisi.....	68
Tablo 4.27 Demokratik tutum ve demografik değişkenler arasındaki ilişki..	69
Tablo 4.28 Otoriter tutum ve demografik değişkenler arasındaki ilişki	69
Tablo 4.29 Okul sırasında internet kullanımı açısından Tukey testi bulguları	70
Tablo 4.30 Okul öncesinde internet kullanımı açısından Tukey testi bulguları	70
Tablo 4.31 İstekçi/koruyucu tutum ve demografik değişkenler arasındaki ilişki.....	71
Tablo 4.32 Okul öncesinde internet kullanımı açısından Tukey testi bulguları	72
Tablo 4.33 Okul sırasında internet kullanımı açısından Tukey testi bulguları	72

ÖZET

ERGENLERDE İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE ANA BABA TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın temel amacı, ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve ana baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın evrenini 2016-2017 eğitim öğretim yılında İzmir ili Karşıyaka ilçesinde bulunan ortaöğretim kurumlarının 9, 10, 11 ve 12. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemi Cihat Kora Anadolu Lisesi, Havva Özişbakan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Karşıyaka Lisesi öğrencilerinden tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Araştırmanın veri toplama araçları; Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen “Ana Baba Tutum Ölçeği”, Young (1996) tarafından geliştirilen ve Türkçeye Bayraktar (2001) tarafından uyarlanan “İnternet Bağımlılık Ölçeği”, demografik özellikleri için araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”dur. Verilerin çözümlenmesinde SPSS 20.0 paket programı kullanılmış, frekans ve yüzde analizleri, KMO ve Barlett’s testleri, Pearson Korelasyon katsayısı, Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro Wilk testleri, tek yönlü ANOVA, Univariate ANOVA ve Multivariate ANOVA analizleri ve Post-Hoc testlerden Tukey testi gerçekleştirilmiştir.

Çalışma bulgularına göre ana baba tutumları ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ergenlerde cinsiyet, baba eğitim durumu, anne-babanın iş durumu, anne gelir düzeyi, akıllı telefon kullanımı, bilgisayar sayısı, okul öncesi ve sırasında internet kullanımı, romantik ilişkiye sahip olma ve ana baba tutumları ile internet bağımlılığı arasında istatistiksel yönden anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Ana baba tutumları ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki ise otoriter ve istekçi/koruyucu tutumlar açısından farklılaşmıştır. Otoriter tutum açısından öğrencilerden okul sırasında interneti 1 saatten az kullananların 1-2 saat kullananlara göre anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir ($p<0.05$). İstekçi/koruyucu tutum açısından öğrencilerden okul öncesinde interneti 1 saatten az kullananların 3-5 saat

arası kullananlara göre, 1-2 saat arası kullananların 3-5 saat kullananlara göre, 3-5 saat kullananların hem 1 saatten az kullananlara hem de 1-2 saat arası kullananlara göre anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir ($p<0.05$).

Anahtar Sözcükler: İnternet bağımlılığı, ergenlik dönemi, ana baba tutumu

ABSTRACT

AN ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ADOLESCENTS WITH INTERNET ADDICTION AND PARENTAL ATTITUDES IN TERMS OF SOME VARIABLES

The main purpose of this research was to examine the relationship between internet addiction of adolescent students and their parents' attitudes. The universe of the research consisted of the students who were studying in the 9th, 10th, 11th and 12th grades of the secondary education in İzmir between the academic years of 2016-2017. The sample of the research was chosen by random sampling method from students of Cihat Kora Anatolian High School, Havva Özişbakan Vocational and Technical Anatolian High School and Karsiyaka High School. Data collection tools of the study involved "Parent Attitude Scale" developed by Kuzgun (1972), "Internet Addiction Scale" developed by Young (1996) and adapted to Turkish by Bayraktar (2001) and the "Personal Information Form" prepared by the researcher for the demographic characteristics. In data analysis, frequency and percentage, KMO and Barlett's tests, Pearson's correlation, Kolmogorov-Smirnov and Shapiro Wilk tests, one-way ANOVA, Univariate ANOVA and Multivariate ANOVA analysis were performed.

According to the findings of the study, there was a statistically significant relationship between parental attitudes and internet addiction. Significant relationships between gender, education status of father, employment status of parents, mothers' income level, smartphone use, number of personal computers, internet use during and before school, romantic relationship and parental attitudes and internet addiction were determined. The relationship between parental attitudes and internet addiction differed with respect to authoritarian and willing attitudes. In terms of authoritarian attitudes, it was determined that students who used internet less than 1 hour during school differed significantly from those who used 1-2 hours of internet ($p < 0.05$). According to the attitude of the willingness, there are statistically significant relationship between students who use the internet less than 1

hour and 3-5 hours, and between students who use 3-5 hours and both less than 1 hour and 1-2 hours before school ($p<0.05$).

Keywords: Internet addiction, adolescence, parental attitude.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Modernleşme ile birlikte, her geçen gün insan yaşamında yeni ve farklı açılımlar ortaya çıkaran teknolojik gelişmeler yerini almaya başlamıştır. Bu teknolojik gelişmeler zaman içerisinde bireysel açıdan gelişimi ve değişimi desteklerken, insan hayatının da ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bu teknolojik gelişmelerden bir tanesinin de internet olduğu söylenebilir. Tüm dünya da yaygın kullanılan internet, bilgisayar sistemleri ile birbirlerine bağlı, sürekli büyüyen ve gelişen bir iletişim ağıdır (Özen, Gülaçtı ve Çıkılı, 2004).

Günümüzde bilgisayar ve internet kullanımının hayatımızda aranan bilgiye hızlıca ulaşabilme, ulaşılan bilgiyi paylaşmayı sağlayabilme gibi getirdiği kolaylıkların yanında çok sık ve fazla kullanımından kaynaklanan birçok zorluğu ve sorunu da beraberinde getirmekte olduğu bir gerçektir (Cengizhan, 2005). En az ülkemiz kadar dünyada da sürekli büyüyen, gelişen bir iletişim ağı olan internet oldukça fazla kullanılmaktadır. Günümüze kadar üretilen ve bundan sonraki zamanlarda da üretilmeye devam edilecek olan internet bir nevi bilgilerin dolaşım sistemidir ve bu bilgilere en hızlı, güvenli, ucuz ve kolay ulaşılmasını sağlarken bilgilerin paylaşılmasının da en geçerli ve güvenli yoludur (Özen, Gülaçtı ve Çıkılı, 2004).

Morahan-Martin ve Schumacher'e (2000) göre de internetin gelişmesi ile birlikte internet kullanıcılarının bazılarının fazlaca bir süre hiç oturduğu yerden kalkmadan ya da günlük yaşamına ilişkin aktiviteleri yerine getirmeyi ihmal edecek, öteleyecek bir biçimde interneti kullanabildikleri görülmüştür. Bu şekildeki kullanıcılar, sağlıksız ya da problemli internet kullanım davranışları sebebiyle giderek hayatlarında çok daha fazla problemle ve psikolojik sorunla karşılaşır hale

gelmişlerdir. Bu durumda internet kullanımının insan hayatında yol açtığı olumlu sonuçlardan ziyade sebep olduğu olumsuzluklar da vardır.

Bağımlılık denildiğinde öncesinde uyuşturucu üzerine odaklanılırken şimdilerde bağımlılık tanımında kompulsif kumar oynama, video oyunları oynama, aşırı yemek, egzersiz, aşk ilişkileri ve televizyon izleme de yer almaktadır. Son on yılda internet bağımlılığı kavramı bir bozukluk olarak kabul edilmektedir (Young, 2004). Kimyasal yani ilaç bağımlılığın aksine, bizim toplumumuzda internet birçok avantajlar sunuyor ve teknolojik ilerleme olarak bakıldığında bağımlılık eleştirilemiyor (Levy, 1996). Bu faydalar pratik uygulamalar; kütüphanelere erişme, ticari işlemler gerçekleştirme, meslektaşlar arası iletişim sağlama şeklinde sıralanabilir (Young, 2004).

Kurtaran'a (2008) göre de internet, etkili ve doğru kullanıldığı durumlarda yer ve zaman kısıtlaması olmadan arzu edilen bilgilere erişim rahatlığı sağlamaktadır. Ancak internetin doğru kullanılmadığı durumlarda ise, özellikle ergenler ve çocuklar üzerinde bazı olumsuz etkilerin olabileceği belirtilmiştir. Bu olumsuz etkiler çocuk ve ergenler için bağımlılığa doğru giden bir süreci de beraberinde getirebilmektedir. Bağımlılığa dönüşen bu etkilerden çocukları alıkoymak da zorlaşmaktadır.

Araştırmacılar, internet kullanıcılarının bir kısmının tıpkı alkol, kumar ya da ilaç bağımlılıkları gibi diğer bağımlılıklara benzer bazı davranışları internet kullanımı açısından da göstermeye başladıklarını ortaya koymuşlardır (Griffiths, 1996, Young, 1998). İnternetin öngörülenden de hızlı yaygınlaşıyor olması, patolojik olarak aşırı internet kullanımı ve yeni bir bağımlılık türü olarak değerlendirilebilecek internet bağımlılığına neden olmaya başlamıştır (Arısoy, 2009).

İnternetin bağımlılık olarak kullanımı yeni ve hızla büyüyen bir olgudur. Geleneksel olarak her türlü bağımlılık kontrol edilemez bir dürtü ile ilişkilidir. Sıklıkla kontrol kaybının olduğu, kullanım ile meşgul olunan ve davranış sorunlarına yol açmasına rağmen devam edilen bir durumdur.

Zamanın internet bağımlılığı tanısında direkt olarak işlevi olmamasına rağmen, bağımlıların online olarak haftada 40 ile 80 saat arası bilgisayarda vakit geçirdikleri saptanmıştır. Hatta tek bir oturuşta 20 saat harcayabildikleri görülmüştür. Harcanan bu sürelerin fazlalığı dolayısıyla kişilerde işlevleri de bozmaktadır.

Kötüye kullanım zihni meşgul eden ve kullanıcı için sorun yaratabilen bağımlılığın daha hafif bir formu olarak kabul edilir, fakat kullanıcı davranışı üzerinde daha fazla kontrole sahiptir ve sınırları ayarlamayı ve düzenlemeyi daha iyi yapabilir. İnternetin kötüye kullanımı da bağımlılığı da birtakım sonuçlara neden olabilir. Örneğin, okuldayken takıntılı bir biçimde arkadaşlarıyla chat yapan bir öğrenci kaliteli zamanlardan uzaklaşır ve bu da kötü akademik performansla sonuçlanır. Teknolojik bağımlılıklar (Griffiths, 1996) kavramları ve bilgisayar bağımlılığı (Shotton, 1991) daha önce İngiltere'de incelenmiştir (Young, 2004).

Son yıllarda internet bağımlılığının alkol, uyuşturucu ve kumar bağımlılığı gibi akademik başarıyı düşürdüğü, iş performansını azalttığı ve aile ilişkilerini bozduğu hatta ayrılıklara sebep olduğu görülmüştür. Alkol, madde ve kumar bağımlılığı gibi internet bağımlılığı da artık önemli bir konu haline gelmiştir. İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte o konuda yapılan çalışmalarda artmıştır (Young, 1998).

Aşırı internet kullanımının problem yarattığı ile ilgili endişeler çoğalmıştır. Araştırmalar aşırı internet kullanımının aile üyeleri arasındaki iletişimi azalttığı ve kişinin sosyal yön ve becerisini daralttığı yönündedir. Problemlili yani sorunlu internet kullanımı bir çok sağlık sorunu içinde risk oluşturuyor, yani internet bağımlılığı modern bir sendrom haline gelmiştir (Leung ve Lee, 2011).

Geçmiş araştırma sonuçları internet kullanımının, akademik çalışmalara, bireysel performansa ya da sosyal yaşamlara müdahale ettiğini gösteriyor. Diğer çalışmalar internette sörf yapmak için ya da sohbet odalarına geç kalmamak için uykuda bozulmalar olduğunu, aile sorumluluklarının yerine getirilmediğini gösteriyor. Çalışmalar bir psikolojik bozukluk olarak; katılımcıların dürtü kontrol

bozukluğu olduğunu, bir davranışı gerçekleştirmek için kontrol edilemez bir arzu ile hareket ettiklerini göstermektedir (Leung ve Lee, 2011).

Patolojik internet kullanımı olarak tanımlanan internet bağımlılığı kişinin internet kullanımını kontrol edememesi olarak tanımlanır. Kişinin hayatında psikolojik, sosyal, okul ya da iş zorluklarına neden olmaktadır. Bu kişilerin hayatında oluşturduğu zorluklar kişilerin yaşam kalitesini bozmaktadır (Cao ve Su, 2007).

İnternet kullanımının önemli birçok getirilerinin yanında önemli bir takım şeyleri de götürmeye başlamasıyla yepyeni bir araştırma konusu olarak internet bağımlılığı kavramı karşımıza çıkmıştır. Bu anlamda gerçekleştirilen ilk çalışmayı yürüten kişi olan Young (1998), öncelikle internet kullanımının DSM IV kumar bağımlılığı kriterlerine uyarlanmasını araştırmıştır. Sonrasında pek çok farklı araştırmacı internet bağımlılığı kavramı üzerinde çalışarak internet bağımlılığını tanımlamaya çalışmış ve çeşitli testler geliştirmek aracılığıyla bu konuyu incelemişlerdir (Kurtaran, 2008).

İnternet bağımlılığı duygusal zorluklardan öznel bir kaçışta olabilmekte (örneğin; stres, depresyon, anksiyete) veya sorunlu durumlar ya da kişisel sıkıntılar (örneğin; işte tükenmişlik, akademik sıkıntılar, ani işsizlik, aile içi geçimsizlik) nedeniyle ortaya çıkabilmektedir (Young, 2004). Kişilerin bağımlılığını oluşturan bu alt nedenleri de gözardı etmemek gerekir. Bağımlılık kişi için bir şeyleri başarmaktır, fakat bu yararlar geçici ya da gerçek dışı olabilir.

Son yıllara bakıldığında psikoloji alanındaki çalışmalarda, internette aşırı vakit geçiren bireylerin, internet kullanımından uzak kaldıklarında ya da bir şekilde uzaklaştırıldıklarında bağımlı kişilerde sıklıkla görülen yoksunluk belirtilerine benzeyen bu tip belirtilerin görülmeye başladığını ve “ İnternet Bağımlılığı” diye bir hastalıktan tam olarak olmasa da söz edilebileceği düşünülmeye başlanmıştır (Cömert, 2007).

İnternet kullanımı kontrolsüzlüğü günlük hayatta sıkıntıya ve işlevsizliğe neden olan problemli internet kullanımı olarak adlandırılır. Son zamanlarda

“problemli internet kullanımı” ve benzeri diğer genel formlar araştırmacılar tarafından “ internet bağımlılığı” terimini önermiştir. Bu terimleri gerçek bir bozukluğun bir parodisi olarak kabul etmiştir (Moazedian ve ark., 2014).

İnternet bağımlılığı tanımı madde bağımlılığı ya da patolojik kumar tanımına dayanır. Duygu durum değişikliği, hoşgörü, yoksunluk ve işlevsel bozukluk gibi özellikleri ortaktır. Diğer bağımlılıklar gibi internet bağımlılığı da çeşitli problemler yaratır. Bunlar uykuda azalma, uzun süreçte yeme bozukluğu ve sınırlı fiziksel aktivite, ders çalışmada bozukluk, iş ve diğer kişisel günlük yaşamda bozulmalardır. Young (1998) bağımlı internet kullanıcılarının aşırı kullanımının kişisel, aile ve mesleki sorunlara yol açtığını bildirmiştir (Cao ve Su, 2007).

Uyku düzeni de gece geç saatlere kadar bilgisayar başında olmak sebebiyle bozulur . 02:00- 03:00 - 04:00 e kadar internette olan kişi sabah iş veya okul için erken uyanmakta zorlanır. Hatta daha uzun süre internette kalabilmek için kafein içeren haplar kullanan kişiler bile bulunmaktadır. Böyle bir uyku düzensizliğinde aşırı yorgunluk nedenleri ile akademik ve mesleki performansa zarar verir ve kişinin bağımsızlığı düşebilir. Uzun süreler bilgisayar başında olmak, hareketsiz uzun süre oturmak ve sürekli ekrana bakmak “karpal tünel sendromu” riskini artırır (Young, 2004).

Bugün, çocuklar ve ergenler internet ve teknoloji literatüründen etkilenerек büyüyor. Geleneksel olarak bağımlılık kavramı medikal bir modele dayalı ve fiziksel madde üzerinde bedensel ve psikolojik bağımlılık olarak tanımlanır ve davranışsal bir model değildir. Son zamanlarda yapılan araştırmalar daha geniş bir davranış yelpazesini kapsayacak şekilde bağımlılık üzerine genişletilmesi gerektiğini iddia etmiştir (Leung ve Lee, 2011).

İnternet bağımlılığının etki edebileceği riskli gruplardan biri de kuşkusuz ergenlerdir. Ergenler maalesef internete bağımlı hale gelmeye en yatkın gruplardandır. Merak duygusu ergenlik döneminin en önemli özelliğidir. İnternet ortamı da ergenlik döneminde ki gençlerin merak duygusunu kolayca giderebilecek

birçok bilgiye ulaşım kolaylığını ve rahatlığını sunmaktadır (Gürcan ve Hamarta, 2013).

İnternet ortamındaki sanal deneyimler, özellikle gençler ve genç yetişkinler arasında oldukça yayılmıştır. Son on yıl içerisinde kullanım, hız, etkileşim ve internete erişim büyük bir artış gösterdi. Yaklaşık 729 milyon kişinin tüm dünyada çevrimiçi erişimi olduğu tahmin edilmektedir. Bu artışa bağlı faydalara rağmen, aşırı internet kullanımının patolojik yani sorunsal, olumsuz sonuçlara yol açabileceği gibi bağımlılığı yansıtabilen belirtiler de bulunmaktadır (Moazedian ve ark., 2014).

İnternetin popülaritesinin artması ile birlikte ergenlerin kullanımındaki kontrol edilemezlik ortaya çıkmıştır. 1998 yılında Young DSM IV'deki patolojik kumar kriterlerini uyarlayarak internet bağımlılığı için bir değerlendirme aracı geliştirmiştir. Bu araç hala yaygın olarak kullanılmaktadır. Yapılan son araştırmalar internet bağımlılığının farklı farklı faktörlerle olan ilişkisini ortaya çıkarmıştır. Bunlar yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, aile desteği, aile çatışması ve akran grubu etkisidir. Young'ın internet bağımlılığı değerlendirme aracı çok farklı araştırmacılar tarafından kullanılmıştır fakat DSM'nin yeni versiyonunda internet bağımlılığı bozukluğu güncellenmesi gerekmektedir (Wu ve ark., 2016).

İnternet bağımlılığının herkes için önemli bir sorun oluşturmalarının yanında geleceğimiz olarak görülen ergenlik dönemindeki bireylerde yaygın hale gelmesi bu sorunun daha da büyük boyutlara ulaşmasına neden olmuştur. Bu dönemde kendilerini bulma ve tanımlama konusunda arayışlara giren ergenlerin, hem bedensel hem duygusal hem de düşünsel anlamda büyük değişimler yaşarken internetle kurdukları yoğun bağ, onların her türlü gelişimini de olumsuz yönde fazlaca etkilemektedir (Healy, 1999; Armstrong, Phillips ve Salling, 2000; Cengizhan, 2005). Ergenlerin fiziksel ya da zihinsel gelişimleri tamamlanmadığı için aşırı internet kullanan diğer yaş gruplarına göre onlar çok daha hassastırlar (Wu ve ark., 2016).

İnternet sıklıkla ailelerin kontrolünün çok az olduğu bir ortamdır, internetteki bilgi eksikliğinde minimum aile denetimi vardır. Aslında birçok aktivite tek başına

yapılır. Bu sebeple ergenlerin olası riskleri için önlemler almak gerekmektedir (Leung ve Lee, 2011).

Ücretsiz ve sınırsız internet erişimi, yapılandırılmamış büyük zaman boşlukları, ebeveyn kontrolünün olmaması, herhangi bir kısıtlama olmadan istedikleri her şeyi izleyebilir olmak, sosyal sindirme ve yabancılaşma, yasal açıdan kullanımda yaş sınırı olmaması ve internet kullanımının kendi kontrollerinde olması bağımlılık riskini artırmaktadır (Young, 2004).

İncelendiğinde internet bağımlılığı daha sonraki yaş dönemlerinde başladığı görülen psikoaktif madde, alkol ve kumar bağımlılığının aksine çok daha önceki yaş dönemlerinde başladığı görünmektedir. Yüksek risk grubunu 12-18 yaş dönemindeki ergenler oluşturmaktadır. Bu yaş grubu ergenlerde ciddi bir kullanım artışı gözlemlenmektedir (Dinç, 2010; Öztürk, Odabaşıoğlu, Eraslan, Genç ve Kalyoncu, 2007).

Son zamanlarda internetin kullanımı fazlaca artış göstermiştir. Çin İnternet Ağı Bilgi Merkezi'nin verilerine göre 30 Haziran 2005 itibariyle 103 milyon kişi online, 15,8 % 'i de 18 yaş civarı gençler olmak üzere interneti kullanmaktadır. İnternet kullanımının yükselişe geçmesi psikiyatristleri, eğitimcileri ve kamuoyunu harekete geçirmiştir. İnternet bağımlılığı Çinli ergenlerde ciddi bir sağlık problemine dönüşmüştür (Cao ve Su, 2007).

Ergenlik dönemi içinde bulunan gençlerin tutum ve davranışları kuşkusuz aile içinde gördüklerinden etkilenir. Yörükoğlu (1980)'na göre aile; insan ilişkilerinin sergilendiği bir sahnedir. Bu sahnede çocuk, insan ilişkilerini, tüm karmaşıklığıyla gözlemleyerek büyür. Anlaşma, uzlaşma, bağlılık, işbirliği gibi olumlu özellik ve davranışları evde kazanırken; anlaşmazlık, çekişme ve çatışma gibi olumsuz durumlarda da edineceği tutumları evde öğrenir.

Bazı araştırmalar internetin ergenleri dört alanda etkilediğini gösteriyor. Bunlar; fiziksel sağlık, psikososyal gelişim, akademik performans ve aile ilişkileri. Araştırmacılar psikoloji, sosyal bilimler, sağlık ve eğitim başta olmak üzere farklı

alanlarda internet bağımlılığı yaygınlığını etkileyen faktörleri çalışmışlardır. Bu çalışmaların arasında ergenlerin internet kullanımındaki etkileri ile ilgili bulunan bir faktör de ebeveynliktir. Miller ve Plant'a göre ebeveynlik derecesi ergenin davranış şiddeti ile ilgilidir. Bir kanıttır ki ebeveyn rehberliği ergenlerde alkolün yükselme etkisini azaltıyor, dolayısıyla tüketimini de azaltıyordur (Wu ve ark., 2016).

Çocuğun psiko-sosyal gelişimini etkileyen önemli etkenlerden biri de ailede ki ilişkiler ve anne babanın tutumlarıdır. Çocuğun sevgi ve güven ortamının var olduğu bir ailede büyümesi, çocuğa örnek olup yol göstermek, davranışlarına yön vermek, gereken ve geçerli kurallara uyumunu sağlamak ailenin görevleri arasındadır. Ayrıca ailenin, zorlu durumlarda, çocuğunun yanında destekçi olması gerekir. Sadece yukarıda sayılanlar değil çocuğun kişilik gelişimi ve cinsel kimliğini kazanması da aile ortamında sağlanır (Özgüven, 2001).

Aile ergenlerin sosyalleşmesinde önemli rol oynar. Bazı araştırmalara göre aile ergenlerde koruyucu bir faktördür, özellikle sorunlu ve tehlikeli davranışlarda önleyicidir. Bunlara örnek olarak tütün ya da sigara kullanımı, yasadışı maddelerin kullanımı, alkol yada güvensiz cinsel deneyimler gösterilebilir (Wu ve ark., 2016).

Çocuğun gelişim dönemlerinde ana-babaların tutumları, çocukların öncelikle kendilerini sevmeleri ve değerlendirmelerine, sonrasında ise diğer insanlarla kuracakları ilişki şekline etki edecek, onları algılama ve değerlendirmelerine yön verecektir. Görüldüğü gibi, çocuk yetiştirmede ebeveyn tutumlarının önemi mutlaka vurgulanmalı ve bu konuda aileler için gereken eğitim programları düzenlenmelidir. Çünkü, doğru olmayan anne babanın tutumları çocuğun duygusal, fiziksel ve sosyal gereksinmelerinin yeterince karşılanmamasına sebep olur (Ersin, 2010).

Ebeveyn rehberliği kavramı çocuklarını desteklemek için ebeveynler tarafından kullanılan davranış çeşitliliği anlamına gelir. Bybee televizyon izlemede ki ebeveyn rehberliğini ölçen bir ölçek geliştirdi, medyadaki diğer formları kullanarak bu ölçeği modifiye etmiştir. Örneğin kitaplar ve bilgisayar oyunları gibi.

Televizyon için aile rehberliğinde üç patern vardır; kısıtlayıcı, değerlendirci ve odaklanmamış. Kısıtlayıcı rehberlik medya kullanımındaki sınırlamaları ve kısıtlamaları ayarlar. Örneğin; ebeveynler televizyon izleme sürecinde bir sınır belirleyebilir ve belli programların izlenmesini yasaklayabilir.

Değerlendirci aile rehberliğinde aile medya içeriğini çocukları ile tartışır; belirli içerikler hakkında yorum yapar; iyi ya da kötü gibi ya da içerik gerçekçi değil gibi. Odaklanmamış aile rehberliğinde ise aile sadece çocuğun yanında oturup onlar televizyon izlerken seyrederek ve izleme davranışına teşvik eder. Bu üç patern de kullanılmaktadır. (Wu ve ark., 2016).

Anne-babanın çocuğun kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi konusunda yaptığı araştırmada Kuzgun (1972), çocuğa karşı gösterdiği sevgiye uyguladığı kontrolün derecesine göre üç tip anne-baba tutumu ele almıştır. Bunlar; sevgiden yoksun, kısıtlayıcı ve cezalandırıcı olan otoriter tutum ile sıcak destekleyici, saygı içeren demokratik tutum ve sevginin koşullu ve belirsiz olarak gösterildiği koruyucu istekçi tutumdur (akt. Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005).

Araştırmacılar son zamanlarda psiko-sosyal gelişim üzerine ebeveynin etkisini anlayabilmek için ebeveynlik stilleri gibi daha küresel ebeveynlik kavramlarını inceleme ihtiyacından bahsetmişlerdir. Ergenlik çağının gelişim döneminde, ebeveynlerin denetimi ergenler üzerindeki internet bağımlılığı riskini azaltmada önemli bir rol oynamaktadır. Ebeveynler ergenlerin uyumsuz davranışlarını değiştirebilir, izleme aile yönetiminde merkezi bir rol oynar. Lin, ebeveyn izleme ve boş vakit sıklığının internet bağımlılığı üzerine etkilerini araştırdı. Çalışma sonuçları, ebeveyn izleme, aile ve açık hava etkinliklerinin internet bağımlılığı üzerinde önemli derecede olumsuz etkileri olduğunu göstermiştir (Moazedian ve ark., 2014).

İnternet bağımlılığının ergenlik dönemindeki gençlerin ruhsal açıdan sağlığı ve fiziksel açıdan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerinin yadsınamaz şekilde diğer madde bağımlılıkları kadar önemli olduğunun fark edilmesi ve bu konuda anne baba tutumlarının etkilerinin incelenmesi okul temelli önleme çalışmalarına katkı

sağlayacağı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde ergenler ve internet bağımlılığı konusunda yapılan yerli ve yabancı çalışmaların sınırlı olduğu ve daha çok depresyon, yalnızlık, sosyalleşme, utangaçlık gibi psikososyal etkenlerin araştırıldığı görülmüştür. Bu çalışmada ergenlerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişki incelenecektir. Elde edilen bulguların anne babalara, psikolojik danışman ve eğitimcilere yardımcı olacağı umulmaktadır.

1.1 Problem

Çocuklarımız bizim en değerli varlıklarımızdır. Ana babanın tutumları, davranışları çocuğun sağlıklı gelişimi açısından son derece önemlidir. Literatürde ana baba tutumları oldukça dikkat çekmiş ve araştırmalara konu olmuştur. Ana baba tutumlarının, çocuk ve ergenlerin; bilişsel, gelişimsel ve birçok alanına nasıl bir etkisi olduğuyla ilgili bir çok araştırma yapılmıştır. Özellikle ergenlik dönemi gibi çocuğun yetişkinliğe geçiş yaptığı son derece zorlu bir süreç olan ergenlik çağında ana baba tutumlarının daha da etkili olduğu yönünde birçok araştırma yapılmıştır.

İnternet kullanımının artması ile ilgili olarak son yıllarda internet üzerine araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. İnternet kullanımının her evde rahatlıkla sağlanıyor olması, okullarda bilgisayar kullanımının artmış olması ve projelerin, ödevlerin internet üzerinden araştırılarak yapılıyor olması, akıllı telefonlar aracılığı ile gerek sosyal medya gerekse de her gün internet tabanlı yeni ve farklı oyun vb programların geliştirilmesi çocukların, özellikle de ergenlerin internet kullanımını artırmıştır. Söz konusu internete ulaşım ve kullanımının artması özellikle ergenlerde birçok yeni sorunun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Buna bağlı olarak ergenlik dönemi ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerle ilgili araştırmalarda hız kazanmıştır.

Ergenlik döneminde internet bağımlılığının daha fazla görülüyor olmasının nedenlerinin araştırıldığı çalışmalar olmakla birlikte ergenlik döneminde internet bağımlılığı ve ana baba tutumu arasında ki ilişkiler üzerine yapılmış çalışmalar az sayıdadır. Fakat internet bağımlılığının artışı günden güne devam etmektedir. Birçok yazar günde iki saatten fazla internet kullanımının bağımlılık olarak değerlendirilmesi gerektiği görüşündedir. Psikososyal gelişimlerini henüz tamamlayamamış olan tüm çocuk ve ergenlerin zararlı ve bağımlılık yapan davranışlardan korunması ailelerinin sorumluluğundadır. Birçok yazar ve araştırmacı internet kullanımının özellikle çocuk ve ergenlerde ana baba kontrolünde olması gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Özellikle son 5 yıldır internet ve akıllı telefon kullanımının yaygınlaşmasına bağlı olarak ortaya çıkan internet bağımlılığı

kavramının kültürümüzdeki, boyutlarını ve ana baba tutumlarıyla ilgili olan yönlerini incelemek büyük bir gereklilik şeklinde önümüze çıkmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; ergenlik döneminde ki öğrencilerin internet bağımlılığı ve ana baba tutumları arasındaki ilişkilerin bazı değişkenler açısından incelenmesidir.

1.3 Araştırmanın Önemi

İnternet kullanımı son on yıldır dünya ve ülkemiz genelinde hızla yaygınlaşmaktadır. Bilgiye ulaşmak gibi doğru ve uygun şekilde kullanıldığında çok yararlı işlevler sağlayan internet, yanlış ve amaç dışı kullanıldığında (siber seks, kumar, pornografi, bağımlılık yapan oyunlar vb) hem çocuk hem ergen hem de yetişkinlerde bağımlılığa yol açarak gerek yaşam gerekse de akademik hayatta birçok soruna yol açmaktadır. Ana baba tutumları ve internet kullanımı arasında ki ilişkilerin ortaya çıkarılması, ergenlerde internet bağımlılığını azaltarak daha sağlıklı ve doğru internet kullanımı becerisine sahip ergenler yetiştirilmesine yol açacağı gibi, yanlış internet kullanımının ergenlerin yaşam ve akademik hayata olan negatif etkilerinin azaltılmasında ve önlenmesinde yol gösterici olabilir.

1.4 Problem Cümlesi

Ergenlik dönemindeki (9-10-11-12. sınıf) öğrencilerinin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasında nasıl bir ilişki vardır?

1.5 Alt Problemler

Araştırmada, çalışmanın amacına yönelik aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumları ve internet bağımlılık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
2. Bir partnere sahip olup olmama ve internet bağımlılığı arasında bir ilişki var mıdır?

3. Anne baba tutumu ve internet bağımlılığı ile sahip olunan kardeş sayısı arasında bir ilişki var mıdır?
4. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri anne-babanın boşanmış ya da bir arada olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
5. İnternet kullanımı yoğun ve düşük olan ergenlerde en sık kullanılan üç site arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. İnternet bağımlılığı olanların akıllı telefona sahip olup olmama durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık var mıdır?
7. İnternet bağımlılığı olan ergenlerde düzenli bir sanatsal ya da sportif faaliyette bulunup bulunmama durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık var mıdır?
8. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri ailelerin bir işe sahip olup olmama durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
9. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri evde ve ev dışında interneti kullanma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
10. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri evde internet bağlantısının sınırlı olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
11. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri okul öncesi, okul sırası ve okul sonrası kullanım süresi durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
12. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri evde bulunan bilgisayar sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
13. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri internete dersleri ile ilgili ne kadar süre bağlandıklarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
14. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri algılanan anne baba tutumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.6 Sayıtlar

Bu araştırmanın temel aldığı bazı varsayımlar şunlardır:

1. Araştırmada anket sorularını cevaplayacak katılımcıların soruları samimi bir şekilde cevaplayacakları varsayılmaktadır.

1.7 Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Bu araştırmada elde edilen bulgular, İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Anne Baba Tutumları Ölçeği'nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
2. Araştırmanın evreni İzmir ili Karşıyaka ilçesindeki belli liselerin öğrencileri ile sınırlıdır.
3. Toplum bilimleri üzerine yapılan çalışmalar için geçerli olan sınırlılıklar bu araştırmada da söz konusudur.

1.8 Konu İle İlgili Tanımlar

Tutum: Tutum kavramı, bireyler tarafından belirli bir nesnenin, kişinin, grubun, kurumun ya da bir düşüncenin kabul edilmesi veya reddedilmesine yönelik davranışlara ilişkin duygusal bir hazır oluş hali ya da eğilimi olarak tanımlanmaktadır (Kaya, 2005: 231).

Ana-baba Tutumu: Bu çalışmada anne-baba tutumlarına ilişkin pek çok sınıflandırma yapılmış ve farklı araştırmacıların sınıflandırmalarına da yer verilmiştir. Türk toplumunda anne-baba tutumlarına ilişkin ilk araştırma Yıldız Kuzgun (1972) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada anne-baba tutumlarının sınıflandırılması açısından anne-babaların çocuklarına gösterdikleri sevgi ve çocuğun davranışlara uygulanan kontrol temel alınmış ve bu sınıflandırmaya göre üç tür anne-baba tutumu ortaya koyulmuştur.

1. Demokratik Ana-Baba Tutumu: Demokratik anne-babalar, çocuklarına karşı hissettikleri derin ve içten sevgilerini koşulsuz olarak sergilerler. Demokratik tutuma sahip anne-babalar, çocukların ilgi ve gereksinimlerine karşı duyarlıdır. Çocukların davranışlarını yakından takip eden bu anne-babalar, otonom benlik iradesi ve sağlıklı uyumu ön planda tutmakta ve çocukların yaşına göre aldıkları kararlar konusunda onları desteklerler. Önemli hususlarda alınacak kararların nedenleri konusunda çocuklarla tartışan ve görüşlerini önemseyen anne-babalar, her konuda çocuklarına yol gösterici olma eğiliminde ve çabasındadırlar (Kuzgun, 1972: 14).

2. İlgisiz Ana-Baba Tutumu: İlgisiz anne-babalar çocuklarını ihmal etmekte ve bazen psikolojik açıdan reddetmektedir. Demokratik anne-babaların aksine ilgisiz anne-babalar çocukların ilgi ve gereksinimlerinden haberdar olmamaktadır. Bulundukları ortamda çocukların varlıklarından rahatsızlık duyan bu anne-babalar, çocuklarını olabildiğince uzak tutmaya çalışmaktadırlar. Çocuklarına en az sevgi gösteren ve davranış kontrolü uygulayan anne-babalar ilgisiz tutuma sahip anne-babalardır (Kuzgun, 1972: 16).

3. Otoriter Ana-Baba Tutumu: Otoriter anne-babalar, çocuklarına duydukları sevgiyi istedikleri davranışları gördüklerinde sergilerler. Diğer bir ifadeyle, çocuklar anne-babaların istedikleri davranışları sergilemeleri açısından sevgi bir pekiştirme aracı olarak kullanılmaktadır. Anne-babaların istedikleri davranışlar ise genellikle geleneksel ve üst otoriteler tarafından oluşturulmuş normlar ve kurallardan meydana gelmektedir. Otoriter anne-babalar, kendilerini toplumda bir otorite temsilcisi olarak görmekte ve çocuklarından itaat etmelerini beklemektedirler. Otoriter kişilik özelliklerinden olan katılık ve dogmatik düşünce nedeniyle çocuklarda sözel iletişimde bulunmayan anne-babalar, kendi isteklerinin tartışılmadan gerçekleştirilmesini isterler. İsteklerin gerçekleştirilmemesi durumunda cezaya başvurulmaktadır. Burada çocuklar, kendi kararlarını alabilecek ve kendilerini yönetecek konumda görülmemekte ve kararlar anne-babalar tarafından alınmaktadır (Kuzgun, 1972: 15).

Bağımlılık: Young ve arkadaşları (2011:6)’na göre bağımlılık; bireylerin fiziksel, zihinsel, ruhsal, sosyal ve finansal sağlıklarına yıkıcı etkiler oluşturmalarına rağmen, belirli bir aktivitenin veya madde kullanımının sonucu meydana gelen “alışkanlığa bağlı dürtü” şeklinde tanımlamıştır (Akt. Kır ve Sulak, 2014).

İnternet Bağımlılığı: Yıldız ve Bölükbaş (2005: 46)’a göre internet bağımlılığı, internetin aşırı düzeyde kullanımına ilişkin isteğin engellenememesi ve internet kullanımı dışında harcanan zamanın önemsiz görülmesi, internetten ayrı kalınan zamanlarda sinirli ve saldırgan davranışların sergilenmesi olarak tanımlanmaktadır.

Ergenlik Dönemi: Ergenlik bireylerin psikolojik, biyolojik ve toplumsal açılardan bir geçiş dönemi olarak tanımlanmaktadır. Bireyler ergenlik döneminde daha mantıklı ve üst düzey düşünmeye başlamakta ve kendilerine ilişkin kararları daha iyi alabilmektedir. Ergenlik döneminde ergenler, gerçek kişilikleri, ideal kişilikleri ve korktukları kişilikleri arasında ayırım yapabilmektedirler (Steinberg, 2007: 298).

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

İlgili Yayınlar Işığında Planlanan Araştırmanın Yeri

Araştırmanın, Ekim 2016'da, T.C. M.E.B. bağlı İzmir ili Karşıyaka ilçesinde Cihat Kora Anadolu Lisesi, Havva Özişbakan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Karşıyaka Lisesi öğrencilerinden ve tesadüfî örnekleme yöntemi ile(random) seçilen liselerde yapılması planlanmaktadır.

2.1. İnternet Bağımlılığı Kavramı

Bağımlılıktan söz edildiğinde öncelikle alkol, kumar, madde bağımlılığı gibi kavramlar akla gelmektedir. Ancak 21. yüzyılda bağımlılık türleri içerisinde özellikle de teknolojik araçlara yönelik bağımlılığın oldukça artış gösterdiği gözlemlenmektedir (Doruk, 2007:22). Günden güne iyice artan ve bu artışla bilinçsizce kullanımı oldukça tehlikeli sonuçlara ulaşan “internet bağımlılığı” kavramı, incelenmesi ve çalışılması gereken yeni bir araştırma alanı haline gelmiştir.

İnternet bağımlılığının yalnızca belirli tam bir tanımı bulunmamaktadır. Bazı araştırmacılara göre “bağımlılık” terimi yalnızca kimyasal madde bağımlıları için kullanılmaktadır. Ancak benzer tanı kriterlerinin kumar bağımlılığı gibi farklı problemli davranışların tanımlanmasında kullanıldığı da bilinmektedir. Bağımlılık terimi yaygın kullanımda herhangi bir madde ya da eylemle ilişkilendirilebilir. İnsanların sigaraya, yemeğe, işe, kumar oynamaya, oyuna, alışverişe, sekse “bağımlı” olabilecekleri söylenir. Fakat internet kolaylıkla hemen hemen herkesin kötüye kullanabileceği bir alan sağlamaktadır. Aynı zamanda internet bağımlılığı aslında bir çeşit teknoloji bağımlılığıdır ve teknoloji bağımlılığı da davranışsal bağımlılıklar başlığı altında yer alır (Ögel, 2012).

Goldberg, bu terimi internetin patolojik olarak zorlayıcı kullanımı olarak tanımladı. Bu alanda ki diğer teorisyen ve araştırmacı, Griffiths, bağımlılık belirtisi olarak haftada 40 saatten fazla internet kullanımından bahsetti. Bazı araştırmacılar, “bağımlılık” kelimesinin yerine “aşırı”, “sorunlu” ya da “kötü niyetli” internet kullanım örüntülerinin kullanılması gerektiğini önermiştir (Moazedian ve ark., 2014).

Son yıllarda artan internet kullanım oranı nedeniyle, internet bağımlılığının prevalans oranını tahmin etmek gittikçe zorlaşmaktadır. İnternet bağımlılığı literatürü hakkında daha yakın tarihli bir çalışma genel prevalans, yaklaşık % 0.3 ile % 38 arasında bulunmuştur. Bu yaygınlık aralığı, internet bağımlılığının evrensel bir tanımını oluşturma ihtiyacını ve bu fenomenin prevalansını daha doğru bir şekilde elde etmek için çalışmalarda kullanılabilecek bir değerlendirmeyi vurgulamaktadır (Moazedian ve ark., 2014).

İnternet bağımlılığı, ilk kez 1995 yılında psikiyatrist Ivan Goldberg tarafından DSM’de yer alan bazı bağımlılık kriterlerinin karmaşık oluşunu ve katılığını göstermek amacıyla “İnternet Bağımlılığı Bozukluğu” olarak uyarlaması ve meslektaşlarına iletmesi aracılığıyla ortaya çıkmıştır. Meslektaşlarından aldığı geribildirimler sonucu Goldberg, bu bağımlılık kriterlerine uygun belirtilerin görüldüğünü ve meslektaşlarının kendisinden destek istediklerini öğrenmiş ve İnternet Bağımlılık Destek Grubu kurarak internet bağımlılığı üzerinde çalışmalar yapmaya başlamıştır (Akt. Ekici, 2002).

Stern (1999), internet bağımlılığının ayrı bir klinik hastalık olarak düşünülmemesi gerektiğini savunmuş ve farklı bir hastalığa sahip olan kişilerin, bu hastalıklarının yarattığı sorunları bastırmak sebebiyle var olan teknolojik gelişmeleri kullanacaklarını aktarmıştır (Akt. Mikowski, 2005).

2.2. İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri

Young (1998), internet bağımlılığını ayrı psikiyatrik bir hastalık olarak ele almıştır. Patolojik kumara ilişkin tanı kriterlerinin yeniden düzenlenmesi aracılığıyla internet bağımlılığını değerlendirmek amacıyla “Kendi Kendini Değerlendirme Soru

Listesi” (Self-report questionnaire) geliştirilmiştir. Araştırmacıların internet bağımlılığına yönelik buldukları yeni tanımlayıcı kriterlerin, gelecek dönemlerde yapılacak çalışmalar için önemli bir teorik altyapı oluşturabileceği düşünülmüştür. DSM-IV’te yer alan patolojik kumar oynama tanılarına ilişkin kriterler ve Young’un internet bağımlılığını belirlemek amacıyla önerdiği kriterler aşağıda belirtilmiştir.

Patolojik Kumar Oynama Tanısına Yönelik Kriterler; aşağıda maddeler halinde sıralanan unsurların beş veya daha fazlasını içermelidir:

- a) Kumar oynama saplantısına sahip olma (Örnek olarak geçmişte kumar oynama tecrübelerini yeniden yaşama saplantısı, bir sonraki yaşanacak tecrübelerin planlanması ya da engel olma veya hangi kumar çeşidiyle nasıl para kazanılacağına yollarını arama),
- b) Kişinin arzu ettiği zevki elde etmesi amacıyla artan parasıyla kumar oynama gereksinimi duyması,
- c) Kumar oynamanın önüne geçilmesi veya kontrol altında tutulması amacıyla tekrarlı bir şekilde gösterilen çaba ve girişimlerin başarısız olması,
- d) Kumar oynamanın önüne geçilmesi veya kontrol altında tutulması amacıyla gösterilen çaba sonucunda tedirginlik veya alınganlık hissi duyma,
- e) Kişinin sorunlarından kaçması veya tükenmişlik hissinden kurtulmasına çare olarak kumar oynaması,
- f) Kumarda kaybedilen para ardından genellikle başka bir gün kazanmak amacıyla tekrar kumar oynamak (birinin kaybetmeyi “kovalaması”),
- g) Kumar oynamaya katılıma ilişkin boyutların gizlenmesi amacıyla aile bireylerine, terapisteye veya diğer bireylere yalan söylemek,
- h) Kumar oynamak için gerekli paranın elde edilmesi amacıyla kalpazanlık, hırsızlık veya zimmetine para geçirme gibi yasal olmayan suçlar işlemek,
- i) Kumar oynama nedeniyle ilişkileri, işi, eğitimi veya kariyer olanaklarını riske atmak veya kaybetmek,
- j) Kumar oynama sonucunda olumsuz ekonomik durumun rahatlatılması amacıyla para gereksinimini karşılayacak insanlara güvenmek (Mikowski, 2005: 9).

Davis,” internet bağımlılığını” iki kategoriye yerleştirmiştir:

1. Spesifik patolojik internet kullanımı: İnternetin daha önceden var olan bir bağımlılığı artırmak için kullanılması (kumar ve pornografi gibi)

2. Genelleştirilmiş patolojik internet kullanımı: interneti genelde internetin sosyal yönleri ile ilişkili olarak tarama veya sohbet gibi genel bir şekilde kullanma. Fenomenolojik olarak, en az üç alt tip görülmektedir: aşırı oyun, cinsel meşguliyetler (siber seks) ve e-posta(kısa mesajlaşma) (Moazedian ve ark., 2014).

2.2.1. İnternet Bağımlılığında Young’ın Tanı Kriterleri

İnternet Bağımlılığı İçin Önerilen Tanı Kriterleri:

- a) İnternete yönelik saplantı (bir önceki çevrimiçi aktiviteleri düşünmek veya bir sonraki çevrimiçi aktiviteleri beklemek),
- b) İnternet kullanımına ilişkin doyumun sağlanması amacıyla internetin sürekli artan düzeylerde kullanımına eğilim,
- c) İnternet kullanımının önüne geçilmesi veya kontrol altında tutulması amacıyla tekrarlı bir şekilde gösterilen çaba ve girişimlerin başarısız olması,
- d) İnternet kullanımını önüne geçilmesi veya kontrol altında tutulması amacıyla yapılan girişimlerin tedirginlik, sıkıntı, depresif veya alıngan ruh hali oluşturması,
- e) Niyet edilen düzeyden daha fazla çevrimiçi kalmak,
- f) İnternet kullanımı nedeniyle ilişkileri, işi, eğitimi veya kariyer olanaklarını riske atmak veya kaybetmek,
- g) İnternet kullanımı boyutlarına ilişkin gizlenmesi amacıyla aile bireylerine, terapisteye veya diğer bireylere yalan söylemek,
- h) Sorunlardan kaçma veya tükenmişlik durumundan (örneğin, çaresizlik duygusu, anksiyete, depresyon) kurtulmanın yolu olarak interneti kullanmak (Young, 1998).

Young (2007), internet bağımlılığının tanımlanmasında farklı davranışları ve dürtü kontrol bozukluklarını özelleştirmiş ve internet bağımlılığını beş gruba

ayırmıştır. Bunlar; siber cinsel bağımlılık, siber-ilişkisel bağımlılık, internet zorunluluğu, fazla bilgi yükleme ve bilgisayar bağımlılığıdır.

1. Siber cinsel bağımlılık: Yetişkinlere için oluşturulmuş sohbet odalarına veya pornografiye olan bağımlılık.

2. Siber-ilişkisel bağımlılık: İnternet üzerinden kurulan arkadaşlıklara olan aşırı bağlılık.

3. İnternet zorunluluğu: İnternet kullanılarak aşırı düzeye kumar oynama, alışveriş ya da ticaret yapma.

4. Fazla bilgi yükleme: Kompulsif web'de dolaşma ya da veri araştırmaları yapma.

5. Bilgisayar bağımlılığı: Bilgisayar oyunlarını aşırı düzeyde oynama. (örneğin, Doom, Myst vb.) (Akt. Biçer, 2014: 22).

2.2.2. İnternet Bağımlılığında Goldberg'in Tanı Kriterleri

Goldberg'e göre bir kişinin internet bağımlılığı tanısı alabilmesi için bir yıllık dönem içerisinde herhangi bir zaman aralığında meydana gelen belirtilerden üç ya da daha fazlasını göstermesi gerektiği belirtilmiştir. Bu tanıda klinik açıdan gözle görülür bir bozulma veya sıkıntıya neden olan uygunsuz internet kullanımı ön koşul olarak belirlenmiştir.

1. Aşağıdaki koşullardan bir tanesi ile tanımlanan tolerans gelişimi.

a. Arzu edilen zevkin alınabilmesi amacıyla internet kullanım süresinin belirgin düzeyde artış göstermesi,

b. İnternet kullanımının sürekli aynı sürede gerçekleştirilmesi sonucunda bireyin aldığı zevkin azalması.

2. Bireylerde aşağıda belirtilen şekilde yoksunluk gelişimi, uzun süreli internet kullanımı sonucunda aşağıdaki tanılardan en az iki tanesinin günler içinde

ortaya çıkması (1 ay içinde de ortaya çıkabilir) ve bireylerin bu yoksunluklar nedeniyle iş yaşamlarında, sosyal yaşamlarında ve önemli işlevsel alanlarda sıkıntı yaşamaları.

- a. Psikomotor ajitasyon,
 - b. Bunaltı,
 - c. İnternette neler olduğuna ilişkin takıntılı düşünceler,
 - d. İnternet hakkında fanteziler ve hayaller kurulması,
 - e. İstemli ya da istemsiz olarak tuşlara basma hareketinin yapılması,
 - f. Bu sıkıntılardan kurtulmak amacıyla internete ya da benzer hizmetlere bağlanmak.
3. İnternet kullanımı genellikle planlandığından daha uzun zaman almaktadır.
 4. İnternet kullanımının önüne geçilmesi veya kontrol altında tutulması amacıyla sürekli bir istek ya da başarısız çaba bulunmaktadır.
 5. İnternete ilişkin aktivitelere çok uzun süreler ayırmak (kitap almak, yeni web tarayıcıları ve programları denemek, dosyaları düzenlemek vb.).
 6. İnternet kullanımına vakit ayırmak amacıyla önemli toplumsal, mesleki etkinlikler ya da boş zaman faaliyetlerin azaltılması veya bırakılması.
 7. İnternet kullanımı, neden olduğu sorunlara (uykusuzluk, evlilik problemleri, işe ve randevulara geç kalma vb.) rağmen aşırı düzeyde devam etmektedir (Çetinkaya, 2013: 9).

2.2.3. İnternet Bağımlılığında Griffiths'in Tanı Kriterleri

Griffiths, internet bağımlılığını davranışsal bağımlılığın bir alt kümesi olarak kategorize eder ve bunun için bir bağımlılığın ana özelliklerini değerlendirir. Bunlar; hoşnutsuzluk, ruh hali modifikasyonu, tolerans (doyum sağlamak için internette zaman

artışı), çekilme, çatışma ve nüks gibi önemli belirtilerin tolerans, zorlayıcı kullanım ve geri çekilme ve sonucunda ortaya çıkmış gibi görünen özellikleri içermektedir. Ailedeki sorunlar, arkadaşlar, sevdikleriniz ve işte veya okulda yaşanan sorunları kapsamaktadır (Moazedian ve ark., 2014).

Griffiths'e (1999) göre davranış tabanlı bağımlılıkların tanı kriterleri şu şekilde sıralanmaktadır:

a) Dikkat çekme (Salience): Belirli eylemlerin gerçekleştirilmesi, bu eylemlerin bireylerin yaşantılarında en önemli noktaya geldiği durumlarda oluşmaktadır. Bu eylemler bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarına belirgin şekilde yansımaktadır. Bu duruma örnek olarak internet kullanıcılarının, internet kullanımını gerçekleştirmedikleri zamanlarda da interneti kullanacakları zamanı düşünmeleri gösterilebilir.

b) Ruh Hali Değişimi (Mood Modification): Ruh halinin değişmesi, bireylerin belirli etkinliklerle uğraşmaları sonucunda bu bireylerin öznel deneyimleri ile ilişkilidir ve bir baş etme stratejisi olarak değerlendirilebilir. Bu duruma örnek olarak bireyin internete bağlanması ile bireyde canlılığın meydana gelmesi gösterilebilir.

c) Tolerans (Tolerance): Önceki deneyimlere benzer bir etki yaratılması amacıyla süregelen eylem miktarının artırılması süreci olarak tanımlanmaktadır. Örnek olarak bir internet kullanıcısının yaşadığı ruh halinin süresi, internette harcanan vaktin artırılması aracılığıyla artırılabilir.

d) Yoksunluk (Withdrawal Symptoms): Sürdürülen belirli bir eylemin devamlılığının sağlanamaması veya aniden bırakılması sonucunda kişide meydana gelen hoşnutsuzluk duyguları veya fiziksel etkiler olarak tanımlanır. Bu duruma örnek olarak bir internet kullanıcısının internete erişiminin engellenmesi durumunda kişinin titreme yaşaması, huysuzluk ve sinirlilik halinin görülmesi gösterilebilir.

e) Çatışma (Conflict): Bağımlı bireylerin çevresindeki kişilerle arasında gerçekleşebilecek iş, sosyal hayat, hobi ve ilgi alanlarına ilişkin çatışmaları veya kişinin kendi iç çatışmalarını kapsamaktadır.

f) Nüks Etme (Relapse): Belirli bir aktivitenin daha önceki örüntüleriyle yeniden meydana gelme eğilimi olup, yıllar boyu devam eden kaçınma veya kontroller ardından bağımlılığın tekrar en uç düzeye geri dönmesidir (Günüç, 2009: 21-22).

2.2.4. İnternet Bağımlılığında Suler'in Tanı Kriterleri

Suler (1999) sağlıklı ve sağlıksız internet kullanımının sekiz ölçüt ile anlaşılabilirliğini belirtmiştir. Bu ölçütler şu şekilde sıralanabilir:

a) İnternetteki etkinliğin karşıladığı ihtiyaçların sayısı ve türü: İnternet kullanıcılarının gereksinim duydukları fiziksel, bireysel, kişilerarası ya da manevi ihtiyaçların internet tarafından karşılanma ihtiyacı duyulmaktadır. İnternet tarafından karşılanan bu ihtiyaçların sayısının artışı, internetin internet kullanıcısı açısından önemini daha da artırmaktadır.

b) Karşılanmamış ihtiyaçların altında yatan yoksunluğun derecesi: İnternet kullanımı ihtiyacının bastırılması veya inkar edilmesi durumlarında, internet kullanıcıları bu ihtiyaçları karşılamak amacıyla daha fazla çaba sarf ederek farklı yollar aramaktadır. Gerçek yaşamda bu ihtiyaçların karşılanması, internet ortamına göre daha zordur.

c) İnternette yapılan aktivitelerin türü: İnternet ortamında gerçekleştirilen etkinliğin sahip olduğu niteliklerin sayısının fazla oluşu, internet kullanıcılarının interneti daha fazla sayıdaki ihtiyacı karşılamaları için kullanıma yöneltir. Farklı türdeki internet aktiviteleri, ihtiyaçları karşılama açısından farklılık gösterebilir. Birden fazla ihtiyacı karşılama niteliğine sahip internet aktivitesi, daha geniş bir ihtiyaç spektrumuna karşılık vererek, kullanıcılara daha cazip gelebilir (Akt. Esen, 2010).

d) İnternetin kullanımının gerçek hayattaki işlevselliğine etkisi: Fiziksel sağlık, iş performansı ve önemli ilişkilerdeki işlevsellik internet kullanımından etkilenebilir. İnternet kullanımından kaynaklı olarak zarar gören bu alanların sayısı ve zararın boyutu, patolojinin ciddiyetini göstermektedir.

e) Bunaltıya dair öznel duygular: Patolojik olan internet kullanımının uyarıcı işaretleri kullanıcıların internette ki etkinliklerine ilişkin hayal kırıklığı, öfke, depresyon, suçluluk ve yabancılaşma duygularıdır.

f) İhtiyaçlara ilişkin bilinç düzeyindeki farkındalık: Bastırılan ihtiyaçları internet vasıtasıyla gideren kişilerde katarsise ilişkin etkinlik ortaya çıkmaktadır. Bu etkinlik, gerçekte karşılanmayan ihtiyaçların doyurulmadığı sürece sonsuza kadar tekrar etmek zorundadır. Suler (1999), bireylerin internet etkinliklerine ilişkin karşılanmayan ihtiyaçların bilinç düzeyinde anlaşılması gerektiğini, bu etkinlikler sonucunda oluşabilecek çatışmaların ve yoksunlukların çözülmesi gerektiğini öne sürmüştür.

g) Deneyim ve dahil olma süreci: İnternet kullanıcılarının zamanla deneyim kazanmaları ile internette gerçekleştirdikleri aktivitelerin gerçek yaşamdaki ihtiyaçlarını karşılamadığını görmektedirler. Böylece internet kullanımının cazibesinin yitirildiği anlaşılmaktadır. İnternet deneyimleri, genellikle kullanıcıların sürekli dahil olmalarını gerektiren altivitelerden kaçınmalarına katkı sağlamaktadır.

h) Gerçek hayat ve sanal hayat arasındaki denge ve entegrasyon: Sağlıklı internet kullanımı, internet etkinlikleriyle gerçek yaşama dair ilişkileri/etkinlikleri entegre etmektedir. Patolojik internet kullanımı, genellikle gerçek yaşamdan tamamen soyutlanmış ‘çevrimiçi’ bir hayat ile sonuçlanmaktadır (Akt. Esen, 2010).

2.2.5. İnternet Bağımlılığında Beard ve Wolf’un Tanı Kriterleri

Bread ve Wolf (2001), Young’ın “internet bağımlılığı” tanı kriterlerini geliştirip düzenlemişlerdir. Bazı terimleri daha anlaşılabilir hale getirebilmek için bunu yapmışlardır.

Buna göre yeniden düzenlenen “internet bağımlılığı” tanı kriterleri şu şekilde sıralanmaktadır:

Aşağıdaki ifadelerden birisinin daha önce mutlaka görülmüş olması gereklidir.

- a) İnternet kullanımına yönelik aşırı düzeyde zihinsel uğraş (bir önceki internet aktivitesi veya bir sonraki çevrimiçi oturumu beklemek).

- b) İnternete bağlı kalma süresinde artış ihtiyacının olması.
- c) İnternet kullanımının azaltılmasına ilişkin başarısız girişimlerde bulunmak.
- d) İnternet kullanımının azaltılması sonucunda yoksunluk belirtileri.
- e) Başlangıçta gerçekleştirilen internet kullanımına göre daha uzun sürelerde internete bağlı kalma

Aşağıdaki ifadelerden en az bir tanesi sağlanmış olmalıdır:

- İnternetin aşırı kullanılması sonucunda ilişkilerde, okul ya da işle ilgili sorunlar yaşama,
- İnternete bağlı kalabilmek sebebiyle aile üyelerine, başkalarına ya da terapistte yalan söyleme,
- İnternete bağlı kalındığı süre zarfında duygu-durum değişikliği olması (umutsuzluk, anksiyete, suçluluk, depresyon gibi).

2.3. Ana-Baba Tutumları

Aile, tarihsel gelişimi içerisinde çeşitli gelişmelere ve değişmelere maruz kalsa da pek çok önemli özelliğini aynı şekilde barındırmıştır. Ailenin bu önemli fonksiyonları, dünyaya çocuklar getirmek ve bu çocukların sosyalleşmeleri için çaba harcamak, aile bireyleri arasında ekonomik işbirliği sağlamak, çocuk, karı-koca, ebeveyn gibi çeşitli anlamlı rollerin üstlenildiği bir zemin yaratmak ve aile bireylerinin duygusal yakın ilişki ihtiyaçlarını karşılamaktır. Aile ortamı bir takım duygusal deneyimlere de olanak sağlar. Bunlar; aşk, bağlılık, ait olma, eğlence, mutluluk gibi doyurucu birtakım duygusal deneyimlerdir. Birbirlerini dinleme ve anlama, duyguların karşılıklı paylaşımı, destek ve güven verme yoluyla, aile üyeleri birbirleriyle terapötik bir etkileşime de girmiş olurlar (Gladding, 2002).

Çocuğun kişiliğinin oluşumunda ve bu kişiliğin biçimlenmesinde ana baba tutumlarının büyük önemi vardır. Anne baba ve çocuklar arasındaki etkileşim içinde, özellikle de hayatın ilk zamanlarında, çocukların tutum ve davranışlarının şekillenmeye başladığı süreçte, ailenin çocuklar üzerinde büyük ölçüde şekillendirici bir etkisi vardır. Karşılıklı ilişkilerin fazla ve güçlü olduğu ailedeki etkileşim, aile içindeki çocukların bireysel özellikleri ve duygusal gelişmelerinde çok önemli rol

alır. Çocukların uyumlu-uyumsuz, etken-edilgen, bağımlı-özerk, içedönük-dışadönük gibi bir takım kişilik gelişimlerini anne babaların tutum ve davranışları çok büyük ölçüde etkiler (Özgüven, 2001).

Çocuğun içinde yetiştiği ve büyüdüğü aile ortamının niteliği kişinin dengeli ve uyumlu bir kişilik yapısı oluşturmada sağlar. Çocuğun dünyaya geldiği andan başlayarak ana babası ile kurduğu ilişkinin güven içinde olması çocuğun daha ilerki zamanlarda dış dünya ile kurmaya başlayacağı ilişkilerin temelini de oluşturmaktadır (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005).

Ebeveynlik stili, çocuğa bildirilen, çocuğa iletilen ve çocuğa çeşitli değiştirilebilir ayarlar ve bağlamlar yoluyla iletilen global bir ebeveynlik tutum ve değerlerini yansıtan ve ebeveynin davranışlarının bulunduğu duygusal bir iklim yaratan çocuğa yönelik tutumların bir takım yıldızdır şeklinde ifade edilmektedir (Moazedian ve ark., 2014).

Ebeveynlik ve ebeveynlik tarzının etkisi, çocukların sağlıklı psikososyal gelişimine son derece fazla katkı sağlamaktadır. Ebeveynlik stillerinde çok fazla kategori yoktur. En iyi bilineni Diana Baumrind tarafından geliştirilen ebeveynlik stilinin üçlü modelidir. Teorisi ayrıntılı olarak belirlenen sıcaklığın ve katılığın iki ebeveyn boyutuna dayanmaktadır:

1. Kabul ve yanıt verme (sıcaklık): ebeveynlerin bireyselliği ve kendini düzenleyiciliği desteklediği, çocuklarının ihtiyaçlarına cevap verdiği bir stildir.
2. Kontrol ve isteklilik (katılık) :ebeveynlerin çocuklarını ailenin içine entegre ettirdiklerini iddia eden; kontrol, gözetim ve çocuklarla yüzleşmeyi içeren bir stildir.

Baumrind genel olarak üç ebeveynlik stili ortaya koymuştur:

1. Sözde iddialı demokratik veya dengeli olarak adlandırılan yetkili ebeveynler: hem talep eder hem tepki verirler. Zorba olmadan kurallar koyarlar ve çocuklara rehberlik sağlarlar.

2. Yetkili ebeveynler: talep eden ancak az tepki veren veya cevap vermeyen ebeveynler. Çocuklarına tam olarak ne yapmaları gerektiğini söylerler.

3. İzinsiz olarak adlandırılan izinli veya yönlendirilmeyen ebeveynler: duyarlı ama az ya da çok talepkarlardır. Çocuklarının istedikleri her şeyi yapmalarına izin verirler. Bu teori daha sonra ebeveynlik stilinin dörtlü modeline dönmüştür.

4. İhmalkâr aileleri reddetmek; ne talepkar ne de yanıt verici. Çocukları önemsemezler ve diğer çıkarılara odaklanırlar.

Yelpazenin diğer taraflarındaki yetkili ve izinli ebeveynlikle, çoğu konvansiyonel ve modern ebeveynlik modeli arasında bir yere denk gelir. Son zamanlarda bir çocuğun çeşitli davranışlara katılma ve refah düzeyinde etkili faktörler konusunda yaptığı araştırmada Grolnick, ebeveynlik tarzı ile ilgili özerklik desteğine karşın kontrol, yapı ve katılım olmak üzere üç unsur önermiştir (Moazedian ve ark., 2014).

2.3.1. Kuzgun'un Ana-Baba Tutumu Modeli

Kuzgun (1972) ve Sipahioğlu (2002), anne-baba tutumları üzerine Türkiye’de ilk araştırmaları yapan kişilerdir. Anne-babaların çocuklarına gösterdikleri sevgi ve çocukların davranışları üzerinde uyguladıkları kontrol, bu çalışmalarda anne-baba tutumlarının sınıflandırılmasında esas alınmıştır. Kuzgun bu sınıflandırmaya göre, üç tür anne-baba tutumuna odaklanmıştır.

2.3.1.1. Demokratik Ana-Baba Tutumu

Çocuklarına içten bir sevgi beslerler ve saygı duyarlar. Bu sevgiyi de koşulsuz olarak gösterirler. Gelişimine uygun şekilde çocuğun kendisi ile ilgili birtakım kararları almasına fırsat verirler, çocuklarının fikirlerini önemserler. Sözel olan iletişime imkan sunarlar ve neredeyse bütün konularda çocuğa rehberlik etmek için çaba sarfederler.

2.3.1.2. İlgisiz Ana-Baba Tutumu

Bu ana baba tutumuna sahip ebeveynler çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarından haberdar değildirler ve bu ebeveynler çocuklarını görmezden gelen hatta psikolojik açıdan reddeden ana-babalardır. Çocuklarının ne yaptığıyla ilgilenmezler, hatta varlığından bile rahatsızlık duyarlar ve çocuğu kendi çevrelerinden mümkün olabildiğince uzaklaştırmaya çaba harcarlar. İlgisiz ana-babalar, çocuklarına en az seviyede sevgi veren ve onların davranışlarına fazla kontrol uygulamayan ana babadırlar.

2.3.1.3. Otoriter Ana-Baba Tutumu

Otoriter anne-babalar, çocuklarına duydukları sevgiyi istedikleri davranışları gördüklerinde sergilerler. Diğer bir ifadeyle, çocuklar anne-babaların istedikleri davranışları sergilemeleri açısından sevgi bir pekiştirme aracı olarak kullanılmaktadır. Anne-babaların istedikleri davranışlar ise genellikle geleneksel ve üst otoriteler tarafından oluşturulmuş normlar ve kurallardan meydana gelmektedir. Otoriter anne-babalar, kendilerini toplumda bir otorite temsilcisi olarak görmekte ve çocuklarından itaat etmelerini beklemektedirler. Otoriter kişilik özelliklerinden olan katılık ve dogmatik düşünce nedeniyle çocuklarda sözel iletişimde bulunmayan anne-babalar, kendi isteklerinin tartışılmadan gerçekleştirilmesini isterler. İsteklerin gerçekleştirilmemesi durumunda cezaya başvurulmaktadır. Burada çocuklar, kendi kararlarını alabilecek ve kendilerini yönetecek konumda görülmemekte ve kararlar anne-babalar tarafından alınmaktadır (Kuzgun, 1972: 15).

2.3.2. Örgün'ün Ana-Baba Tutumu Modeli

Kuru Örgün (2000) ise Ana-baba tutumlarını 5 başlık altında toplamıştır. Buna göre,

- 1-Demokratik ana-baba tutumu,
- 2-Aşırı Koruyucu ana- baba tutumu,
- 3-Baskıcı ve otoriter ana-baba tutumu,

4-Reddedici ana-baba tutumu,

5-Tutarsız ana-baba tutumu.

2.3.2.1. Demokratik Ana-Baba Tutumu

Bu ebeveynler çocuğa karşı koşulsuz sevgi gösteren, çocuğun başarılarını takdir eden, kişilik gelişimini destekleyen, çocuklarının düşüncelerini önemseyen ve aile içindeki tartışmalarda çocuğa da söz hakkı veren, izin verirken de çocuğun sorumluluk alma bilincini geliştirecek biçimde katı olmayan bir denetim sağlayan ana-baba tutumlarıdır (Gökçedağ, 2001).

2.3.2.2. Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci Tutum

Örgün (2000), anne babanın aşırı koruyucu ve kollayıcı davranışlarının çocuklarda esnek düşüncenin gelişmesini engellediğinin araştırmalarla kanıtlandığını belirtmektedir. Aşırı müdahaleci ana-babalar çocuklarını hep kendilerinin bir uzantısı gibi görmekte ve çocuklarıyla kendi duygusal yoksunluklarını gidermek istemektedirler. Bu aileler çocuğun ana-babaya bağımlı olmasını iyi bir şey ve önemli bir görev saymaktadırlar (Kulaksızoğlu, 2004).

2.3.2.3. Baskıcı ve Otoriter Tutum

Sevginin koşullara bağlı olarak sunulduğu, neredeyse her konuda katı cezaları içeren, disiplinli davranan, sürekli kuralcı olan, çocuğun kapasitesinin çok üzerinde beklentilere sahip olan, aile ve kendilerine ilişkin hususlarda söz hakkı tanımayan, kendi doğrularının tek doğru olduğunu iddia eden eden anne-baba tutumları baskıcı ve otoriter tutum olarak değerlendirilmektedir.

2.3.2.4. Reddedici Ana- Baba Tutumu

Bu tutumdaki anne-babalar, esas olarak çocuklarını kabullenmemekte ve buna bağlı olarak psikolojik açıdan çocuklarını yok sayma eğilimindedirler. Çocukları kısıtlayan, umursamayan, saldırgan, isteklere duyarsız davranan anne-babalar, çocuklarının davranışlarına ilişkin cezalarda da hoşgöründen yoksundurlar. Reddedici

anne-babaların çocukları, yetişkin rollerini üstlenmede başarılı olamamakta ve ergenlik döneminde toplum standartlarını reddetmektedirler. Bu çocuklar ayrıca sosyal açıdan içlerine kapanık ve kendilerine dönük yaşayabilirler (Akt. Örgün, 2000).

2.3.2.5. Tutarsız Ana-Baba Tutumu

Tutarsız anne-babaların tutumları genellikle aşırı hoşgörü ile katı cezalar uygulama arasında yer almaktadır. Ev içerisinde belirli düzeyde bir disiplinin olduğu ancak bu disiplinin nasıl, ne zaman ve nerede uygulanacağını bilinmemesi bu anne-babaların özellikleri arasında yer almaktadır. Çocuklar, hangi davranışları nerede ve ne zaman yapmamaları gerektiğini önceden belirleyememektedirler. Tutarsızlık, anne veya babaların bir gününün diğerine uymaması şeklinde ortaya çıkabileceği gibi anne ve babanın birbirleri arasında çelişen ceza yöntemleri ve eğitim anlayışları nedeniyle oluşan çatışmalardan da ortaya çıkabilir. Bu noktada çocuklar, sergilemeleri gereken davranışları kime ve neye göre oluşturacaklarını bilememektedir (Yörükoğlu, 1985: 151-152).

2.3.3. Yavuzer'in Ana-Baba Tutumu Modeli

Anne baba tutumlarını Yavuzer (1986) beş ana maddede açıklamıştır:

1. Aşırı Baskılı ve Otoriter Tutum,
2. Aşırı Hoşgörülü Tutum-Çocuk Merkezci Aile,
3. Dengesiz ve Kararsız Tutum,
4. Aşırı Koruyucu Tutum,
5. Güven Verici ve Hoşgörülü Tutum.

2.3.3.1. Aşırı Baskılı ve Otoriter Tutum

Bu tutuma sahip aileler çocuğunun davranışlarını düzenlemeye ve yönetmeye çalışırlar. Çocuktan itaat beklerler. Verilmesi gereken her türlü kararı kendileri verir.

Katı bir düşünce stiline yatkın olan aileler, sözel olan iletişime olanak tanımamaktadırlar. Otoriter aileler, çocuklarının davranışlarını hep bir kontrol ve otoriteyle şekillendirme çabasındadırlar. Bu tip aileler içerisinde gelişen bireyler, zihinsel ve sosyal açılarından yetersiz kalabilmektedir. Sıklıkla olumsuz kişilik sergilediği görülen bu çocuklar, akranları ile olan ilişkilerinde de sorun yaşamaktadır. İlerleyen zamanlarda çocukların annelerinden ve babalarından bağımsız olarak kişiliklerini geliştirmeleri güçleşmektedir. Sürekli baskı ile büyüyen bu çocuklarda çekingenlik, diğer bireylerden kolayca etkilenme, aşırı narin bir kişilik yapısı gibi olumsuz durumlar görülebilir. Anne babanın aşırı korumacı oluşu sonucunda çocuk, genellikle hep hayatındaki başka kişilere bağımlı, özgüveni olmayan bir birey olarak hayatını sürdürmektedir (Ersin, 2010).

2.3.3.2. Aşırı Hoşgörülü Tutum-Çocuk Merkezci Aile

Çocukları merkezine alan aileler, genellikle orta yaş üstünde çocuk sahibi olmuş ailelerden veya çocuklarını kalabalık yetişkin grubu içerisinde yetiştirmiş, tek çocuk sahibi ailelerden meydana gelmektedir. Bu ortamlarda yetişmiş çocuklar, aile içerisinde ayrıcalık sahibi olan kişiler olarak görülmekte ve bu çocukların istekleri diğer aile bireyleri tarafından koşulsuz olarak kabul edilmektedir. Fazla şımartılmış olan bu çocuklar, daha hayatlarının ilk günlerinden itibaren bütün ihtiyaçlarının karşılanacağı ve isteklerinin emir niteliğinde olduğu beklentisine girmişlerdir. Bu çocuklar yetişkinliklerinde de toplumun sağlamadığı hakları kendilerine hak saymaya kalkışırlar. Her istediklerini yaptırmaya alışan bu çocukların okul yaşantılarındaki kurallara kolayca uyum sağlayamadıkları belirtilmektedir (Yavuzer, 1986: 31-32).

2.3.3.3. Dengesiz ve Kararsız Tutum

Dengesiz ve tutarsız aile tutumu, anne baba arasındaki görüş farklılığından kaynaklanıyor olabilir. Bu tutumda anne baba aşırı hoşgörü ile ağır bir cezalandırma arasında bir yerdedir. Ev içi disiplinlidir, fakat ne zaman, nerede uygulanabilir olduğu net değildir. Hangi davranışın nerede, ne zaman istenmediğini öngörmekte çocuk çok büyük güçlük çeker. Tutumunu ana babanın surat ifadelerine bakarak

belirlemeye çalışır. Tutarsızlık, anne veya babaların bir gününün diğerine uymaması şeklinde ortaya çıkabileceği gibi anne ve babanın birbirleri arasında çelişen ceza yöntemleri ve eğitim anlayışları nedeniyle oluşan çatışmalardan da ortaya çıkabilir. Bu noktada çocuklar, sergilemeleri gereken davranışları kime ve neye göre oluşturacaklarını bilememektedir (Yörükoğlu, 1997: 151-152).

2.3.3.4. Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu

Bu tutumda çocuğa gerektiğinden çok fazla kontrol ve ilgi gösterilmektedir. Anne-baba aşırı sıcak davranan, çocuğa karşı çok verici, aynı zamanda fazla koruyucu ve kollayıcıdır. Tamamen çocukları için planlanmış bir hayat sürmektedirler. Adeta sadece çocuk için yaşıyor gibidirler. Çocuğun her ihtiyacını hemen karşılarlar, bir dediğini iki etmezler. Bunun sonucunda çocuk, diğer kişilere karşı aşırı bağımlı, kendine güven sorunları yaşayan, duygusal kırılganlığı oldukça yüksek bir kişi olabilir (Demir, 2006: 24). Bu da çocuğun tüm hayatı boyunca da devam edebilir ve benzer tutumu gelecekte hayat arkadaşından da bekleyebilir (Yavuzer, 1986: 33).

2.3.3.5. Güven Verici ve Hoşgörülü Tutum

Ana babanın çocuklarına karşı hoşgörülü davranmaları, çocukların bazı kısıtlılıklar dışında, arzularını istedikleri şekilde gerçekleştirmelerine imkan sağlamaları anlamına gelir. Ana babanın hoşgörülü davranışının normal sınırlarda olması, çocuğun kendine güvenen, yaratıcı, toplumsal yönü gelişmiş bir birey olmasını sağlar. Bu tutum içinde evde kabul edilecek ya da edilmeyecek davranışların sınırları bellidir. Çocuk özgürdür fakat bu sınırlar içinde. Çocuğun aile içinde söz hakkı vardır. Aileden sevgi ve destek görür. Böyle bir ortamda yetişen çocuk girişimci olur. Özgüvenini kazanır ve kendi kendine kararlar alıp, aldığı bu kararların sorumluluğunu taşımasını öğrenir (Yavuzer, 1986: 34).

2.4. İnternet Bağımlılığıyla ve Ana-Baba Tutumlarıyla İlgili Yapılan Araştırmalar

İnternet bağımlılığına yönelik araştırmalar ülkemizde 2000’li yıllarda artmaya başlamış, özellikle de son yıllarda ergenlerin internet bağımlılığıyla ilgili araştırmalar literatürde yerini almıştır. Bayraktar (2001) internetin ergenlerin gelişimindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucuna göre internet kullanımının büyük çoğunluğunun erkek ergenler ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan katılımcılar tarafından gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Çalışmada sosyo-ekonomik düzeyin artışı ile birlikte internet kullanımının da arttığı görülmüştür. Ergenlerde internet kullanımının genellikle eğlence ve iletişim odaklı gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Çalışmada problemlili internet kullanımı açısından ergenlerin % 1.1’inin internet bağımlısı olduğu belirlenmiştir. İnternet aracılığıyla gerçekleştirilen sohbetlerin niteliğine göre, ergenlerin sohbet sırasında çoğunlukla kendilerini oldukları kişilikten farklı gösterdikleri, sohbet edilen bireylere genellikle güvenmedikleri ve arkadaşlık kurmadıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca ergenlerin internet bağımlılıkları ile depresyon düzeyleri arasında bir ilişkinin bulunmuş olmasına rağmen bu ilişkinin yönü belirlenememiştir.

Parker (1983) yaptığı çalışmada, çocukluk döneminde aşırı korumacı yetişen kişiler ile bu kişilerin yetişkinlik döneminde yaşadıkları psikiyatrik sorunlar arasındaki ilişkiyi araştırmış, aşırı düzeyde denetim ve kısıtlama yerine fazla sevgi ve ilgisizlik nedeniyle ruhsal problemlerin oluşabileceğini kanıtlamaya çalışmıştır. Çalışma bulgularına göre aşırı düzeyde denetim ve kısıtlamanın sevgi azlığıyla birarada bulunması çocukları olumsuz etkilemiş, anne-babaların aşırı koruyucu tutumlarının da yetişkinlikte duygusal sorunlara ve depresyona eğilim yarattığı belirlenmiştir. Çocuklara gösterilen sevginin az olması, çocuklarda özsaygı gelişimine zarar vermekte ve aşırı kısıtlama da çocukların bağımsızlık ve toplumsal yeterlilik duygularını engellemektedir (Akt. Dağdelen, 2003: 9-10).

Tsai ve Lin (2001) genç bireylerin bilgisayar ağı ve internet bağımlılıkları yaklaşımlarının ilişkisini araştırmışlardır. Çalışma sonucunda bu gençlerin internet

tutumlarının internet bağımlılığı oluşumunda etkili olduğu görülmüştür. İnternetin yarar sağladığı düşüncesindeki gençlerin, bunun aksini düşünen gençlere göre daha fazla internet kullandıkları tespit edilmiştir.

Sears, Maccoby ve Levin, yaptıkları çalışmada anne-babaların tutumlarını serbestlik tanıma ve kısıtlama olarak iki grupta incelemişlerdir. Kısıtlayıcı tutuma sahip annelerin gösterdiği davranışlar “ev eşyalarının korunması, yemekte kurallara uyma, gürültü yapmama, tuvalet eğitimi, verilen emirlerin yerine getirilmesi, okul başarısı” gibi hususlarda yüksek beklentilere ve katı kurallara sahip anne davranışları olarak sıralanmıştır (Akt., Sipahioğlu, 2002: 10).

Kaltiala-Heino ve arkadaşları (2004) yaptıkları çevrimiçi anketler aracılığıyla psikososyal sorunlarla sonuçlanan internet bağımlılığını ele almışlardır. Çalışma 12-18 yaş aralığındaki 7292 Fin ergen temsili örneği üzerinde yürütülmüştür. Çalışmada ele alınan kriterler patolojik kumar kriterlerine benzer şekilde uyarlanmış ve internet bağımlılığı olarak işlev gören yedi kriterden dördünün sağlandığı belirtilmiştir. Örneklemin %85’inin interneti kullandığı, günlük kullanıcılarda erkeklerin % 4.6’sı, kızların% 4.7’si, sık kullanım yapmayanlarda erkeklerin % 0,3’ü, kızların %0,5’i, tüm katılımcılarda ise erkeklerin % 1.7’si ve kızların % 1.4’ü belirtilen dört kriteri karşılamıştır. Bağımlı olan ergenlerin (günde ortalama 2.7 saat) bağımlı olmayanlara (günde ortalama 1.3 saat) göre günde daha fazla internet kullandığı belirlenmiştir. Bazı ergenlerde ise bağımlılık bozukluklarıyla karşılaştırılabilir düzeyde internetle zararlı bir ilişkiye sahip oldukları bulunmuştur.

Park ve arkadaşları (2008) Güney Koreli ergenler arasında internet bağımlılığının görülme sıklığını ve internet bağımlılığının ailesel faktörlerle ilişkisini ele alan bir çalışma yürütmüşlerdir. Çalışma sonucunda internet bağımlılığının ebeveyn tutumları, aile içi iletişim ve aile içi şiddet ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra erkek katılımcıların ve ekonomik geliri yüksek olan katılımcıların internet bağımlılığı puanları daha yüksek bulunmuş ancak bu fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Kurtaran (2008) yalnızlık, depresyon ve benlik saygısının internet bağımlılığını yordamada durumunu ele almıştır. Çalışma bulgularına göre internet bağımlılığı benlik saygısı tarafından negatif yönde, yalnızlık tarafından ise pozitif yönde anlamlı biçimde yordamıştır. Depresyon ise internet bağımlılığını istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yordamamıştır.

Lin ve arkadaşları (2009) ebeveyn denetimi, boş zaman sıkıntısı ve aktivitelerinin internet bağımlılığı üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Tayvan’da 11 lisede okuyan toplam 1289 ergen üzerinde yapılan çalışmada, ergenlere ebeveyn denetimi, boş zaman sıkıntısı ve aktiviteleri konusundaki görüşleri sorulmuştur. Çalışma bulgularına göre boş zamanlarda sıkılma, internet ve sosyal aktivitelere katılma durumlarının internet bağımlılığı olasılığını artırdığı; bunun yanı sıra aile ve dış mekan aktivitelerine katılım ve destekleyici ebeveyn denetiminin internet bağımlılığını azaltıcı eğiliminin bulunduğu belirlenmiştir. Çalışma genelinde ebeveyn denetiminin önemli bir internet bağımlılık inhibitörü olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışma sonucunda internet bağımlılığının önlenmesinde ailelerin katkısıyla dış mekan aktivitelerine katılımın sağlanması gerektiği kanısına varılmıştır.

Taçıyıldız (2010) lise öğrencilerinin sosyal destek, iletişim becerisi, akademik başarı puanlarının ve cinsiyetin internet bağımlılığı düzeylerini yordama gücünü ortaya koymayı amaçlamıştır. Sonuçlar incelendiğinde, genel olarak değişkenlerin yordama gücü yüksek çıkmıştır.

Çevik ve Çelikkaleli (2010) ise ergenlerde arkadaşlara olan bağlılık ve internet bağımlılığı, katılımcıların cinsiyetlerine, anne-baba tutumlarına ve eğitim düzeylerine göre ele alınmıştır. Çalışma bulgularına göre öncelikle ergenlerin arkadaş bağlılığının internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu belirtilmiştir. Sonrasında arkadaş bağlılığına ilişkin puanların, ergenler tarafından algılanan anne-baba tutumlarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca ergenlerin arkadaş bağlılıklarının, annelerin eğitim durumuna göre farklılaşmadığı, internet bağımlılıklarının ise farklılaştığı belirlenmiştir.

Ergenlerin babalarının eğitim durumuna göre ise bu durum tam tersidir. Diğer bir ifadeyle, baba eğitim durumu açısından internet bağımlılıkları farklılaşmazken arkadaş bağılıkları farklılık göstermiştir.

Kim, Park ve arkadaşları (2010) yaptıkları çalışmada ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerine göre yaşam tarzı ve beslenme durumlarını incelemişlerdir. Veriler 853 lise öğrencisinden toplanmıştır. Öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyleri ile yaşam tarzları ve beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi irdelemek için ki-kare testi metodu uygulanmıştır. Düzensiz uyku saatleriyle alkol sigara kullanımı oranı yüksek riskli internet kullanıcısı sınıfında olan çocuklarda diğerlerine göre daha fazla olarak ölçülmüştür. Ayrıca, yüksek riskli İnternet kullanıcısı olan öğrencilerde, iştah kaybı, yemek atlama ve atıştırma sıklığı nedeniyle düzensiz beslenme davranışı beslenmede dengesizliklere neden olabilmektedir.

Esen (2010) yaptığı çalışmada ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmada 9, 10, 11 ve 12. sınıflarda öğrenim gören 333'ü kız, 367'si erkek 700 öğrenci yer almıştır. Çalışmada ergenlerin internet bağımlılığı değerlendirilmek istenmiş ve bu amaçla "İnternet Bağımlılık Ölçeği", yalnızlık düzeylerini belirlemek için "UCLA Yalnızlık Ölçeği", algılanan sosyal destek için, "Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği", yaşam doyumlarını ölçmek için, "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda cinsiyet, algılanan akademik başarı, yalnızlık ve aileden algılanan sosyal destek değişkenlerinin ergenlerde internet bağımlılığını yordadığı görülmüştür.

Xiuqin ve arkadaşları (2010) yaptıkları çalışmada internet bağımlılığı bozukluğu olan ve olmayan ergen erkeklerin kişilik profillerini karşılaştırmayı ve internet bağımlılığı bozukluğunun belirli ebeveynlik yetiştirme davranışlarıyla ilişkili olup olmadığını belirlemeyi amaçlamışlardır. 304 kişilik örneklem üzerinde Semptom Kontrol Listesi, Eysenck Kişilik Anketi ve Yetiştirme Anıları veri toplama araçları kullanılmıştır. İnternet bağımlılığı olan ergenler, Semptom Kontrol Listesinde obsesif-kompulsif, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, düşmanlık ve paranoid düşünceler için anlamlı derecede yüksek puanlar ortaya koymuştur.

İnternet bağımlısı ergenlerin Eysenck Kişilik profilleri, kontrol grubuna göre anlamlı derecede daha düşük dışadönüklük derecesi ve anlamlı derecede yüksek psikotizma derecesi gösterme eğiliminde olduğunu göstermiştir. Ergenlerin yetiştirilme profilleri ise, internet bağımlısı ergenlerin genellikle hem anne hem de babalık yetiştirme uygulamalarını duygusal sıcaklıktan yoksun olma, anne-babanın aşırı katılımı, reddetmeleri ve cezalandırılmalarına göre değerlendirildiklerini ortaya koymuştur. Çalışma sonucunda internet bağımlısı ergenlerin ebeveynlik yetiştirme davranışlarını sürekli olarak aşırı-müdahaleci, cezalandırıcı ve duyarlılıktan yoksun olma şeklinde değerlendirdikleri tespit edilmiştir.

Tsitsika ve ark. (2011) yaptıkları çalışmada ergenlerin internet bağımlılığında psiko-sosyal profilleri ve psikiyatrik durumlarının ilişkisini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Bu çalışma için ergen-sağlık biriminin poliklinik ortamında 129 ergen üzerinde çalışılmıştır. Vaka grubu, internet bağımlılığına sahip 86 ergenden oluşurken kontrol grubu yaş ve cinsiyet olarak diğer grupla uyuşan ve internet bağımlılığı olmayan 43 ergenden oluşmuştur. Çalışma bulgularına göre bağımlı ergenlerin ebeveynlerinin boşanma oranlarının ve düzensiz aile ilişkisi yapısının anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Akademik başarısızlık oranı ve okula devamsızlık internet bağımlısı olan ergenlerde anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. İnternet bağımlısı ergenlerde depresyonda dahil olmak üzere psikolojik rahatsızlıklara yakalanma riskinin 3,89 kat daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Kuss ve Rooij (2013) çalışmalarında risk faktörü olarak internet bağımlılığının ergenleri baz alarak onların kişilik özellikleri ile belirli internet uygulamalarını kullanımları arasındaki ilişkisini araştırmayı hedeflemiştir. 3.105 ergen ile “Kompulsif İnternet Kullanım Ölçeği” ve “Beş Faktör Kişilik Özelliği” ölçekleri kullanılarak bir değerlendirme yapılmıştır. Sonuçlar, örneklemin 3,7%’sinin internet bağımlılığı potansiyeli olduğunu göstermiştir. Online oyunlar ve sosyal medyanın internet bağımlılığı riskini artırdığı belirtilmiştir.

Ayas ve Horzum (2013) ilköğretim öğrencilerinde anne-babaların internet tutumlarını belirlemeyi ve bu tutumlarla internet bağımlılıklarının farklı değişkenler

açısından değişiklik gösterip göstermediğini incelemeyi hedeflemişlerdir. Çalışma bulgularına göre öğrencilerin internet bağımlılıklarının, anne-babaların ihmalkâr internet tutumları ile önemli bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca anne-baba internet tutumlarının cinsiyet, öğrenim görülen sınıf ve internet kullanım becerisi ile anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir.

İşleyen (2013) lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini incelemek ve utangaçlık ile anne baba tutumları değişkenlerinin lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini yordama gücünü ortaya koymak amacıyla çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda lise öğrencilerinin % 7'sinin bağımlı grupta yer aldığı ve lise öğrencilerinin internet bağımlılığının anlamlı yordayıcılarının sırasıyla otoriter anne baba tutumu, utangaçlık ve demokratik anne baba tutumu olduğu bulunmuştur. Koruyucu/istekçi anne baba tutumunun lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin anlamlı yordayıcısı olmadığı saptanmıştır.

Önay (2014) yaptığı çalışmada ergenlerde internet bağımlılığı yordayıcıları olarak anne, baba tutumları, iletişim becerisi ve yalnızlık algısını irdelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada bir ortaöğretim kurumundaki 9. Sınıfta öğrenim gören 62'si kız 60'ı erkek 122 öğrenci seçilmiştir. Çalışmada ergenlerin internet bağımlılıklarını incelemek için “İnternet Kullanım Özellikleri”, anne-baba tutumlarını ölçmek için, “Ana-Baba Tutumları Ölçeği”, iletişim becerileri için, “İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği”, yalnızlık düzeylerini belirlemek için ise “UCLA Yalnızlık Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda günlük internet kullanım süresi, cinsiyet ve cep telefonunun olması, aylık gelir değişkenlerinin ergenlerde internet bağımlılığını yordadığı görülmüştür. İnternet kullanım düzeylerinin belirleyicisi olarak anne-baba tutumları, iletişim becerisi, yalnızlık değişkenleri ile internet kullanım düzeyi ile ilişkisinin zayıf olduğu görülmüştür. Demokratik, koruyucu istekçi, otoriter anne-baba tutumu ve yalnızlık ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.

Yılmaz, Şahin, Haseski ve Erol (2014) lise öğrencilerine internet bağımlılık düzeyini belirlemeye yönelik olarak “cinsiyet, sınıf düzeyi, öncelikli internet

kullanım amacı ve günlük internet kullanım süresi” değişkenleri ele alınmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin %17’sinin düşük, %67’sinin orta ve %16’sının yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, öncelikli internet kullanım amacı ve günlük internet kullanım sürelerine göre farklılaştığı saptanmıştır.

Özyürek ve Özkan (2015) ortaöğretimde öğrenim gören ergenlerin okula ilişkin öfke düzeyleri ile algılanan ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda kız ergenlerin erkek ergenlere kıyasla okula ilişkin düşmanca olumsuz tutumlarının ve inançlarının daha yüksek olduğu, bunun yanı sıra sınıf düzeyinin artması ile ergenlerin okula yönelik düşmanca olumsuz tutumlarının ve inançlarının arttığı tespit edilmiştir. Anne babasını demokratik ve izin verici/müşahakâr olarak algılayan ergenlerin, anne-babasını izin veren/ihmalkâr ve otoriter olarak algılayan ergenlere göre öfkelerini sosyal olarak daha kabul edilebilir davranışlar biçiminde ifade ettikleri bulunmuştur.

Krishnamurthy ve Chetlapalli (2015) çalışmalarında üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı için risk faktörlerini belirlemek istemişlerdir. Çok aşamalı küme örnekleme ile seçilmiş sekiz üniversiteden alınan 554 veri örneğinden 515’i analiz edilmiştir. İnternet kullanım kalıpları ve demografik faktörleri içeren bir envanter uygulanmıştır. Bu çalışmada 16-26 yaş aralığındaki üniversite öğrencileri içerisinde yer alan kadınların oranı %56’dır. Yapılan tespite göre %34 ve %8 oranında hafif ve orta düzeyde internet bağımlılığı saptanmıştır. Erkek öğrenciler için sürekli çevrimiçi olma durumunun ödev ve okul projelerinden çok arkadaşlık kurma odaklı olduğu görülmüştür. Sonuçlar üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı konusundaki savunmasızlıklarını vurgulamaktadır.

Eftekin (2015) ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine çalışmıştır. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin internet bağımlılığı ve algılanan anne baba tutumlarının cinsiyete göre değişmediği görülmüştür. Fakat sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aylık gelir, evde internet bağlantısının olup olmaması

ve internete nerden bağlanıldığı değişkenlerinde anlamlı şekilde farklılaşma görülmüştür. Araştırmanın sonucunda patolojik internet bağımlısı öğrencilerin oranı %9,6 olarak bulunmuştur.

Aksoy (2016) yaptığı çalışmada 14-18 yaş grubu ergenlerin internet bağımlılığının şema mekanizmaları ve baş etme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının saptanması amaçlanmıştır. Çalışma da kullanılan model, ilişkisel tarama modeli üzerinde yapılmış ve örnekleme 148 gönüllü öğrencinin katılımı ile oluşturulmuştur. Bu çalışmada kullanılan ölçekler; İnternet Bağımlılık Ölçeği, Young Şema Ölçeği, Young-Rygh Kaçınma Ölçeği ve Sosyo-Demografik Bilgi Formu'ndan oluşmuştur. Veri analizlerinin gerçekleştirilmesinde SPSS 21.0 İstatistik programından yararlanılmış ve bulgular Mann-Whitney U testi, Kruskal Wallis H testi, T testi, ANOVA ile Sperman Kolerasyon Katsayısı ile değerlendirilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre ergenlerin 18 uyumsuz şema ile baş etme becerilerinden kaçınma biçimi arasında; İnternet bağımlılığı ile Kusurluluk, Yetersiz Özdenetim ve Boyun Eğicilik şemaları arasında pozitif yönlü orta kuvvetli anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Chen ve Gau (2016) yaptıkları çalışmada çocuklar ve ergenlerin uyku sorunları ve internet bağımlılıkları arasındaki iki yönlü ilişkileri değerlendirmişlerdir. Çalışma 1253 çocuk ve ergen ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Chen İnternet Bağımlılığı Ölçeği ile ergenlerin internet bağımlılıkları ölçülmüştür. Modellemelerin sonuçlarına dayanarak dissomnia ve insomnia (uykusuzluk) durumunun internet bağımlılığı ile bağlantısı ortaya konmuştur. Ayrıca internet bağımlılarında yaşa ve cinsiyete bakılmaksızın sirkadiyen ritm bozukluğu bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular ile uyku sorunları ve internet bağımlılığı için tedavi stratejilerinin değişiklik göstermesi gerektiği vurgulanmıştır.

Genel anlamda araştırmalar daha çok internet bağımlılığının durumu ve demografik değişkenlere göre internet bağımlılığının nedenleri üzerine yapılmıştır. Fakat ergenlerin internet bağımlılığının anne baba tutumları ile ilişkisi konusunda yapılan fazla çalışma yoktur. Bu çalışmanın son zamanlarda özellikle ergen grupta

çok daha tehlikeli bir boyutta olan internet bağımlılığı ve anne baba tutumlarının etkisi incelenerek ilgili yazına katkıda bulunması düşünülmektedir. Elde edilen bulguların önleyici ve müdahale edici hizmetler kapsamında anne baba ve eğitimcilere yardımcı olacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, zaman çizelgesi, veri toplama araçları ve veri çözümleme teknikleri yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Betimsel nitelikte olan bu araştırma; ergenlik dönemindeki öğrencilerin anne baba tutumları ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan, genel tarama modelinde bir çalışmadır. Karasar (2005)'e göre tarama modeli, var olan bir durumu ortaya çıkarmaya ve olduğu gibi betimlemeye çalışan bir araştırma modelidir. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Tarama türü araştırmalar büyük gruplar üzerinde çalışma olanağı sağlamaktadır (Karasar, 2005: 85).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2016-2017 eğitim öğretim yılında İzmir ili Karşıyaka ilçesinde bulunan ortaöğretim kurumlarının 9, 10, 11 ve 12. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grubu evreni yansıtacak oranda Cihat Kora Anadolu Lisesi, Havva Özişbakan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Karşıyaka Lisesi öğrencilerinden ve tesadüfî örnekleme yöntemi ile (random) seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada ihtiyaç duyulan verilerin elde edilmesinde Young (1996) tarafından geliştirilen, Bayraktar (2001) tarafından Türkçeye uyarlanan “İnternet Bağımlılık Ölçeği”; Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen “Ana-Baba Tutum Ölçeği”

ve bazı demografik bilgilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

3.3.1. İnternet Bağımlılığı Ölçeği

Young (1996) tarafından, DSM-IV' de varolan "Patalojik Kumar Oynama" ölçütlerinden uyarlanarak oluşturulan "Tanı Anketi" daha sonra geliştirilmiş ve 20 soruluk bir "İnternet Bağımlılık Ölçeği" meydana gelmiştir. Young'ın başını çektiği "İnternet Bağımlılık Merkezi'nin <http://www.netaddiction.com>" adresinden de ulaşılabilen bu test bir kendi kendini değerlendirme (self report) testi olup, genellikle yukarıda belirtilen internet adresine ulaşanların kendilerini değerlendirebilecekleri bir şekilde hazırlanmıştır. Likert tipi bir ölçek olan İnternet Bağımlılık Ölçeği'nde katılımcıdan "Hiçbir zaman" "Nadiren" "Arada sırada" "Çoğunlukla" "Çok sık" ve "Devamlı" seçeneklerinden birini işaretlemesi istenmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 0, 1, 2, 3, 4 ve 5 puan verilmektedir. 80 ve üzeri puan alanlar "İnternet bağımlısı" olarak tanımlanmaktadır. 50-79 puan arası alanlar "Sınırlı Semptom gösterenler", "50 puan ve altı " alanlar "Semptom Göstermeyenler" olarak tanımlanmıştır (Bayraktar, 2001 akt. Çetinkaya, 2013: 79). “İnternet Bağımlılık Ölçeği”nin Türkçe uyarlama çalışmaları Bayraktar (2001) tarafından yapılmıştır. 19 maddeden oluşan ölçme aracı, üç boyuttan oluşmakta ve bu boyutlardaki faktör yük değeri .81-.39 arasında değişmektedir.

3.3.2. Ana-Baba Tutum Ölçeği

Anne babaların çocuklarına karşı tutumlarının çocuklar tarafından nasıl algılandığını ölçmek için Kuzgun (1972) tarafından geliştirilmiştir. Anne Baba Tutum Ölçeği içerisinde demokratik ana-baba tutumunu barındıran 15 madde, otoriter ana-baba tutumlarını içeren 10 madde ve koruyucu istekçi ana-baba tutumlarını ölçen 15 maddeden meydana gelen 3 alt ölçek bulunmaktadır. Ölçek toplam 40 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekleri Hamarta (2007) açıklamıştır.

Demokratik Ana Baba Tutumunu Ölçen Maddeler; Demokratik Ana-Baba Tutumu alt ölçeği 15 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler çocuğuna içtenlikle

sevgi besleyen ve saygı duyan, çocuğun ihtiyaçları karşısında hep duyarlı olan, çocuğu kendisiyle ilgili bazı kararları alabilme konusunda yaşına uygun şekilde teşvik eden, çocuğunun düşüncelerine ve görüşlerine değer veren, sözel iletişime açık olan, nerdeyse her konuda çocuğuna iyi şekilde rehberlik eden ana-baba tutumlarından oluşur.

Otoriter Ana Baba Tutumunu Ölçen Maddeler; Otoriter Ana-Baba Tutumu alt ölçeği 15 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler çocuklarından mutlak itaat etmelerini bekleyen, sözel iletişime kapalı olan, çocuğun ailenin istek ve emirlerini tartışmasız şekilde yerine getirmesini isteyen, çocuğuyaşına uygun da olsa kendini yönetebilecek ve kendi kararlarını verebilecek güçte görmeyen ve bütün kararı kendisi alan ana-baba tutumlarından oluşur.

Koruyucu-İstekçi Ana Baba Tutumunu Ölçen Maddeler; Bu maddeler çocuklarından uzaklaşıp ayrılmakta zorluk yaşayan, çocukları için kararlar veren, onlardan mükemmel işler bekleyen, çocuğun bağımsızlaşmasından korkan, çocuğun bütün davranışlarının kontrol edilebilir şekilde olmasını isteyen, çocuğun iş ve sorumluluklarını yüklenen ana baba tutumlarından meydana gelir.

Koruyucu- İstekçi Ana Baba Tutumu alt ölçeği 10 maddeden oluşup, 10 maddenin 3'ü "koruyucu" 7'si "istekçi" tutumu ölçen maddelerdir. Anne baba tutumlarının güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla iç tutarlık katsayıları hesaplanmış, demokratik tutum için .89, 53 koruyucu istekçi tutum için, .82 ve otoriter tutum için .78 olarak hesaplanmıştır (Kuzgun ve Eldeleklioglu, 2005 akt. Hamarta, 2007: 27-28).

3.3.3. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada öğrencilerin demografik özelliklerini (cinsiyet, yaş, sınıf, ailelerinin gelir ve eğitim düzeyleri), internette geçirdikleri süreyi, internete bağlandıkları yerleri vb. belirlemek için, araştırmacı tarafından hazırlanan, "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

3.4. Veri Çözümleme Teknikleri

Ölçeklerden elde edilen verilerin analizi için SPSS 20.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Demografik verilerin elde edilmesi aşamasında frekans ve yüzde analizleri gerçekleştirilmiştir. Ölçeklerin güvenilirliği için ise Cronbach's alfa değerleri bulunmuş, KMO ve Barlett's testleri de ölçek maddelerinin açıklayıcılık düzeylerini belirlemek amacıyla tercih edilmiştir. Demografik değişkenlerle ölçekler arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla Pearson Korelasyon katsayıları tespit edilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro Wilk testleri kullanılmıştır. Alt problemlerin çözümünde kullanılan testler ise tek yönlü ANOVA, Univariate ANOVA ve Multivariate ANOVA'dır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, veri toplama araçlarından elde edilen veriler doğrultusunda her alt probleme ait bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Yapılan frekans analizi sonucunda elde edilen demografik bulgular tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1 Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Demografik Özellik		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	247	64
	Erkek	139	36
Okul Adı	Karşıyaka Lisesi	103	26,7
	Havva Öziş ML	111	28,8
	Cihat Kora AL	172	44,6
Sınıf	9	167	43,3
	10	95	24,6
	11	63	16,3
	12	61	15,8
Yaş	14	43	11,1
	15	109	28,2
	16	95	24,6
	17	100	25,9
	18	38	9,8
	19	1	0,3
Kardeş Sayısı	0	74	19,2
	1	215	55,7
	2	66	17,1
	3	22	5,7
	4 ve üzeri	9	2,3

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların %64’ü kız, %36’sı erkektir. Okul değişkenine göre katılımcıların %44,6’sı Cihat Kora Anadolu Lisesi, %28,8’si Havva Özişbakan Mesleki ve Teknik Lisesi, %26,7’si Karşıyaka Lisesi öğrencisidir. Öğrencilerin %43,3’ü 9.sınıf, %24,6’sı 10. sınıf, %16,3’ü 11. sınıf ve %15,8’i 12.sınıftadır. Katılımcıların %11,1’i 14, %28,2’si 15, %24,6’sı 16, %25,9’u 17,

%9,8'i 18, %0,3'ü 19 yaşındadır. Katılımcıların %19,2'sinin kardeşi yok iken, %55,7'sinin 1 kardeşi, %17,1'nin 2 kardeşi, %5,7'sinin 3 kardeşi, %2,3'nün ise 3'ten fazla sayıda kardeşi bulunmaktadır.

Tablo 4.2 Katılımcıların Anne Babalarına İlişkin Demografik Bulgular

Demografik Özellik		Frekans	Yüzde (%)
Anne Baba	Sağ ve birlikteler	327	84,7
	Anne sağ baba ölü	11	2,8
	Anne ölü baba sağ	2	0,5
	Anne baba boşanmış	41	10,6
	Öz anne üvey baba	4	1
	Öz baba üvey anne	1	0,3
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar değil	4	1
	Okuryazar	7	1,8
	ilkokul	67	17,4
	ortaokul	58	15
	Lise	120	31,1
	üniversite	107	27,7
	Yüksek lisans	17	4,4
	doktora	6	1,6
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar değil	2	0,5
	okuryazar	1	0,3
	ilkokul	56	14,5
	ortaokul	60	15,5
	Lise	115	29,8
	üniversite	127	32,9
	Yüksek lisans	18	4,7
	doktora	7	1,9
Anne Baba İş Durumu	Anne çalışıyor	25	6,5
	Anne çalışmıyor	7	1,8
	Baba çalışıyor	201	52,1
	Baba çalışmıyor	2	0,5
	Anne baba çalışıyor	127	32,9
	Anne baba çalışmıyor	24	6,2
Anne gelir durumu	0	1	0,3
	0-1000	14	3,6
	1001-1500	59	15,3
	1501-2500	105	27,2
	2501 ve üstü	207	53,6

Katılımcıların %84,7'sinin anne-babalarının sağ ve birlikte, %2,8'inin annelerinin sağ babalarının ölü, %0,5'inin annelerinin ölü babalarının sağ, %10,6'sının anne ve babalarının boşanmış olduğu belirlenirken, %1'inin öz anne üvey baba, %0,3'ünün ise öz baba üvey anneye sahip olduğu görülmüştür.

Annelerin eğitim durumuna göre %1'inin okur-yazar olmadığı, %1,8'inin okur-yazar, %17,4'ünün ilkokul, %15'inin ortaokul, %31,1'inin lise, %27,7'sinin üniversite, %4,4'ünün yüksek lisans, %1,6'sının doktora mezunu olduğu belirlenmiştir. Babaların eğitim durumu incelendiğinde, %0,5'inin okur-yazar olmadığı, %0,3'ünün okur-yazar olduğu, %14,5'inin ilkokul, %15,5'inin ortaokul, %29,8'inin lise, %32,9'unun üniversite, %4,7'sinin yüksek lisans, 1,9'unun doktora mezunu olduğu olarak belirlenmiştir.

Anne-babaların çalışma durumlarına göre katılımcıların %6,5'inin annesinin çalıştığı, %1,8'inin annesinin çalışmadığı, %52,1'inin babasının çalıştığı, %0,5'inin babasının çalışmadığı, %32,9'unun hem anne hem de babasının çalışıyor, %6,2'sinin ise hem anne hem de babasının çalışmadığı saptanmıştır. Anne gelir durumu incelendiğinde; %0,3'ünün gelirin olmadığı, %3,6'sının 0-1000 TL arası, %15,3'ünün 1001-1500 TL arası, %27,2'sinin 1501-2500 TL ve %53,6'sının 2501 TL ve üstü geliri olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.3 Katılımcıların İnternet Kullanımlarına İlişkin Demografik Bulgular

Evdeki Bilgisayar Sayısı	0	22	5,7
	1	201	52,1
	2	105	27,2
	3	41	10,6
	Daha fazla	17	4,4
Akıllı Telefon	Evet	366	94,8
	Hayır	20	5,2
Evdeki İnternet bağlılığı	Var	148	38,3
	Yok	30	7,8
	sınırlı	14	3,6
	sınırsız	194	50,3
Hangi Ortamda İnternet Kullanılıyor	evden	259	67,1
	İnternet kafeden	3	0,8
	Cep telefonumdan	118	30,6
	Diğer	6	1,6
İnternet Kullanım Saati	Bir saatten az	33	8,5
	bir-iki saat	125	32,4
	üç-beş saat	165	42,7
	Altı saat	63	16,4
Okul öncesi İnternet kullanımı	Bir saatten az	290	75,1
	Bir iki saat arası	58	15
	Üç beş saat arası	38	9,8
Okul sırasında internet kullanımı	Bir saatten az	262	67,9
	Bir iki saat arası	89	23,1
	Üç beş saat arası	35	9
Okul sonrasında internet kullanımı	Bir saatten az	39	10,1
	Bir iki saat arası	157	40,7
	Üç beş saat arası	146	37,8
	Altı saatten fazla	44	11,4
Okulla ilgili kullanım	Bir saatten az	231	59,8
	Bir iki saat arası	131	33,9
	Üç beş saat arası	19	4,9
	Altı saatten fazla	5	1,3
Romantik ilişki	Var	74	19,2
	Yok	312	80,8
Sanat spor	İlgileniyorum	200	51,8
	İlgilenmiyorum	186	48,4

Tablo 4.3'e göre katılımcıların %5,7'sinin evinde hiç bilgisayar olmadığı, %52,1'inin bir tane, %27,2'sinin iki tane, %10,6'sının üç ve %4,4'ünün üçten fazla

bilgisayarı olduğu belirlenmiştir. Akıllı telefona sahip olup olmadığı sorulduğunda ise %94,8'inin evet, %5,2'sinin hayır cevabını verdiği görülmüştür.

Evde internet bağlantısının dağılımı incelendiğinde; %38,3'ünün internet bağlantısının bulunduğu, %7,8'inin bulunmadığı, %3,6'sının sınırlı, %50,3'ünün ise sınırsız bağlantısının bulunduğu görülmüştür.

İnternetin kullanıldığı ortamlar incelendiğinde; katılımcıların %67,1'inin evden internet kullandığını belirlenirken, %0,8'inin internet kafeden, %30,6'sının cep telefonundan, %1,6'sının ise diğer ortamlardan kullandığı tespit edilmiştir.

İnternet kullanım saati süreleri açısından katılımcıların %8,5'inin bir saatten az, %32,4'ünün bir iki saat aralığında, %42,7'sinin üç-beş saat, %16,4'ünün ise altı saat internet kullandıkları görülmüştür.

Okul öncesinde internet kullanımında katılımcıların %75,1'inin bir saatten az, %15'inin bir iki saat arası, %9,8'inin üç beş saat arası internet kullandıkları belirlenmiştir. Okul sırasında ise katılımcıların %67,9'unun bir saatten az, %23,1'inin bir iki saat arası, %9'unun üç beş saat arası internet kullandıkları saptanmıştır. Okul sonrasında internet kullanımında katılımcıların %10,1'inin bir saatten az, %40,7'sinin bir iki saat arası, %37,8'inin üç beş saat arası, %11,4'ünün ise altı saatten fazla kullandıkları görülmüştür. Okulla ilgili kullanım süreleri sırasıyla %59,8'i bir saatten az, %33,9'u bir-iki saat arası, %4,9'u üç-beş saat arası, %1,3'ü altı saatten fazla şeklinde belirlenmiştir.

Romantik ilişki değişkeni açısından katılımcıların %19,2'sinin romantik ilişkisinin bulunduğu, %80,8'inin ise romantik ilişkisinin bulunmadığı belirlenmiştir. Katılımcıların %51,8'inin sanat-spor ile ilgilendiği, %48,4'ünün ise ilgilenmediği belirlenmiştir.

Demografik özelliklerin belirlenmesi ardından internet bağımlılığı, anne-baba tutumları ve tüm ölçeklere ilişkin güvenilirlikler belirlenmiştir. Yapılan faktör analizleri sonucunda internet bağımlılığı alt ölçeğine ilişkin Cronbach's Alpha katsayısı 0.889 bulunurken, Anne Baba tutum alt ölçeğinde Cronbach's Alpha

katsayısı 0.729 olarak bulunmuş ve tüm ölçeğe bakıldığında Cronbach's Alpha katsayısının 0.729 olduğu görülmüştür.

Tablo 4.4 Ölçeklere ilişkin Cronbach's Alfa Değerleri

Ölçekler	Cronbach's Alpha	N
İnternet Bağımlılığı Ölçeği	,889	20
Anne-Baba Tutum Ölçekleri	,729	40
Tüm Ölçekler	,819	60

KMO ve Bartlett's testleri sonucunda anlamlılık (sig.) 0.000 olarak bulunmuştur. Faktör analizi öncesinde güvenilirlik yüzdelerine ve KMO ve Bartlett's Testinin sonuçları incelendiğinde verilerin faktör analizine uygun olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 5 KMO ve Bartlett's Testine İlişkin Bulgular

Kaiser-Meyer-Olkin		,904
Bartlett's Küresellik Testi	Yaklaşık ki-kare	10061,123
	Df	1770
	Sig.	,000

Faktör analizi sonuçları incelendiğinde ölçeğin 14 madde ile açıklanabildiği ve % 61,605 varyans oranı ile açıklanabildiği görülmektedir.

Tablo 4.6 Ölçek Maddelerine İlişkin Açıklayıcılık Bulguları

Toplam Açıklanan Varyans							
Bileşen	İlk öz değer				Yüklerin Kareler Toplamı Çıkarımı		
	Toplam	% Varyans	Kümülatif Varyans	Toplam	% Varyans	Kümülatif Varyans	Toplam
1	12,637	21,062	21,062	12,637	21,062	21,062	6,356
2	5,889	9,814	30,877	5,889	9,814	30,877	4,202
3	3,702	6,17	37,047	3,702	6,17	37,047	4,136
4	1,95	3,25	40,297	1,95	3,25	40,297	3,44
5	1,709	2,849	43,146	1,709	2,849	43,146	3,283
6	1,504	2,506	45,652	1,504	2,506	45,652	2,41
7	1,426	2,377	48,029	1,426	2,377	48,029	2,075
8	1,362	2,27	50,299	1,362	2,27	50,299	1,991
9	1,231	2,051	52,35	1,231	2,051	52,35	1,846
10	1,201	2,002	54,352	1,201	2,002	54,352	1,81
11	1,135	1,891	56,243	1,135	1,891	56,243	1,499
12	1,13	1,884	58,127	1,13	1,884	58,127	1,423
13	1,08	1,8	59,927	1,08	1,8	59,927	1,284
14	1,007	1,679	61,605	1,007	1,679	61,605	1,207
15	0,957	1,594	63,2				
16	0,923	1,538	64,737				
17	0,875	1,459	66,196				
18	0,849	1,415	67,611				
19	0,828	1,38	68,992				
20	0,8	1,333	70,324				
21	0,782	1,303	71,627				
22	0,739	1,232	72,859				
23	0,732	1,22	74,079				
24	0,711	1,186	75,265				
25	0,708	1,18	76,444				
26	0,675	1,125	77,569				
27	0,657	1,095	78,664				
28	0,64	1,067	79,731				
29	0,593	0,988	80,718				
30	0,585	0,975	81,694				
31	0,558	0,93	82,623				
32	0,542	0,903	83,526				
33	0,531	0,886	84,412				
34	0,508	0,847	85,258				
35	0,5	0,833	86,092				

36	0,482	0,803	86,894
37	0,467	0,778	87,673
38	0,466	0,777	88,45
39	0,448	0,747	89,197
40	0,436	0,727	89,923
41	0,425	0,708	90,631
42	0,407	0,678	91,31
43	0,398	0,663	91,973
44	0,391	0,651	92,624
45	0,372	0,62	93,244
46	0,359	0,598	93,843
47	0,349	0,582	94,424
48	0,321	0,535	94,959
49	0,317	0,528	95,487
50	0,312	0,519	96,006
51	0,297	0,495	96,501
52	0,286	0,477	96,978
53	0,267	0,445	97,423
54	0,257	0,429	97,852
55	0,248	0,413	98,265
56	0,227	0,378	98,642
57	0,219	0,364	99,007
58	0,217	0,362	99,369
59	0,197	0,328	99,697
60	0,182	0,303	100

Ölçeklere ilişkin faktör analizleri sonrasında demografik özellikler ile ölçekler arasındaki ilişki Pearson Korelasyonu ile belirlenmiştir.

Tablo 4.7 Katılımcıların Demografik Özellikler ile Bağımlılık ve Anne-baba Tutumu Ölçekleri Arasındaki İlişkiler

Özellik		Bağımlılık Ölçeği	Anne baba tutum ölçeği
Cinsiyet	Pearson Correlation	0,154**	0,124*
	Sig. (iki yönlü)	0,002	0,015
	N	386	386
Okul	Pearson Correlation	-0,058	0,057
	Sig. (iki yönlü)	0,26	0,268
	N	386	386
Sınıf	Pearson Correlation	0,026	-0,062
	Sig. (iki yönlü)	0,605	0,227
	N	386	386
Yaş	Pearson Correlation	0,038	-0,013
	Sig. (iki yönlü)	0,459	0,805
	N	386	386
Kardeş	Pearson Correlation	-0,036	-0,006
	Sig. (iki yönlü)	0,487	0,913
	N	386	386

Tablo 4.7 incelendiğinde cinsiyet değişkeninin sırasıyla bağımlılık ölçeğiyle ($p<0.01$) ve anne-baba tutum ölçeğiyle ($p<0.05$) anlamlı ve düşük düzeyde ilişkisinin bulunduğu ortaya çıkmıştır. Okul, sınıf, yaş ve kardeş değişkenleri ile ölçekler arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Okul değişkeninin internet bağımlılığı ile negatif ve düşük düzeyde, anne-baba tutumuyla pozitif ve düşük düzeyde ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Sınıf değişkeninin internet bağımlılığı ile düşük düzeyde ve pozitif, anne-baba tutumuyla düşük düzeyde ve negatif ilişkisi olduğu görülmektedir. Yaş değişkeninin internet bağımlılığı ile pozitif ve düşük düzeyde, anne-baba tutumuyla negatif ve düşük düzeyde ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Kardeş değişkeninin ise internet bağımlılığı ile negatif ve düşük düzeyde, anne-baba tutumuyla negatif ve düşük düzeyde ilişkisi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.8 Katılımcıların Anne-Babalarına İlişkin Demografik Özellikleri ile Bağımlılık ve Anne-baba Tutumu Ölçekleri Arasındaki İlişkiler

Özellik		Bağımlılık Ölçeği	Anne Baba Tutum Ölçeği
Anne-Babanın Durumu	Pearson Correlation	0,093	-0,01
	Sig. (2-tailed)	0,067	0,839
	N	386	386
Anne Eğitim	Pearson Correlation	0,113*	0,055
	Sig. (2-tailed)	0,027	0,283
	N	386	386
Baba Eğitim	Pearson Correlation	0,104*	0,072
	Sig. (2-tailed)	0,041	0,158
	N	386	386
Anne-Baba İş Durumu	Pearson Correlation	0,101*	-0,059
	Sig. (2-tailed)	0,047	0,245
	N	386	386
Anne Gelir Düzeyi	Pearson Correlation	0,115*	-0,003
	Sig. (2-tailed)	0,024	0,952
	N	386	386

Tablo 4.8 incelendiğinde, annelerin ve babaların eğitim durumlarının, anne-babaların iş durumunun ve annenin gelir düzeyinin internet bağımlılığıyla anlamlı ve düşük düzeyde ilişkide olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Bu değişkenlerin anne-baba tutumları ölçeği ile istatistiksel olarak anlamlılıkları bulunmamaktadır. Anne-babanın mevcut durumlarının internet bağımlılığı ile pozitif ve düşük düzeyde, anne-baba tutumuyla negatif ve düşük düzeyde ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Anne ve babaların eğitim düzeyinin internet bağımlılığı ile pozitif ve düşük düzeyde, anne-baba tutumuyla pozitif ve düşük düzeyde ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Anne-baba iş durumunun internet bağımlılığı ile pozitif ve düşük düzeyde, anne-baba tutumuyla negatif ve düşük düzeyde ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Anne gelir düzeyinin ise internet bağımlılığı ile pozitif ve düşük düzeyde, anne-baba tutumuyla negatif ve düşük düzeyde ilişkisi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.9 Katılımcıların İnternet Kullanım Özellikleri ile Bağımlılık ve Anne-baba Tutumu Ölçekleri Arasındaki İlişkiler

Özellik		Bağımlılık Ölçeği	Anne Baba Tutum Ölçeği
Bilgisayar Sayısı	Pearson Correlation	0,211**	0,038
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,461
	N	386	386
Akıllı Telefon Kullanımı	Pearson Correlation	0,116*	0,144**
	Sig. (2-tailed)	0,023	0,005
	N	386	386
İnternet Bağlantısı	Pearson Correlation	0,094	0,051
	Sig. (2-tailed)	0,065	0,322
	N	386	386
İnternet Ortamı	Pearson Correlation	-0,028	0,037
	Sig. (2-tailed)	0,584	0,464
	N	386	386
İnternet Kullanım Süresi	Pearson Correlation	0,483**	0,027
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,597
	N	386	386
Okul Öncesi Kullanım	Pearson Correlation	0,23**	0,167**
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,001
	N	386	386
Okul sırasında Kullanım	Pearson Correlation	0,413**	0,14**
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,006
	N	386	386
Okul sonrası Kullanım	Pearson Correlation	0,464**	0,044
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,39
	N	386	386
Dersle ilgili Kullanım	Pearson Correlation	0,063	0,117
	Sig. (2-tailed)	0,214	0,022
	N	386	386
Romantik İlişki Durumu	Pearson Correlation	-0,193**	-0,09
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,077
	N	386	386
Sanat-sporla İlgilenme	Pearson Correlation	-0,003	-0,134**
	Sig. (2-tailed)	0,946	0,008
	N	386	386

Tablo 4.9 incelendiğinde, bilgisayar sayısı, internet kullanım süresi, okul öncesi, sırası ve sonrası kullanım, romantik ilişki değişkenlerinin internet bağımlılığı ile anlamlılık gösterdiği ($p<0.01$) görülmektedir. Akıllı telefon kullanımı ise yine

internet bağımlılığı için anlamlı bir değişken olarak belirlenmiştir ($p<0.05$). Anne-baba tutumları ile anlamlılık gösteren değişkenler ise sırasıyla akıllı telefon kullanımı, okul öncesi ve sırasında kullanım, sanat-spor ile ilgilenme değişkenleridir ($p<0.01$).

Korelasyonlar açısından incelendiğinde; bilgisayar sayısının internet bağımlılığı ve anne-baba tutumları ile pozitif ve düşük düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Akıllı telefon kullanımı ise hem internet bağımlılığı hem de anne-baba tutumları ile anlamlı ilişki gösterirken, bu ilişki pozitif ve düşük düzeydedir. İnternet bağlantısı internet bağımlılığı ve anne-baba tutumları ile pozitif ve düşük düzeyde ilişkilidir. İnternet ortamı internet bağımlılığı ile negatif ve düşük düzeyde, anne-baba tutumları ile pozitif ve düşük düzeydedir. İnternet kullanım süresi internet bağımlılığı ile anlamlı, pozitif ve orta düzeyde ilişki gösterirken, anne-baba tutumu ile pozitif ve düşük düzeyde ilişki göstermektedir. Okul öncesi internet kullanımı hem internet bağımlılığı hem de anne-baba tutumları ile anlamlı bir ilişki gösterirken, bu ilişki düşük düzeyde ve pozitifdir. Okul sırasında ve sonrasında internet kullanımı ise farklı olarak internet bağımlılığı ile orta düzeyde ve pozitif ilişki göstermekte, anne-baba tutumu ile düşük düzeyde ve pozitif ilişki göstermektedir. Derslerle ilgili kullanıma bakıldığında, internet bağımlılığı ve anne-baba tutumlarının düşük ve pozitif yönlü bir ilişkisi söz konusudur. Romantik ilişkiye sahip olma durumunun internet bağımlılığı ile negatif ve düşük düzeyde de olsa anlamlılık gösterirken, anne-baba tutumlarıyla negatif ve düşük düzeyde ancak istatistiksel olarak anlamlı değildir. Son olarak sanat-spor ile ilgilenme durumunun internet bağımlılığı ile negatif ve düşük düzeyde ilişki görülürken, anne-baba tutumlarıyla yine negatif ve düşük düzeyde ancak istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki mevcuttur.

Genel bir değerlendirme yapıldığında; demografik özelliklerin ölçekler ile korelasyonları incelendiğinde bağımlılık alt ölçeği ile cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne-baba çalışma durumu, gelir, bilgisayar sayısı, akıllı telefona sahip olma durumu, günlük kullanım miktarı, okul öncesi kullanım, okul sırasında kullanım, okul sonrasında kullanım ve ilişki durumu gibi birçok demografik özellik ile anlamlı korelasyona sahip olduğu görülmektedir.

Anne baba tutum alt ölçeğinin ise cinsiyet, akıllı telefona sahip olma durumu, okul öncesi kullanım, okul sırasında kullanım ve sanat-sporla ilgilenme gibi değişkenler ile anlamlı korelasyona sahip olduğu görülmektedir.

Korelasyonların belirlenmesi ardından hipotezlerin test edilmesi aşamasına geçmeden önce verilerin normal bir dağılım gösterip göstermediği belirlenmiştir. Bu amaçla uygulanan Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro Wilk testlerine ilişkin bulgular Tablo 4.10’da gösterilmiştir.

Tablo 4. 10 Verilere uygulanan normallik testleri

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Df	Sig.	İstatistik	df	Sig.
B1	,190	385	,000	,915	385	,000
B2	,185	385	,000	,892	385	,000
B3	,253	385	,000	,774	385	,000
B4	,248	385	,000	,793	385	,000
B5	,298	385	,000	,728	385	,000
B6	,426	385	,000	,536	385	,000
B7	,256	385	,000	,766	385	,000
B8	,181	385	,000	,905	385	,000
B9	,261	385	,000	,824	385	,000
B10	,138	385	,000	,923	385	,000
B11	,193	385	,000	,888	385	,000
B12	,164	385	,000	,895	385	,000
B13	,262	385	,000	,813	385	,000
B14	,199	385	,000	,858	385	,000
B15	,245	385	,000	,842	385	,000
B16	,184	385	,000	,901	385	,000
B17	,240	385	,000	,816	385	,000
B18	,297	385	,000	,704	385	,000
B19	,287	385	,000	,696	385	,000
B20	,303	385	,000	,714	385	,000
AB1	,308	385	,000	,724	385	,000
AB2	,366	385	,000	,665	385	,000
AB3	,189	385	,000	,881	385	,000
AB4	,203	385	,000	,853	385	,000
AB5	,277	385	,000	,782	385	,000
AB6	,404	385	,000	,614	385	,000
AB7	,225	385	,000	,834	385	,000
AB8	,190	385	,000	,857	385	,000
AB9	,234	385	,000	,828	385	,000
AB10	,292	385	,000	,753	385	,000
AB11	,201	385	,000	,846	385	,000
AB12	,388	385	,000	,645	385	,000
AB13	,250	385	,000	,827	385	,000

AB14	,272	385	,000	,781	385	,000
AB15	,238	385	,000	,834	385	,000
AB16	,350	385	,000	,706	385	,000
AB17	,154	385	,000	,869	385	,000
AB18	,189	385	,000	,856	385	,000
AB19	,239	385	,000	,825	385	,000
AB20	,180	385	,000	,880	385	,000
AB21	,315	385	,000	,761	385	,000
AB22	,234	385	,000	,832	385	,000
AB23	,349	385	,000	,702	385	,000
AB24	,330	385	,000	,736	385	,000
AB25	,444	385	,000	,550	385	,000
AB26	,273	385	,000	,791	385	,000
AB27	,211	385	,000	,853	385	,000
AB28	,196	385	,000	,851	385	,000
AB29	,308	385	,000	,740	385	,000
AB30	,282	385	,000	,783	385	,000
AB31	,334	385	,000	,736	385	,000
AB32	,173	385	,000	,874	385	,000
AB33	,193	385	,000	,873	385	,000
AB34	,214	385	,000	,873	385	,000
AB35	,218	385	,000	,831	385	,000
AB36	,249	385	,000	,819	385	,000
AB37	,301	385	,000	,765	385	,000
AB38	,320	385	,000	,745	385	,000
AB39	,266	385	,000	,800	385	,000
AB40	,298	385	,000	,755	385	,000

B: İnternet Bağımlılığı

AB: Anne-baba tutumları

Yapılan normallik testleri sonucunda internet bağımlılığı ve anne-baba tutumu ölçeklerine ilişkin bileşenlerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür ($p=0,000$).

Çalışmanın alt problemlerine yönelik analizlerde ANOVA ve MANOVA kullanılmıştır.

1. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.11 Cinsiyet değişkenine göre ANOVA testi bulguları

	F	Sig. (Anlamlılık)
İnternet Bağımlılık Ortalaması	1,173	,339
Anne-Baba Tutum Ortalaması	,964	,563
Bağımlılık*Tutum	,937	,617

Bağımlı değişkenin cinsiyet olduğu durum için belirlenen internet bağımlılığı ve anne-baba tutumuna ilişkin anlamlılık değeri $p>0.05$ olduğundan hipotez reddedilemez. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşma göstermediği görülmektedir.

2. Bir partnere sahip olup olmama ve internet bağımlılığı arasında bir ilişki var mıdır?

Tablo 4.12 Partnere sahip olma değişkenine göre ANOVA bulguları

	F	Anlamlılık
İnternet Bağımlılık Ortalaması	1,440	,019

Bağımlı değişkenin partnere sahip olma olduğu durum için belirlenen internet bağımlılığı ve anne-baba tutumuna ilişkin anlamlılık değeri $P>0.05$ olduğundan hipotez reddedilmektedir. Diğer bir ifadeyle bir partnere sahip olup olmama durumu ve internet bağımlılığı arasında bir ilişki olduğu söylenebilir.

3. Ana baba tutumu ve internet bağımlılığı ile sahip olunan kardeş sayısı arasında bir ilişki var mıdır?

Tablo 4.13 Kardeş sayısı değişkenine göre ANOVA bulguları

	F	Anlamlılık
İnternet Bağımlılık Ortalaması	,987	,538
Anne-Baba Tutum Ortalaması	1,860	,046
Bağımlılık*Tutum	1,368	,183

Bağımlı değişkenin kardeş sayısı olduğu durum için belirlenen internet bağımlılığı ve anne-baba tutumuna ilişkin anlamlılık değeri $p>0.05$ olduğundan hipotez reddedilemez. Diğer bir ifadeyle anne baba tutumu ve internet bağımlılığı ile sahip olunan kardeş sayısı arasında bir ilişki bulunmamaktadır.

4. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri ana-babanın boşanmış ya da bir arada olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.14 Anne-baba durumu değişkenine göre ANOVA bulguları

	F	Anlamlılık
İnternet Bağımlılık Ortalaması	,818	,747
Anne-Baba Tutum Ortalaması	1,044	,471
Bağımlılık*Tutum	,915	,647

Bağımlı değişkenin anne-babanın mevcut durumu olduğu durum için belirlenen internet bağımlılığı ve anne-baba tutumuna ilişkin anlamlılık değeri $p>0.05$ olduğundan hipotez reddedilemez. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri ana-babanın boşanmış ya da bir arada olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmamaktadır.

5. İnternet kullanımı yoğun ve düşük olan ergenlerde en sık kullanılan üç site arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 4.15 İnternet sitesi değişkenine göre ANOVA bulguları

	F	Anlamlılık
Anne-Baba Tutumu	,557	,694

Bağımlı değişkenin internet sitesi olduğu durum için belirlenen internet bağımlılığı ve anne-baba tutumuna ilişkin anlamlılık değeri $p>0.05$ olduğundan hipotez reddedilemez. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri en sık kullanılan internet sitesine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

6. İnternet bağımlılığı olanların akıllı telefona sahip olup olmama durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık var mıdır?

Tablo 4.16 Akıllı telefon kullanma değişkenine göre ANOVA bulguları

	F	Anlamlılık
İnternet Bağımlılık Ortalaması	2,859	,000

Bağımlı değişkenin akıllı telefon kullanma olduğu durum için belirlenen internet bağımlılığı ve anne-baba tutumuna ilişkin anlamlılık değeri $P < 0.05$ olduğundan hipotez reddedilmektedir. Diğer bir ifadeyle internet bağımlılığı olanların akıllı telefona sahip olup olmama durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmaktadır.

7. İnternet bağımlılığı olan ergenlerde düzenli bir sanatsal ya da sportif faaliyette bulunup bulunmama durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık var mıdır?

Tablo 4.17 Sanatsal-spor faaliyetlerinde bulunma değişkenine göre ANOVA bulguları

	F	Anlamlılık
İnternet Bağımlılık Ortalaması	1,139	,226

Bağımlı değişkenin sanatsal-sportif faaliyetlerde bulunma durumu için belirlenen internet bağımlılığı ve anne-baba tutumuna ilişkin anlamlılık değeri $p > 0.05$ olduğundan hipotez reddedilemez. Diğer bir ifadeyle internet bağımlılığı olan ergenlerde düzenli bir sanatsal ya da sportif faaliyette bulunup bulunmama durumu arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamaktadır.

8. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri ailelerin bir işe sahip olup olmama durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.18 Anne-babaların işe sahip olma değişkenine göre ANOVA bulguları

	F	Anlamlılık
İnternet Bağımlılık Ortalaması	,929	,609
Anne-Baba Tutum Ortalaması	,671	,896
Bağımlılık*Tutum	,742	,864

Bağımlı değişkenin işe sahip olma durumu için belirlenen internet bağımlılığı ve anne-baba tutumuna ilişkin anlamlılık değeri $p > 0.05$ olduğundan hipotez

reddedilemez. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri ailelerin bir işe sahip olup olmama durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmamaktadır.

9. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri evde ve ev dışında interneti kullanma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.19 İnternet ortamı değişkenine göre ANOVA bulguları

	F	Anlamlılık
İnternet Bağımlılık Ortalaması	1,243	,281
Anne-Baba Tutum Ortalaması	1,609	,098
Bağımlılık*Tutum	,996	,538

Bağımlı değişkenin internet ortamı olduğu durum için belirlenen internet bağımlılığı ve anne-baba tutumuna ilişkin anlamlılık değeri $p>0.05$ olduğundan hipotez reddedilemez. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri evde ve ev dışında interneti kullanma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmamaktadır.

10. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri evde internet bağlantısının sınırlı olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.20 İnternet bağlantısı değişkenine göre ANOVA bulguları

	F	Anlamlılık
İnternet Bağımlılık Ortalaması	,928	,611
Anne-Baba Tutum Ortalaması	,935	,598
Bağımlılık*Tutum	1,480	,127

Bağımlı değişkenin internet bağlantısı olduğu durum için belirlenen internet bağımlılığı ve anne-baba tutumuna ilişkin anlamlılık değeri $p>0.05$ olduğundan hipotez reddedilemez. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri evde internet bağlantısının sınırlı olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmamaktadır.

11. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri okul öncesi, okul sırası ve okul sonrası kullanım süresi durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.21 Okul öncesi, sırası ve sonrası internet kullanım değişkenine göre MANOVA bulguları

		F	Anlamlılık
İnternet Bağımlılık Ortalaması	Pillai's Trace	2,009	,000
	Wilks' Lambda	1,923	,001
	Hotelling's Trace	1,828	,003
	Roy's Largest Root	2,631 ^c	,005
Anne-Baba Tutum Ortalaması	Pillai's Trace	1,240	,147
	Wilks' Lambda	1,297	,108
	Hotelling's Trace	1,348	,085
	Roy's Largest Root	2,648 ^c	,005
Bağımlılık*Tutum	Pillai's Trace	1,021	,472
	Wilks' Lambda	1,105	,311
	Hotelling's Trace	1,212	,172
	Roy's Largest Root	2,605 ^c	,004

Bağımlı değişkenin okul öncesi, sırası ve sonrası internet kullanım süresi olduğu MANOVA tablosunda yer alan kesişimler incelendiğinde $p < 0.05$ olduğu ve hipotezin reddedildiği görülmektedir. Diğer bir deyişle öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri okul öncesi, okul sırası ve okul sonrası kullanım süresi durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşma vardır.

12. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri evde bulunan bilgisayar sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.22 Evde bulunan bilgisayar sayısı değişkenine göre ANOVA bulguları

	F	Anlamlılık
İnternet Bağımlılık Ortalaması	,981	,545
Anne-Baba Tutum Ortalaması	1,134	,377
Bağımlılık*Tutum	1,023	,503

Bağımlı değişkenin evde bulunan bilgisayar sayısı olduğu durum için belirlenen internet bağımlılığı ve anne-baba tutumuna ilişkin anlamlılık değeri

$p>0.05$ olduğundan hipotez reddedilemez. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri evde bulunan bilgisayar sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmamaktadır.

13. Öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri internete dersleri ile ilgili ne kadar süre bağlandıklarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.23 Dersle ilgili internet kullanımı değişkenine göre ANOVA bulguları

	F	Anlamlılık
İnternet Bağımlılık Ortalaması	1,316	,228
Anne-Baba Tutum Ortalaması	1,039	,476
Bağımlılık*Tutum	1,197	,310

Bağımlı değişkenin dersle ilgili internet kullanımı olduğu için belirlenen internet bağımlılığı ve anne-baba tutumuna ilişkin anlamlılık değeri $p>0.05$ olduğundan hipotez reddedilemez. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin algılanan anne baba tutumu ve internet bağımlılık düzeyleri internete dersleri ile ilgili ne kadar süre bağlandıklarına göre anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmamaktadır.

14. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri algılanan anne baba tutumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.24 İnternet bağımlılık düzeyine göre anne baba tutumu ANOVA bulguları

	F	Anlamlılık
Gruplar Arası	1,195	,016

Bağımlı değişkenin internet bağımlılığı olduğu durum için belirlenen anne-baba tutumuna ilişkin anlamlılık değeri $P<0.05$ olduğundan hipotez reddedilmektedir. Diğer bir deyişle öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri algılanan anne baba tutumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmaktadır.

Anne-baba tutumlarının hangi çeşidinin internet bağımlılığı açısından anlamlı olarak farklılaştığını belirten analiz sonuçları Tablo 4.25'te verilmiştir.

Tablo 4.25 İnternet Bağımlılığı üzerinde değişen anne-baba tutumları

Anne-Baba Tutumları	F	Anlamlılık
Demokratik Tutum	1,261	0,154
İstekçi/Koruyucu Tutum	1,764	0,012
Otoriter Tutum	1,461	0,037

Öğrencilerin internet bağımlılıklarının anne baba tutumlarından otoriter tutum ve istekçi/koruyucu tutum ile anlamlı bir ilişkisi olduğu, demokratik tutumla ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisinin bulunmadığı söylenebilir. Bu anlamlı ilişkilerin ne düzeyde olduğuna dair istatistikler Tablo 4.26’da sunulmuştur.

Tablo 4.26 İnternet bağımlılığı ve anne-baba tutumlarının ilişkisi

İnternet Bağımlılığı		Demokratik tutum	Otoriter tutum	İstekçi/Koruyucu tutum
	Pearson	0,04	,155**	,139**
	Anlamlılık (2-yönlü)	0,434	0,002	0,006
	N	386	386	386

Otoriter tutum ve istekçi/koruyucu tutum ile bağımlılık arasında pozitif yönlü ancak düşük kuvvetli bir korelasyon bulunmaktadır. Otoriter tutum ile bağımlılık arasındaki korelasyon, istekçi/koruyucu tutum ile bağımlılık arasındaki korelasyondan daha yüksektir.

Öğrencilerin internet bağımlılıkları üzerinde anlamlı etkiye sahip olan demografik değişkenlerin anne baba tutumlarıyla ayrı ayrı karşılaştırılması gerçekleştirilmiştir. Demokratik tutum değişkenine yönelik bulgular Tablo 4.27’de verilmiştir.

Tablo 4.27 Demokratik tutum ve demografik değişkenler arasındaki ilişki

Demokratik Tutum	F	Anlamlılık
Cinsiyet	0,006	0,937
Akıllı telefon kullanma	2,666	0,103
Okul öncesi kullanım	0,865	0,422
Okul sırasında kullanım	4,378	0,013
Sanat-spor	1,399	0,248

İnternet bağımlılığı açısından anlamlı bulunan cinsiyet, akıllı telefon kullanımı, okul öncesinde internet kullanımı ve sanat-sporla ile ilgilenme durumu ile anne baba tutumlarından demokratik tutumu arasında anlamlı ilişki bulunmazken, okul sırasında kullanımın anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür. Otoriter tutum değişkenine yönelik bulgular Tablo 4.28’de verilmiştir.

Tablo 4.28 Otoriter tutum ve demografik değişkenler arasındaki ilişki

Otoriter Tutum	F	Anlamlılık
Cinsiyet	1,42	0,24
Akıllı telefon kullanma	4,60	0,03
Okul öncesi kullanım	4,94	0,01
Okul sırasında kullanım	1,49	0,23
Sanat-spor	3,22	0,04

		Cinsiyet	Okul Öncesi	Okul Sırasında	Akıllı Telefon	Sanat-Spor
Otoriter tutum	Pearson	0,143**	0,177**	0,126*	0,141**	-0,149**
	Anlamlılık (2 yönlü)	0,005	0	0,014	0,006	0,003
	N	386	386	386	386	386

Otoriter tutum ile cinsiyet, akıllı telefon kullanımı, okul öncesinde ve sırasında internet kullanımı ve sanat-spor ile ilgilenme durumu arasında anlamlılık

bulunmaktadır. Bu anlamlı ilişki sanat-spor ile ilgilenme değişkeni için negatif yönlüken ($p<0.01$), diğer demografik değişkenler pozitif yönlüdür (okul sırasında $p<0.05$; diğer değişkenler $p<0.01$). İstekçi/koruyucu tutum değişkenine yönelik bulgular Tablo 4.31’de verilmiştir.

Tablo 4.29 Okul sırasında internet kullanımı açısından Tukey testi bulguları

(I) Okul sırasında kullanım	(J) Okul sırasında kullanım	Ortalama Fark (I-J)	Anlamlılık
1 saatten az	1-2 saat arası	-,180190*	,023
	3-5 saat arası	-,102945	,699
	6 saatten fazla	-,388804	,710
1-2 saat arası	1 saatten az	,180190*	,023
	3-5 saat arası	,077244	,882
	6 saatten fazla	-,208614	,941
3-5 saat arası	1 saatten az	,102945	,699
	1-2 saat arası	-,077244	,882
	6 saatten fazla	-,285859	,870
6 saatten fazla	1 saatten az	,388804	,710
	1-2 saat arası	,208614	,941
	3-5 saat arası	,285859	,870

Farkın kaynağının bulunmasına yönelik Post-Hoc testlerden Tukey testine göre, otoriter tutum bağımlı değişkeni açısından öğrencilerden okul sırasında interneti 1 saatten az kullananların 1-2 saat kullananlara göre anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.30 Okul öncesinde internet kullanımı açısından Tukey testi bulguları

(I) Okul öncesinde kullanım	(J) Okul öncesinde kullanım	Ortalama Fark (I-J)	Anlamlılık
1 saatten az	1-2 saat arası	-,039310	,853
	3-5 saat arası	-,342759*	,000
1-2 saat arası	1 saatten az	,039310	,853
	3-5 saat arası	-,303448*	,013
3-5 saat arası	1 saatten az	,342759*	,000
	1-2 saat arası	,303448*	,013

Farkın kaynağının bulunmasına yönelik Post-Hoc testlerden Tukey testine göre, otoriter tutum bağımlı değişkeni açısından öğrencilerden okul öncesinde interneti 1 saatten az kullananların 3-5 saat kullananlara göre, 1-2 saat arası kullananların 3-5 saat kullananlara göre, 3-5 saat kullananların hem 1 saatten az kullananlara hem de 1-2 saat arası kullananlara göre anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.31 İstekçi/koruyucu tutum ve demografik değişkenler arasındaki ilişki

İstekçi Tutum	F	Anlamlılık
Cinsiyet	0,75	0,39
Akıllı telefon kullanma	0,01	0,94
Okul öncesi kullanım	2,50	0,08
Okul sırasında kullanım	0,81	0,45
Sanat-spor	2,51	0,08

		Cinsiyet	Okul Öncesinde	Okul Sırasında	Akıllı Telefon	Sanat-Spor
İstekçi/Koruyucu tutum	Pearson	0,116*	0,11*	0,132**	0,04	-0,061
	Anlamlılık (2 yönlü)	0,023	0,031	0,009	0,437	0,235
	N	386	386	386	386	386

Anne ve babaların istekçi/koruyucu tutumları ile öğrencilerin cinsiyet, okul öncesinde ve sırasında internet kullanımları arasında pozitif yönlü anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Tablo 4.32 Okul öncesinde internet kullanımı açısından Tukey testi bulguları

(I) Okul sırasında kullanım	(J) Okul sırasında kullanım	Ortalama Fark (I-J)	Anlamlılık
1 saatten az	1-2 saat arası	,078697	,515
	3-5 saat arası	-,268802*	,005
1-2 saat arası	1 saatten az	-,078697	,515
	3-5 saat arası	-,347499*	,003
3-5 saat arası	1 saatten az	-,268802*	,005
	1-2 saat arası	,347499*	,003

Farkın kaynağının bulunmasına yönelik Post-Hoc testlerden Tukey testine göre, istekçi/koruyucu tutum bağımlı değişkeni açısından öğrencilerden okul öncesinde interneti 1 saatten az kullananların 3-5 saat arası kullananlara göre, 1-2 saat arası kullananların 3-5 saat kullananlara göre, 3-5 saat kullananların hem 1 saatten az kullananlara hem de 1-2 saat arası kullananlara göre anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir ($p < 0.05$).

Tablo 4.33 Okul sırasında internet kullanımı açısından Tukey testi bulguları

(I) Okul sırasında kullanım	(J) Okul sırasında kullanım	Ortalama Fark (I-J)	Anlamlılık
1 saatten az	1-2 saat arası	-,199618*	,007
	3-5 saat arası	-,096588	,721
	6 saatten fazla	-,327396	,791
1-2 saat arası	1 saatten az	-,199618*	,007
	3-5 saat arası	-,103030	,741
	6 saatten fazla	-,127778	,984
3-5 saat arası	1 saatten az	-,096588	,721
	1-2 saat arası	-,103030	,741
	6 saatten fazla	-,230808	,920
6 saatten fazla	1 saatten az	-,327396	,791
	1-2 saat arası	-,127778	,984
	3-5 saat arası	-,230808	,920

Farkın kaynağının bulunmasına yönelik Post-Hoc testlerden Tukey testine göre, istekçi/koruyucu tutum bağımlı değişkeni açısından öğrencilerden okul sırasında interneti 1 saatten az kullananların 1-2 saat kullananlara göre anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir ($p<0.05$).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, elde edilen verilerin çözümlenmesi doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilerek, diğer literatür çalışmalarının bulguları ile karşılaştırma yapılmıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen demografik bulgulara göre, çalışmaya katılan öğrencilerin %64'ü kız, %36'sı erkek olup, bunların %44.6'sı Anadolu Lisesinde öğrenim görmekte, %28,8'si Mesleki ve Teknik Lisesi, %26,7'si ise düz lise öğrencisidir. Öğrencilerin ortaöğretimde olup, büyük çoğunluğu 15, 16 ve 17 yaşındadır. Öğrencilerin %55,7'sinin tek kardeşi bulunmaktadır. Öğrencilerin %84,7'sinin anne-babaları sağdır ve birlikte yaşamaktadır. Annelerin ve babaların büyük çoğunluğu lise ve üniversite mezunlarından oluşmaktadır. Öğrencilerin %52,1'inin yalnızca babasının çalıştığı, %32,9'unun hem anne hem de babanın çalıştığı görülmüştür. Çalışanların %53,6'sının 2501 TL ve üstü geliri olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin %52,1'inin evinde en az bir tane bilgisayar olduğu, %94,8'inin akıllı telefona sahip olduğu, %88,6'sının evde internet bağlantısının olduğu, %67,1'inin interneti evden kullandığını, %42,7'sinin interneti günlük üç-beş saat arası kullandığı, okul öncesinde öğrencilerin %75,1'inin, okul sırasında %67,9'unun, interneti bir saatten az kullandığı, okul sonrasında ise %40,7'sinin bir iki saat arası, %37,8'inin üç beş saat arası kullandığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %80,8'inin romantik ilişkisinin bulunmadığı, %51,8'inin sanat-spor ile ilgilendiği saptanmıştır.

Çalışmanın temel bulguları incelendiğinde ise, öğrencilerin cinsiyeti, baba eğitim durumu, anne babanın iş durumu, anne gelir düzeyi, akıllı telefon kullanımı, bilgisayar sayısı, okul öncesi ve sırasında internet kullanımı, romantik ilişkiye sahip olma ve anne baba tutumları ile internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Anne baba tutumları ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki ise otoriter ve

istekçi/koruyucu tutumlar açısından farklılaşmıştır. Otoriter tutum açısından öğrencilerden okul sırasında interneti 1 saatten az kullananların 1-2 saat kullananlara göre anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir ($p<0.05$). İstekçi/koruyucu tutum açısından öğrencilerden okul öncesinde interneti 1 saatten az kullananların 3-5 saat arası kullananlara göre, 1-2 saat arası kullananların 3-5 saat kullananlara göre, 3-5 saat kullananların hem 1 saatten az kullananlara hem de 1-2 saat arası kullananlara göre anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir ($p<0.05$).

İnternet bağımlılığına ilişkin literatür çalışmaları incelendiğinde; Savcı (2017) %41,7 erkek ve %58,3 kız, Turan (2015) %31 erkek ve %69 kız, Reyhanlıoğlu (2015) %42,2 erkek ve %57,8 kız, Bozkur (2013) %45,7 erkek ve %54,3 kız, Şahin (2011) %49 erkek ve %51 kız, Turan (2017) %43,2 erkek ve %56,8 kız örnekleme çalışmıştır. Yapılan çalışmaların tümünde kız öğrencilerin çoğunluğu oluşturduğu görülmüştür. Esen ve Gündoğdu (2010) ergenlerin internet bağımlılığı üzerinde cinsiyet değişkeninin farklılaşmadığını belirlemiştir. Aksine Tok (2014), Çetinkaya (2013) ve Reyhanlıoğlu (2015) öğrencilerin internet bağımlılıklarının erkeklerde anlamlı biçimde daha yüksek olduğunu belirlemiştir ($p<0.05$). Bu durum ev ortamı dışında bilgisayar kullanma olanağının erkeklerde daha yüksek olması ve aynı zamanda erkeklerin çevrimiçi bilgisayar oyunlarına kadınlardan daha fazla ilgi göstermesi ile açıklanabilir.

Öğrencilerin yaş ortalamasını Turan (2017) ve Günüş (2009) yaklaşık 16, Sağıroğlu (2015) yaklaşık 11 bulurken, Bozkur (2013), Ayas ve Horzum (2013) 8. sınıfların çoğunlukta olduğu, Kaltiala-Heino ve arkadaşları (2004) 12-18 yaş aralığındaki ergenlerin, Turan (2015) 21-23 yaş aralığındaki gençlerin çoğunlukta olduğu örneklem kullanmıştır. Çalışmaların genelinin ilköğretim okullarında yapılması yaş ortalamasının genelde düşük olmasına neden olurken, üniversite öğrencileri ve yetişkinler üzerinde de yapılan çalışmalarda doğal olarak yaş ortalamasının daha yüksek olduğu görülmüştür. Günüş (2009) yaptığı çalışmada ergenlerin yaşının internet bağımlılığı ile anlamlı etkisi olduğunu tespit ederken, Arslan (2017) ergenlerin yaşının internet bağımlılığı ile anlamlı ilişkisi olmadığını bulmuştur.

Yapılan çalışmalarda Ayas ve Horzum (2013) öğrencilerin % 31'inin bir kardeşi, % 35,9'unun iki kardeşi olduğunu, Turan (2017) %88,5'inin en az bir kardeşi olduğunu, Günüş (2009) %58,6'sının 1-3 arası kardeşi olduğunu belirtmişlerdir. Arslan (2017) yaptığı çalışmada ergenlerin kardeş sayısının internet bağımlılığı ile anlamlı ilişkisi olduğunu belirlemiştir.

Aksüt ve arkadaşları (2008) öğrencilerin annelerinin % 55,36'sının ilköğretim okulu mezunu, Ayas ve Horzum (2013) annelerin % 35,6'sının lise, babaların ise %49,6 üniversite mezunu, İnan (2010) annelerin %63'ünün, babaların ise %49,4'ünün ilköğretim mezunu, Turan (2017) babaların %45,9'unun, annelerin %61,5'inin ilköğretim mezunu olduğunu, Sağıroğlu (2015) annelerin %33,9 lise, babaların %29,7 üniversite mezunu olduğunu belirlemiştir. Günüş (2009) yaptığı çalışmada ergenlerin babalarının %37,7'sinin ilkököl, %23,5'inin lise, annelerin ise %43,8'inin ilkököl mezunu olduğunu tespit etmiştir. Büyüşahin Çevik ve Çelikkaleli (2010) yaptıkları çalışmada internet bağımlılığının anne eğitim düzeyine göre farklılaştığını, ancak baba eğitim düzeyinde bir farklılık olmadığını belirlemiştir. İnternet bağımlılığı en yüksek olan ergenlerin annesinin üniversite mezunu, en düşük olanların ise okuryazar olmayanlara ait olduğunu belirlemiştir ($p<0.05$). Baykan (2015) annesi ortaokul mezunu olan ergenlerin internet bağımlılıklarının annesi lise ve yüksek lisans mezunu olanlara göre anlamlı biçimde farklılaştığını belirlemiştir ($p<0.01$). Aynı çalışmada babası ortaokul ve ilkököl mezunu olan ergenlerin internet bağımlılıklarının da farklılaştığı saptanmıştır ($p<0.05$). Seçilen örneklem arasındaki farklılığın en büyük nedeni olarak örneklemin alındığı illerin ve bölgelerin çeşitliliği gösterilebilir. Farklılıklar, büyükşehirlerde eğitim düzeyinin diğer şehirlere göre nispeten daha düşük olması ile açıklanabilir.

Sağıroğlu (2015) yaptığı çalışmada çocukların babalarının %89,1'inin çalıştığını belirtmiştir. Önay (2014) yaptığı çalışmada ergenlerin %67,2'sinin ailesinin aylık gelirlerinin 1000-2000 TL arası olduğunu belirlerken, Günüş (2009) %61,4'ünün 400-1500 TL arası olduğunu ve ergenlerin internet bağımlılığı üzerinde anlamlı etkisinin olduğunu belirtmiştir ($p<0.05$). Şahin (2011) ailelerin gelir

düzeylerinin artışı ile öğrencilerin internet bağımlılıklarının arttığını belirlemiştir. Arslan (2017) ise gelir düzeyi ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki saptamamıştır.

İnternet kullanım süresi açısından Aksüt ve arkadaşları (2008) öğrencilerin 54,91'inin günde bir saat, 41,07'sinin iki saat, Çetinkaya (2013) öğrencilerin % 20'sinin günde bir saatten az, % 53'ünün 1-2 saat arası, internet kullandıklarını belirlemişlerdir. Önay (2014) ergenlerin %59'unun 1-2 saat internet kullandığını belirlemiştir. Ülgen (2015) öğrencilerin %70'inin internet kullanımlarının bir saatten az olduğunu ve bunun anlamlı fark gösterdiğini tespit etmiştir ($p<0.05$). Kaltiala-Heino ve arkadaşları (2004) internet bağımlılığı olan ergenlerin günde ortalama 2.7 saat, bağımlı olmayanların günde ortalama 1.3 saat internet kullandıklarını belirlemişlerdir.

Tok (2014) öğrencilerin % 91,1'inin, Ülgen (2015) öğrencilerin %76,7'sinin, evlerinde bilgisayara sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Tok (2014) öğrencilerin internete bağlandıkları ortam açısından en çok bağlanılan ortamın ev, en az bağlanılan ortam ise okul olduğunu saptamıştır. Çetinkaya (2013) da öğrencilerin önemli çoğunluğu olan % 75'inin internete evlerinden bağlandığını, % 13'ünün ise internet kafeden bağlandığını saptamıştır. Ülgen (2015) benzer şekilde öğrencilerin %71,4'ünün evden internete bağlandıklarını belirtmiştir. Turan (2015) öğrencilerin %82,4'ünün akıllı telefon kullandığını belirtmiştir. Yücelten (2016) akıllı telefon bağımlılığı olan öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin farklılık gösterdiğini, benzer şekilde Arslan (2017) cep telefonundan internete bağlanma değişkeninin internet bağımlılığı ile anlamlı ilişkide olduğunu tespit etmiştir.

Ülgen (2015) yaptığı çalışmada öğrencilerin %60'ının evde internet bağlantısı olduğunu ve %44,8'inin ise sınırsız bağlantıya sahip olduğunu belirterek, her iki değişkenin anlamlı farka sahip olduğunu tespit etmiştir ($p<0.05$). Tok (2014) öğrencilerin %74,6 gibi önemli düzeyde oranla interneti en fazla sosyal ağlara girmek için kullandıklarını belirlemiştir. Benzer şekilde Reyhanlıoğlu (2015)

internetin sosyal ağlar ve müzik dinleme amacına yönelik kullanıldığını ifade etmiştir. Arslan (2017) ise internet kullanımının en fazla müzik dinlemek ve bilgisayar oyunu oynamak için gerçekleştirildiğini belirlemiştir. Turan (2015) ergenlerin %76,1'inin sporla ilgilendiğini belirtmiş, boş zamanlarında internette vakit geçirenlerin spor yapma, kitap okuma, müzik dinleme faaliyetleri yapanlara göre internet bağımlılıklarını anlamlı düzeyde yüksek bulmuştur.

Park ve arkadaşları (2008) yaptıkları çalışmada internet bağımlılığının ebeveyn tutumları ile ilişkili olduğunu belirlemişlerdir. Ayrıca erkeklerin ve üst yüksek gelirlilerin internet bağımlılıklarının daha fazla olduğu ancak istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Baykan (2015) internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit etmiştir ($p<0.05$). Aynı çalışmada koruyucu ve otoriter tutumlar ile internet bağımlılığı farklılaşırken, demokratik tutumun anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Aynı zamanda cinsiyet değişkeninin bu tutumlarda anlamlı etkisinin olduğu belirtilmiştir. Bu açıdan çalışmamızla aynı bulguların paylaşıldığı görülmektedir.

Eftekin (2015) öğrencilerin internet bağımlılığı ve algılanan anne baba tutumlarının cinsiyete göre değişmediğini bulurken; sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aylık gelir, evde internet bağlantısının olup olmaması ve internete nerden bağlanıldığına dair değişkenlerin anlamlılık gösterdiğini belirlemiştir ($p<0.05$). Dikme (2014) kişisel bilgisayarının olması ve interneti 2 saatin üzerinde kullanma değişkenlerinin internet bağımlılığı ile anlamlı ilişkisinin olduğunu ($p<0.001$), cinsiyet ve anne-babanın sağ/ölü olması değişkenlerinin internet bağımlılığı ile anlamlı ilişkinin olmadığını belirtmiştir.

Büyükşahin, Çevik ve Çelikkaleli (2010) ergenlerin internet bağımlılıklarının algılanan ebeveyn tutumlarına göre anlamlı bir biçimde farklılaştığını ortaya koymuşlardır ($p<0.05$). Ebeveyn tutumunu “ilgisiz” olarak algılayan ergenlerde internet bağımlılığının en yüksek, “demokratik” olarak algılayan ergenlerde ise en düşük olduğu belirlenmiştir. Aksüt ve arkadaşları (2008) ilköğretim çağındaki çocukların internetten yararlanmaları konusunda ana ve babaların engelleyici bir

tutum ortaya koymadıklarını tespit etmişlerdir. Bozkur (2013) anne baba tutumlarından kabul/ilgi alt boyutu ile internet bağımlılığı arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki belirlemiştir ($p<0.05$).

Teknolojik gelişmelerin hızlı bir şekilde ilerlediği günümüzde internet kullanımı ve iletişim açısından sağladıkları kolaylıklar göz ardı edilemez niteliktedir. Türkiye’de internetin neredeyse tüm hanelerde yaygınlaştığı ve kullanım yaşının düştüğü, öte yandan kullanım sıklığının da artarak özellikle çocuklar ve ergenler arasında pek çok işleve sahip olduğu görülmektedir. Genellikle arkadaş çevresinde iletişim açısından kullanılan internet, kimi zaman da oyun oynama, e-posta gönderme, müzik dinleme, film izleme, bilgiye ulaşma, yeni insanlarla tanışma ve sohbet amaçlarıyla da kullanılmaktadır. Ancak amacı dışında aşırı düzeyde internet kullanımı ise literatürde internet bağımlılığı olarak nitelendirilmiş ve bu konuda pek çok çalışma gerçekleştirilmiştir.

İnternet kullanımının gereğinden fazla olmasının çocuk ve ergenlerde olumsuz etkiler oluşturacağı göz önünde bulundurulduğunda, ailelerin çocuklarını bu olumsuz etkilerden koruması gerektiği düşünülmektedir. Ancak ailelerin çocuklarının internet kullanımına yönelik farklı yaklaşımlar sergilemesi ise çocukların internete karşı olan davranışları üzerinde etkilidir. Örnek olarak ailelerin ilgisiz ya da baskıcı tutumlarından bir kaçış olarak sanal dünyaya sığınan çocuk ve ergenlerin kendilerini bu yolla ifade etmeye çalıştıkları bilinmektedir.

Belirtilen bilgiler ışığında bu çalışmada ergenlerin anne baba tutumlarının internet bağımlılığı ile ilişkisi araştırılmış ve bazı demografik değişkenlerin de bu bağımlılıkta etkili olup olmadığı incelenmiştir. Çalışma sonucunda anne baba tutumları ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki ele alındığında, otoriter ve istekçi/koruyucu tutumların internet bağımlılığı üzerinde anlamlı şekilde farklılaştıkları belirlenmiştir. Diğer bir deyişle, anne babaların aşırı koruyucu olması ve çocuklarının bağımsız olmalarından korkmaları nedeniyle çocukların davranışlarını sürekli kontrol altında tutmaya çalışmaları ergenlerin internet bağımlısı olma eğilimine neden olmuştur. Benzer şekilde katı bir disiplin kullanarak

çocukların değerleriyle çatışan düşüncelerin yaptırılmaya çalışılması da ergenleri internet kullanımına iten nedenler arasında bulunmuştur.

Anne baba tutumları açısından otoriter ve istekçi/koruyucu tutumların ergenlerde internet bağımlılığını artıracak yönde olumsuz etkilerinden kaçınmak amacıyla demokratik tutumun önleyici bir mekanizma olarak ebeveynlere önerilmektedir. Ergenlik döneminde internet kullanımının aşırı kısıtlanmasının arkadaşlık ilişkileri ve sosyalleşmeye zarar verebileceği düşüncesiyle hareket edildiğinde, çocukların otoriter ve istekçi/koruyucu ebeveynlerden daha da uzaklaşarak internet kullanımını bilgisayar ya da telefon yoluyla artırabilecekleri göz önünde bulundurulmalıdır. Ergenlerin internet kullanımına yönelik ebeveyn eğitim programları da akademisyenler ya da uzman kişiler tarafından gerçekleştirilebilir.

Çalışmanın ortaöğretim öğrencileri ile gerçekleştirilmesi dolayısıyla internet bağımlılığının önemini vurgulamak adına daha geniş örneklemeler (ilköğretim, ortaöğretim ve lise) kullanılabilir. Okullarda görev alan psikolojik danışmanlar aracılığıyla internetin bilinçli ve güvenilir şekilde kullanımına yönelik bilgilendirmeler yapılabilir. Bu durum hem ailelerin internet kullanımının ne düzeyde ve nitelikte olduğunu farkında olmalarını sağlarken hem de ergenlere karşı tutumlarını bu düzey ve niteliğe göre sergilemelerini sağlayacaktır. Öğrencilerin interneti olumsuz ya da gereksiz kullanımı hususunda gerekli müdahalelerin ve önleyici hizmetlerin de verilmesi gereklidir.

Kültürel açıdan bakıldığında Türk toplumunun bir aradalığı, akraba ve dost ilişkilerinin gelişmiş olması riskli gruptaki ergenleri aşırı internet kullanımından uzaklaştırmakta yararlı olabilir. Burdan hareketle ebeveynlerin çocukları ile aktivitelerini artırmaları, aile ilişkilerine önem vermeleri son derece önemli olacaktır. Sonuç olarak, ergenlik gibi kritik bir dönemde hassas yapıya sahip olan öğrencilerle iletişimde ailelerin internet kullanımına yönelik tutumlarının ergen psikolojisi, arkadaşlık ilişkileri ve aile ilişkilerini etkileyeceği göz önüne bulundurulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, F. (2016). Ergenlerde İnternet Bağımlılığı İle Şema Mekanizmaları ve Baş Etme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Aksüt, M., Özer, İ., Gündüz, A. ve Kaşıkçı, P. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin İnternette Yararlanmalarına İlişkin Anne-Baba Tutumlarının Değerlendirilmesi. **Akademik Bilişim**, 475-479.
- Arısoy Ö. (2009). İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi. **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, 1, 55-67.
- Armstrong, L., Phillips, J.G. ve Saling, L.L. (2000). Potential determinants of heavier internet usage. *Int. J. Human-Computer Studies*, 53, 537-550. <http://www.med.monash.edu.au/spppm/research/staff/abstracts/jphillipsabs20.html> internet sitesinden alınmıştır.
- Arslan, G. (2017). Anne Babası Boşanmış ve Boşanmamış Olan Ergenlerin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ayas, T. ve Horzum, M.B. (2013). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu. **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi** 2013, 4 (39), 46-57.
- Baykan, N. (2014). Anne-Baba Tutumları ile İnternet Bağımlılık Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Sultanbeyli İlçesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bayraktar, F. (2001). İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.

- Biçer, U. (2014). Sosyal Beceri Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı Düzeylerine Etkisi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.
- Bozkur, B. (2013). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bread, K.W. ve Wolf, E.M. (2001). “Modification in the Proposed Diagnostik Criteria for Internet Addiction”, **Cyber Psychology & Behavior**, 4 (3).5:377-380.
- Cao, F. ve Su, L. (2007). “The Relationship between Impulsivity and Internet Addiction in a Sample of Chinese Adolescents”, **European Psychiatry**, 22 (2007) 466-471.
- Cengizhan, C. (2005). **Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyut: Bağımlılık**. VIII. Ulusal PDR Kongresi. (21-23 Eylül 2005). İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Cömert, T. I. (2007). İnternet ve Bilgisayar Bağımlılığı. Ögel, K., Riskli Davranış Gösteren Çocuk ve Ergenler. İstanbul: Ajans Plaza Tanıtım ve İletişim Hiz. Ltd. Şti.
- Çetinkaya, M. (2013). İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir.
- Çevik, G. ve Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı ve İnternet Bağımlılığının Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu ve Anne Baba Eğitim Düzeylerine Göre İncelenmesi. **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 19, Sayı 3, 2010, 225-240.

- Chen, Y.L., Gau, S.S.F. (2016). Sleep Problems And İnternet Addiction Among Children And Adolescents: a Longitudinal Study. **J.Sleep Res.** 25, 458-465.
- Dağdelen, Ş. (2003). İlkokul Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri (Lefkoşa Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- Demir, E. (2006). Birey ve Aile Yaşamına İlişkin Konularda İnternet Kullanımının Etkisinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dikme, E. (2014). Meslek Lisesi Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Çeşitli Değişkenler Bağlamında İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dinç, M.(2010). **İnternet Bağımlılığı**. İstanbul: Ferfir Yayınları.
- Öztürk, Ö., Odabaşıoğlu, G., Eraslan, D., Genç, Y., Kalyoncu Ö. A. (2007). İnternet Bağımlılığı: Kliniği ve Tedavisi. **Bağımlılık Dergisi.** (1), 8, 36-41.
- Doruk, D. (2007). Öğrenme İsteksizliğinin İnternet Kullanımıyla İlişkilendirilmesi (Ergen Boyutunda). Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eftekin, P.(2015). Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Kayseri.
- Ekici, A. (2002). Aziz Antonius'un Baştan Çıkarılması: Bir Kötü Alışkanlık Olarak İnternet. **Cogito Dergisi.** 30, 227-235.
- Ersin, B. (2010). Lise Öğrencilerinin Suç Eğilimleri ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki (Beyoğlu İlçesi Örneği). Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi,

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.

Esen, E. (2010). Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Gladding, S. (2002). **Family Therapy. History, Theory and Practice**. Pearson Education, Inc., Merrill Prentice Hall, New Jersey.

Goldberg, I. (1996). Goldberg's message.
<http://www.usr.rider.edu/~suler/psycyber/supportgp.html>. adresinden
 14.08.2016 tarihinde elde edilmiştir.

Gökçedağ S. (2001). Lise Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Kaygı Düzeyi Üzerinde Anne Baba Tutumlarının Etkilerinin Belirlenip Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Griffiths, M. D. (1996). İnternet Addiction: An issue for psychopathology?. **Clinical Psychology Forum**. S: 97: 32-36.

Griffiths, M. D. (1999). İnternet Addiction: Fact or Fiction?. **The Psychologist**, 12(5), 246-251.

Günüç, S. (2009). İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Bazı Demografik Değişkenler İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Gürçan, N. ve Hamarta E. (2013). İnternet Bağımlılığı ve Psikososyal Faktörler. Melek Kalkan, Canani Kaygusuz (Ed.), **İnternet Bağımlılığı** (s.115-149). Ankara: Anı Yayıncılık.

Hamarta, S. (2007). İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları Açısından İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek

Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Konya.

Healy, J. M., (1999). (Çev.: Güresel, A.) **Bağlantı Doğru mu? Bilgisayarlar Çocuklarımız Olumlu ve Olumsuz Yönden Nasıl Etkiliyor?** İstanbul: Boyner Holding Yayınları: İstanbul.

İnan, A. (2010). İlköğretim II. Kademe ve Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

İşleyen, F. (2013). Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Kişisel ve Ailesel Faktörlerle İlişkisinin İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İzmir.

Kaltiala- Heino, R. ve ark. (2004). Internet addiction? Potentially problematic use of the Internet in a population of 12-18 year-old adolescents. **Addiction Research & Theory**, 12(1), 89-96.

Karasar, N. (2005). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kaya, A. (Ed.) (2005). **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. Ankara: Anı Yayıncılık.

Kır, İ. ve Sulak, Ş. (2014). **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**. Cilt:13, Sayı:51(150-167).

Kim, Y., Park, J.Y. ve ark. (2010). The Effects of Internet Addiction On The Lifestyle And Dietary Behaviour of Korean Adoloscents. **Nutrition Research and Practice**, 2010, 4(1), 51-57

Krishnamurthy, S., Chetlapalli, S.K. (2015). Internet Addiction: Prevalence and Risk Factors: A Cross-Sectional Study among College Students in Bengaluru, the Silicon Valley of India. **Indian Journal of Public Health**, Volume 59, Issue 2.

- Kulaksızoğlu, A. (2004). **Ergenlik Psikolojisi**. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kuss, D.J., Rooij, A.J.V., ve ark., (2013). Internet Addiction in Adolescents: Prevalence and Risk Factors. **Computers in Human Behavior**, 29(5), 1987–1996.
- Kurtaran, T. G. (2008). İnternet Bağımlılığını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Mersin.
- Kuzgun, Y. (1972). Anababa Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (2005). **PDR'de Kullanılan Ölçekler**. Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Kullanılan Ölçme Araçları Dizisi 1. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Leung ve Lee (2011). The Influences of information literacy, internet addiction and parenting styles on internet risks. **New Media& Society**, 1-21.
- Levy, S. (1996, December 30/ January 6). Breathing is also addictive. **Newsweek**, 128, 52-53.
- Lin, S.S.J. ve Tsai, C.C. (2002). Sensation seeking and internet dependence of Taiwanese high school adolescents. **Computer in Human Behavior**, 18: 411- 426.
- Mikowski, P. I. (2005). Internet social support: a four –quadrant model for understanding the role of internet social and psychopathological internet usage. Hartford Üniversitesi Doctoral Program in Clinical Psychology. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Amerika.

- Morahan-Martin, J., Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological internet use among college students. **Computers in Human Behavior**, 16, 13-29.
- Moazedian, A., Taqavi, S. A., HosseiniAlmadani, S. A., Mohammadyfar, M. A.,& Sabetimani, M. (2014). Parenting style and Internet addiction. **Journal of Life Science and Biomedicine**, 4(1), 9-14
- Ögel, K.(2012) **İnternet Bağımlılığı**.1. Baskı. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Önay, G. (2014). Ergenlerde İnternet Bağımlılığı Yordayıcıları Olarak Ana Baba Tutumları, İletişim Becerisi ve Yalnızlık Algısı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Örgün, K. S.(2000). Anne Baba Tutumları ile 8. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Atılganlıkları Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı.
- Özen, Y., Gülaçtı, F. ve Çıkılı, Y. (2004). **Eğitim Bilimleri ve İnternet**. Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, 52-57.
- Özgüven, İ.E. (2001). **Ailede İletişim ve Yaşam**. Ankara: PDREM Yayıncılık.
- Özyürek, A., Özkan, İ. (2015). Ergenlerin Okula Yönelik Öfke Düzeyleri ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 15(2), 280-296.
- Park, S.K., Kim, J.Y. ve Cho, C.B. (2008). Prevalence of Internet addiction and correlations with family factors among South Korean adolescents. **Adolescence**, 43(172); 895-909.
- Reyhanlıoğlu, E.N. (2015). Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin İnternete Bağımlılık Düzeyleri ile Sıkıntıya Dayanma, Başaçıkma Stratejileri, Kişilik

Özellikleri ve Bazı Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sağiroğlu, N. (2015). İlkokul ve Ortaokul Öğrencilerinin Günlük İnternet Kullanım Sürelerinin Okul Başarılarıyla İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Savcı, M. (2017). Ergenlerin Sosyal Zekâ, Sosyal Kaygı, Akran İlişkileri, İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Shotton, M. (1991). The costs and benefits of “computer addiction.” **Behaviour and Information Technology**, 10(3), 219-230.

Sipahioğlu, Ş. (2002). Ana- Baba Tutumları ile Gençlerdeki Duygusal ve Davranışsal Bozukluklar Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Steinberg, L. (2007). **Ergenlik**. (Çev. Figen Çok vd.). Ankara: İmge Kitabevi.

Şahin, M. (2011). İlköğretim Okulu Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Taçıyıldız, Ö. (2010). Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İzmir.

Tok, G. (2014). Ortaöğretim Öğrencilerinin Algılarına Göre Ebeveynlerinin İnternet Bağımlılığı İle İlgili Görüşleri ve Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.

Tsitsika, A. (2011). Determinants of Internet Addiction Among Adolescents: A Case Control Study. **The Scientific World Journal**, 11, 866–874.

- Turan, R.T. (2015). Başkent Üniversitesi Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Sıklığı ve İlişkili Faktörler. Uzmanlık Tezi, Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.
- Turan, F. (2017). Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Anne Baba Tutumları Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ülgen, V. (2015). 12-18 Yaş Arası Ergenlerde İnternet Bağımlılığında Sosyal Karşılıklılık ve Yordayıcı Faktörlerin Değerlendirilmesi. Uzmanlık Tezi, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul.
- Wu, C. ve ark. (2016). Parenting approaches, family functionality, and internet addiction among Hong Kong adolescents. **BMC Pediatr.** 2016; 16: 130.
- Xiuqin, H. ve ark. (2010). Mental Health, Personality, and Parental Rearing Styles of Adolescents with Internet Addiction Disorder. **Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking.** Volume 13, Number 4, 2010.
- Yavuzer, H. (1986). **Ana Baba ve Çocuk.** İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldız, M.C., Bölükbaş, K. (2005). **İnternet Kafeler, Gençlik ve Sosyal Sapma, İnternet ve Toplum,** Ed.: A. Tarcan, Anı Yayıncılık, Ankara, 38-54.
- Yılmaz, E., Şahin, Y., Haseski, H. ve Erol, O. (2014). Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: Balıkesir İli Örneği. **Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi.** Uluslararası E- Dergi, Cilt:4 Sayı:1.
- Young, K.S. (1998). Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. **Cyber Psychology and Behavior,** 1(3), 237-244.
- Young, K. S. (2004). Internet Addiction: A New Clinical Phenomenon and Its Consequences. **American Behavioral Scientists,** Vol. 48, No. 4, 402-415.

Young, K. S. (2007). “Cognitive behaviour therapy with internet addicts: treatment outcomes and implications”. **CyberPsychology & Behavior**, 10, 671-679.

Yörükoğlu, A. (1980). **Genç Ruh Sağlığı**. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 276-300.

Yörükoğlu A. (1985). **Çocuk Ruh Sağlığı**. 21. Basım. İstanbul: Özgür Yayınları.

Yörükoğlu, A. (1997). **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**. 5.Basım. Ankara: Özgür Yayınları.

Yücelten, E. (2016). Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Akıllı Telefon Bağımlılığının Bağlanma Stilleri İle İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK 1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli öğrenciler, Bu çalışma, ergenlik dönemindeki gençlerin internet kullanımı ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Sizden her bir maddeyi dikkatlice okuyarak, size en uygun gelen seçeneği işaretlemenizi istiyorum. Cevaplarınız bilimsel bir araştırma amacıyla kullanılacak ve bilgileriniz gizli tutulacaktır. Yardımcı olduğunuz ve içtenlikle yanıtladığınız için çok teşekkür ederim.

Seval KILIÇ

1. **Cinsiyetiniz:** () Kız () Erkek
2. **Okulunuzun Adı:**
3. **Sınıfınız:** () 9 () 10 () 11 () 12
4. **Yaşınız :** () 14 () 15 () 16 () 17 () 18 () 19 ve üzeri
5. **Kaç kardeşiniz vardır?**

() yok () 1 tane () 2 tane () 3 tane () daha fazla

6. Anne – babanız :

() Sağ ve birlikteler () Anne sağ – baba ölü () Anne ölü –baba sağ ()
Anne – baba ölü

() Anne – baba boşanmış () Öz anne – üvey baba () Öz baba – üvey anne

7. Annenizin eğitim durumu:

() Okur Yazar Değil () Okur Yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise ()
 Üniversite () Yüksek Lisans () Doktora

8. Babanızın eğitim durumu:

() Okur Yazar Değil () Okur Yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise ()
 Üniversite

() Yüksek Lisans () Doktora

9. Anne-babanız:

() Anne çalışıyor () Anne çalışmıyor () Baba çalışıyor () Baba çalışmıyor

() Anne-baba çalışıyor () Anne-baba çalışmıyor

10. Ailenin Aylık Geliri

() 0-1000 TL () 1001-1500 TL () 1501-2500 TL () 2501 ve üstü

11. Evde kaç bilgisayar bulunmaktadır?

() Hiç () 1 () 2 () 3 () Daha fazla

12. Akıllı telefonunuz var mıdır?

() Evet () Hayır

13. Evinizde internet bağlantısı var mı?

() Var () Yok () Sınırlı () Sınırsız

14. Daha çok hangi ortamlardan internete bağlanırsınız?

() Evden

() İnternet kafeden

☐ Okuldan

☐ Cep Telefonumdan

☐ Diğer

15. İnternette, bir günde ortalama ne kadar zaman geçirirsiniz?

☐ 1 saatten az ☐ 1-2 saat ☐ 3- 5 saat ☐ 6 saatten fazla

16. Bir günde okul öncesi internet kullanımınız ne kadardır?

☐ 1 saatten az ☐ 1-2 saat arası ☐ 3-5 saat arası

17. Bir günde okul sırasında internet kullanımınız ne kadardır?

☐ 1 saatten az ☐ 1-2 saat arası ☐ 3-5 saat arası

18. Bir günde okul sonrasında internet kullanımınız ne kadardır?

☐ 1 saatten az ☐ 1-2 saat arası ☐ 3-5 saat arası ☐ 6 saatten fazla

19. Okuldaki derslerle ilgili bir günde ne kadar süre internet başında vakit geçiriyorsunuz?

☐ 1 saatten az ☐ 1-2 saat arası ☐ 3-5 saat arası ☐ 6 saatten fazla

20. İnterneti en çok hangi amaç için kullanırsınız?

☐ Ödev hazırlamak

☐ Film -MP3 müzik indirmek

☐ İnternette sörf yapmak (internette gezinti yapmak)

☐ Chat yapma (sohbet etmek)

☐ Oyun oynama

☐ Sosyal paylaşım ağılarına bağlanmak(Facebook/ Twitter gibi)

☐ Diğer

21. Romantik ilişki durumu : ☐ Romantik bir ilişkim var. ☐ Romantik bir ilişkim yok.

22. En sık kullandığınız ilk üç internet sitesi hangileridir?

1.

2.

3.

23. Düzenli bir sanatsal ya da sportif faaliyetle ilgileniyor musunuz?

Evet, ilgileniyorum ☐

Hayır, ilgilenmiyorum ☐

EK 2**İNTERNET BAĞIMLILIK ÖLÇEĞİ**

Aşağıdaki sorularda, size en uygun düşen şıkkı işaretleyiniz:

1. Ne sıklıkla planladığınızdan daha fazla süre internette kalıyorsunuz?

1) Hiçbir zaman

2) Nadiren

3) Arada sırada

4) Çoğunlukla

5) Çok sık

6) Devamlı

2. Ne sıklıkla internette kalmak için günlük ev işlerini ihmal edersiniz?

1) Hiçbir zaman

2) Nadiren

3) Arada sırada

4) Çoğunlukla

5) Çok sık

6) Devamlı

3. Ne sıklıkla arkadaşlarınızla birlikte olmak yerine interneti tercih edersiniz?

1) Hiçbir zaman

- 2) Nadiren
- 3) Arada sırada
- 4) Çoğunlukla
- 5) Çok sık
- 6) Devamlı

4. Ne sıklıkla internet kullanan kişilerle yeni ilişkiler kurarsınız?

- 1) Hiçbir zaman
- 2) Nadiren
- 3) Arada sırada
- 4) Çoğunlukla
- 5) Çok sık
- 6) Devamlı

5. Ne sıklıkla bir işe başlamadan önce e-postanızı (e-mail) denetlersiniz?

- 1) Hiçbir zaman
- 2) Nadiren
- 3) Arada sırada
- 4) Çoğunlukla
- 5) Çok sık
- 6) Devamlı

6. Ne sıklıkla okula devamınız internette dolaylı olumsuz etkilenir?

1) Hiçbir zaman

2) Nadiren

3) Arada sırada

4) Çoğunlukla

5) Çok sık

6) Devamlı

7. Herhangi biri internette ne yaptığınızı sorduğunda ne sıklıkla kendinizi savunur ve ne yaptığınızı gizlersiniz?

1) Hiçbir zaman

2) Nadiren

3) Arada sırada

4) Çoğunlukla

5) Çok sık

6) Devamlı

8. Çevrenizdekiler ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın fazlalığından şikayet eder?

1) Hiçbir zaman

2) Nadiren

3) Arada sırada

4) Çoğunlukla

5) Çok sık

6) Devamlı

9. Ne sıklıkla okuldaki ders notlarınız ve ödevleriniz internette kalma sürenizden olumsuz yönde etkilenir?

1) Hiçbir zaman

2) Nadiren

3) Arada sırada

4) Çoğunlukla

5) Çok sık

6) Devamlı

10. Hayatınız hakkında sizi rahatsız eden düşünceleri dağıtmak için ne sıklıkla internete girersiniz?

1) Hiçbir zaman

2) Nadiren

3) Arada sırada

4) Çoğunlukla

5) Çok sık

6) Devamlı

11. Ne sıklıkla internete girmek için sabırsızlanırsınız?

1) Hiçbir zaman

2) Nadiren

3) Arada sırada

4) oęunlukla

5) ok sık

6) Devamlı

12. Ne sıklıkla internetsiz hayatın, sıkıcı, boş ve eğlencesiz olacağını düşünürsünüz?

1) Hiçbir zaman

2) Nadiren

3) Arada sırada

4) oęunlukla

5) ok sık

6) Devamlı

13. Biri sizi internetteyken rahatsız ettiğinde ne sıklıkla kırııcı konuşur, bağırır veya kızgın davranışlar gösterirsiniz?

1) Hiçbir zaman

2) Nadiren

3) Arada sırada

4) oęunlukla

5) ok sık

6) Devamlı

14. Gece geç saatlerde internet kullanmaktan ötürü ne sıklıkla uykunuz kaçır?

- 1) Hiçbir zaman
- 2) Nadiren
- 3) Arada sırada
- 4) Çoğunlukla
- 5) Çok sık
- 6) Devamlı

15. İnternette olmadığınız zamanlarda ne sıklıkla interneti düşünür veya internete girmeyi hayal edersiniz?

- 1) Hiçbir zaman
- 2) Nadiren
- 3) Arada sırada
- 4) Çoğunlukla
- 5) Çok sık
- 6) Devamlı

16. Kendinizi ne sıklıkla internetteyken “yalnızca birkaç dakika daha” derken bulursunuz?

- 1) Hiçbir zaman
- 2) Nadiren
- 3) Arada sırada
- 4) Çoğunlukla
- 5) Çok sık

6) Devamlı

17. Ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın miktarını azaltmaya çalışır ve başarısız olursunuz?

1) Hiçbir zaman

2) Nadiren

3) Arada sırada

4) Çoğunlukla

5) Çok sık

6) Devamlı

18. İnternette kaldığınız süreyi ne sıklıkla saklamaya çalışırsınız?

1) Hiçbir zaman

2) Nadiren

3) Arada sırada

4) Çoğunlukla

5) Çok sık

6) Devamlı

19. Ne sıklıkla başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman geçirmeyi yeğlersiniz?

1) Hiçbir zaman

2) Nadiren

3) Arada sırada

4) oęunlukla

5) ok sık

6) Devamlı

20. Ne sıklıkla internette olmadığınızda kendinizi çökmüş, aksi veya sinirli hissedip, internete girince rahatlarsınız?

1) Hiçbir zaman

2) Nadiren

3) Arada sırada

4) oęunlukla

5) ok sık

6) Devamlı

EK 3

ANNE –BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

Size, ana babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara ne derecede benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek cevap kâğıdınızdaki seçeneklerden uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.

Cevaplamanın nasıl olacağını bir örnekle gösterelim:

Okula gidiş geliş saatlerini çok sıkı kontrol eder, kimlerle arkadaşlık ettiğimi sorgular.

A) Hiç uygun değil B) Pek uygun değil C) Biraz uygun D) Uygun E)Çok uygun

Eğer anne ya da babanız sizin hangi saatte nerede olduğunuzu ve kimlerle ne yaptığınızla hiç ilgilenmiyorsa “Hiç uygun değil”in karşılığı olarak **A**, sizi genellikle serbest bırakıyorsa “pek uygun değil”in karşılığı olarak **B**, ne yaptığınızla çoğunlukla ilgileniyor bazen sizi serbest bırakıyorsa “biraz uygun”un karşılığı olarak **C**, sizin hangi saatte nerede olduğunuzu ve kimlerle olduğunuzu izliyorsa “uygun” un karşılığı **D**’yi çok sıkı bir biçimde izliyorsa “Çok uygun”un karşılığı olarak **E**’yi işaretlemeniz beklenmektedir.

A) Hiç uygun değil

B) Pek uygun değil

C) Biraz uygun

D) Uygun

E) Çok uygun

1.Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini

hissettirmiştir.

A() B() C() D() E()

2. Çok yönlü gelişme için beni olanakları ölçüsünde

desteklemiştir .

A() B() C() D() E()

3.Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş

ve beni eleştirmiştir.

A() B() C() D() E()

4.Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup

kollamaya çalışır.

A() B() C() D() E()

5.Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim

kadar resmidir.

A() B() C() D() E()

6.Arkadaşlarımı eve çağdırmama izin verir, geldiklerinde onlara

iyi davranırdı.

A() B() C() D() E()

7.Elimden geldiği kadar, her konuda benim fikrimi almaya

özen gösterir.

A() B() C() D() E()

8. Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır onların benden daha iyi

olduklarını söylerdi.

A() B() C() D() E()

9. Bana hükmetmeye çalışır.

A() B() C() D() E()

10. Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman kandırılacağımı düşünerek benimle

- gelmek ister. A() B() C() D() E()
11. Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir. A() B() C() D() E()
12. Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı. A() B() C() D() E()
13. Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim. A() B() C() D() E()
14. Neden bazı şeyleri yapma ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar. A() B() C() D() E()
15. Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır. A() B() C() D() E()
16. Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır. A() B() C() D() E()
17. Sevmediğim yemekleri bana yarayacağı düşüncesi ile zorla yedirirdi. A() B() C() D() E()
18. Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir. A() B() C() D() E()
19. Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, benim evde yalnız kalmamdan kaygılanırdı. A() B() C() D() E()
20. Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder. A() B() C() D() E()
21. Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur. A() B() C() D() E()

22. Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka,

sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.

A() B() C() D() E()

23. Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini

sanıyorum.

A() B() C() D() E()

24. Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, düşük not aldığımda

beni cezalandırırdı.

A() B() C() D() E()

25. Beni kendi emellerine ulaştırmak için bir araç olarak

kullanırdı.

A() B() C() D() E()

26. Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar.

A() B() C() D() E()

27. Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde

denetler.

A() B() C() D() E()

28. Her zaman her işte kusursuz olmam gerektiği

inancındadır.

A() B() C() D() E()

29. Ona yakınlaşmak istediğimde bana sıcak bir şekilde

karşılık verir.

A() B() C() D() E()

30. Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını

aşılamıştır.

A() B() C() D() E()

31. Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde

hep ilgisiz kalmıştır.

A() B() C() D() E()

32. Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin

bileceğini söyler.

A() B() C() D() E()

33. Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı

merak eder.

A() B() C() D() E()

34. İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini

yapmam.

A() B() C() D() E()

35. Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara

ilgi gösteremem.

A() B() C() D() E()

36. Aile ile ilgili kararlar alınırken benimde fikrimi öğrenmek

ister.

A() B() C() D() E()

37. Beni olduğum gibi kabul etmiştir.

A() B() C() D() E()

38. Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik

davranır.

A() B() C() D() E()

39. Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı

cevaplar verir.

A() B() C() D() E()

40. Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.

A() B() C() D() E()

EK 4**İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kullanım İzni**

Merhaba Seval,

Türkçe uyarlamasını yaptığım İnternet Bağımlılık Ölçeği'ni çalışmada gönül rahatlığıyla kullanabilirsin. Başarılar dilerim.

Doç. Dr. Fatih Bayraktar

Doğu Akdeniz Üniversitesi

Fen-Edebiyat Fakültesi

Psikoloji Bölümü

Mağusa/Kuzey Kıbrıs

From: Seval Hacım [sevalhacim@hotmail.com]

Sent: Sunday, September 11, 2016 11:56 PM

To: Fatih Bayraktar

Subject: İnternet Bağımlılık Ölçeği Kullanım İzni Hakkında

Merhaba Hocam,

Ben Dokuz Eylül Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünde Yüksek Lisans öğrencisi Seval Kılıç.

Umarım iyisinizdir. Ergenlerde internet bağımlılığı ve ana baba tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi konulu tezimde İnternet Bağımlılığı Ölçeğinizi kullanmak istemekteyim.

Eğer sizin içinde bir sakıncası yoksa, e-mail aracılığı ile tarafıma izninizin olup olmadığıyla ilgili dönüş yapabilirsiniz çok sevinirim.

Şimdiden ilgi ve desteğiniz için çok teşekkür ederim.

Saygılarımla

Psikolog Seval Kılıç

EK 5**Ana Baba Tutum Ölçeği Kullanım İzni**

Yan: Ana Baba Tutum Ölçeği İzni

From: Yıldız Kuzgun y_kuzgun@yahoo.com

Sent: Tuesday, October 4, 2016 2:19 PM

To: Seval Hacım

Subject: Yan: Ana Baba Tutum Ölçeği İzni

Seval hanım

Ana Baba Tutum ölçeğini araştırmanızda kullanmanızın bence sakıncası yoktur. Başarılar dilerim

4 Ekim 2016 10:07 Salı tarihinde Seval Hacım <sevalhacim@hotmail.com> şöyle yazdı:

Merhaba Hocam,

Ben Dokuz Eylül Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünde Yüksek Lisans öğrencisi Seval Kılıç.

Umarım iyisinizdir. İnternet bağımlılığı ve ana baba tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi konulu tezimde Ana Baba Tutumları Ölçeğinizi kullanmak istemekteyim.

Eğer sizin içinde bir sakıncası yoksa, e-mail aracılığı ile tarafıma izninizin olup olmadığıyla ilgili dönüş yapabilirsiniz çok sevinirim.

Şimdiden ilgi ve desteğiniz için çok teşekkür ederim.

Saygılarımla

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877-604.01.02-E.13179086

22.11.2016

Konu :Seval KILIÇ'ın
Araştırma İzni

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)
Buca/ İZMİR

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı (Genelge 2012/13)
b) 21/10/2016 tarihli ve 2447 sayılı yazınız.
c) 21 /11/2016 tarihli ve 13151074 sayılı Valilik Onayı

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık yüksek lisans programı öğrencisi Seval KILIÇ'ın "Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişkilerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi " konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, İlçenize bağlı Cihat Kora Anadolu Lisesi, Havva Özışbakan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Karşıyaka Lisesinde öğrenim gören öğrencilere uygulama isteği ilgi(c) Valilik Onayı ile uygun görülmüştür.

Araştırmacı tarafından yapılan araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içinde Araştırmanın Teslimine İlişkin Taahhütname Tutanağı doldurulup, araştırmanın CD'ye aktarılması sağlanarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinize ve gereğini arz ederim.

Mehmet Fatih VARGELOĞLU
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

Ek:

- 1- Valilik Onayı (1 sayfa)
- 2- Araştırma Değerlendirme Formu,
Anket Formları (16 sayfa)
- 3- Taahhüt Formu (1 sayfa)

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877-604.01.02-E.13151074

21/11/2016

Konu :Seval KILIÇ'ın
Araştırma İzni

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı (Genelge 2012/13)
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 21/10/2016 tarihli ve 2447 sayılı yazısı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık yüksek lisans programı öğrencisi Seval KILIÇ'ın "Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişkilerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi " konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, Müdürlüğümüz Karşıyaka ilçesine bağlı Cihat Kora Anadolu Lisesi, Havva Özişbakan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Karşıyaka Lisesinde öğrenim gören öğrencilere uygulama isteği ilgi (b) yazı ile belirtilmektedir.

Söz konusu ölçeklerin uygulanmasının, yukarıda adı geçen okullarda 2016-2017 eğitim öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumu yöneticilerinin uygun gördüğü şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ömer YAHŞİ
Milli Eğitim Müdürü

Ek: Araştırma Değerlendirme Formu,
Anket Formları ve Okul Listesi (16 sayfa)

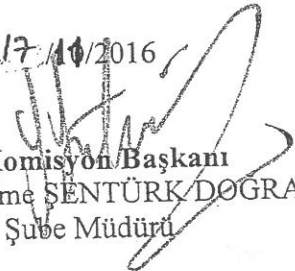
OLUR
21/11/2016
Adem KARAHASANOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Seval KILIÇ
Kurumu / Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi / Buca Eğitim Fakültesi Eğit. Bil. Böl.
Araştırma yapılacak iller	İzmir
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	İzmir İli Karşıyaka İlçesine Bağlı Listede Belirtilen Okullar: 1- Cihat Kora Anadolu Lisesi 2- Havva Özişbakan Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi 3- Karşıyaka Lisesi
Araştırmanın konusu	Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişkilerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi
Üniversite / Kurum onayı	---
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişkilerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi Tez Çalışması
Veri toplama araçları	İnternet bağımlılığı ölçeği Ana Baba Tutum Ölçeği Kişisel Bilgi Formu
Görüş istenilecek Birim/Birimler	-----
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
İlgi: Milli Eğitim Bakanlığı'nın 07/03/2012 tarihli ve 3616 sayılı Araştırma, yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Konulu, 2012/13 Sayılı Genelgesi. Genelge gereğince; araştırma başvurusu olması gereken nitelikler açısından incelenmiş olup, araştırmanın 2016-2017 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumları yöneticilerinin uygun gördüğü şekli ile yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı: ----	Gerekçesi; -----

KOMİSYON

17/11/2016

Komisyon Başkanı
Selime ŞENTÜRK DOĞRAMACI
Şube Müdürü

Üye
Dr. Resul YAVUZ
Öğretmen
(Rafetli)

Üye
Sibel SEZER
Öğretmen

Tarih: .../.../.....

Tez Başlığı:

Ergenlerde internet bağımlılığı ve ana baba tutumları arasındaki ilişkilerin bazı değişkenler açısından incelenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 105 sayfalık kısmına ilişkin, 20/03/2018 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin **benzerlik oranı % 11 _dir**.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz

Programı Kullanım Kılavuzunu okudum ☒ X

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ☒ X

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) ☐ □

X Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
X Kaynakça hariç,
X Alıntılar dâhil,
X Altı (6) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

□ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
□ Kaynakça dâhil,
□ Alıntılar dâhil.

EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ☒ X

EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. ☒ X

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Seval KILIÇ

Öğrenci No : 2015950042

Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri

Programı : Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans

Statüsü : Yüksek Lisans ☒ X

Doktora ☐ □

ÖĞRENCİ

(Adı Soyadı, İmza, Tarih)
Seval KILIÇ

DANIŞMAN

(Unvan, Adı Soyadı, İmza, Tarih)
Dr. Öğr. Üyesi Zekavet Topçu Kabasakal

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (□) işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine (Ali Taş Tel: +90 (232) 3018026 veya ali.tas@deu.edu.tr) başvurunuz.

2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.